

การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์จากมรดกภูมิปัญญาการจกหน้าหมอน
บ้านสุขขัง ตำบลตะคุ อำเภอป้กรงชัย จังหวัดนครราชสีมา
Creation of dance from the Intangible cultural heritage of the wisdom
of Jak Na Mon Ban Sukhang, Taku Sub-district, Pak Thong Chai District,
Nakhon Ratchasima Province

นางสาวธริตา สีหล้า และคณะ

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีงบประมาณ 2565
พฤศจิกายน 2565

การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์จากมรดกภูมิปัญญาการจกหน้าหมอน
บ้านสุขขัง ตำบลตะคุ อำเภอป้กรงชัย จังหวัดนครราชสีมา
Creation of dance from the Intangible cultural heritage of the wisdom
of Jak Na Mon Ban Sukhang, Taku Sub-district, Pak Thong Chai District,
Nakhon Ratchasima Province

คณะผู้วิจัย

นางสาวธรริตา	สีหล้า
นางสาวนุชรินทร์	โพธิ์ศรี
นางสาวพัชรภา	เฉยกลาง
นางสาวสุนัฐธิดา	ชราศรี
นายนฤสรณ์	ลาภสันเทียะ
นายวิศาล	คงสูงเนิน

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีงบประมาณ 2565
พฤศจิกายน 2565

ชื่อวิจัย	การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากมรดกภูมิปัญญาการจกหน้าหมอน บ้านสุขัง ตำบลตะคุ อำเภอปกงชัย อำเภอปกงชัย จังหวัดนครราชสีมา	
โดย	นางสาวธริตา	สีหกล้า
	นางสาวนุชรินทร์	โพธิ์ศรี
	นางสาวพัชรภา	เฉยกลาง
	นางสาวสุนัฐธิดา	ชราศรี
	นายนฤสรณ์	ลากสันเทียะ
	นายวิศาล	คงสูงเนิน
ปริญญา	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย	
ปี พ.ศ.	2565	
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลรวี กระจ่างทอง	

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากมรดกภูมิปัญญาการจกหน้าหมอน บ้านสุขัง ตำบลตะคุ อำเภอปกงชัย อำเภอปกงชัย จังหวัดนครราชสีมาเป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษาความเป็นมา และรวบรวมวิธีการทำหมอนหน้าจกของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในบ้านสุขังตำบลตะคุ อำเภอปกงชัย จังหวัดนครราชสีมา 2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานการแสดงทางนาฏศิลป์ ชุด “สอดฝ้ายลายหมอน” ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านงานหัตถกรรมการทำหมอนหน้าจกของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง พบว่ามีการใช้เส้นฝ้ายยัดและเส้นพุ่งเป็นเส้นสีแดงจกด้วยเส้นด้ายสีต่าง ๆ เอกลักษณะที่โดดเด่น คือ การใช้นิ้วก้อยจกเส้นฝ้ายให้เกิดลวดลายที่ต้องการ ดังนี้ ลายดอกไม้ ลายตะขอ ลายกาบ ลายบายศรี ลายนาค นอกจากนี้ยังมีการนำหมอนหน้าจกไปร่วมในงานอุปสมบท เพื่อแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการร่วมทำบุญศรัทธา

จากการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานการแสดงในรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานชุด สอดฝ้ายลายหมอน การสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้เป็นการจัดทำขึ้นเพื่ออนุรักษ์กรรมวิธีการทำหมอนหน้าจกของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง และลวดลายของหมอนหน้าจกให้เป็นที่รู้จักยิ่งขึ้น

คณะผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากมรดกภูมิปัญญาการจกหน้าหมอน บ้านสุขขัง ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ไปได้อย่างดีด้วยความกรุณาที่ให้คำปรึกษา คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวลรวี กระจ่างทอง ที่ให้ความเมตตากรุณาเสียสละเวลาดูแลเอาใจใส่ คอยให้คำปรึกษาและแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานมาโดยตลอด จนถึงการแก้ไขในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์และแนะนำในงานนาฏศิลป์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณนางคำผ่อน งานศรีประดิษฐ์ และนางสมปอง เนยสูงเนิน (ปราชญ์ชาวบ้านสุขขัง ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา) ที่ให้ความกรุณาในการศึกษาข้อมูลและการลงพื้นที่ในการทำวิจัย ให้ความรู้เกี่ยวกับงานหัตถกรรมท้องถิ่น การทำหมอนหน้าจกของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในบ้านสุขขัง ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อมาเป็นแนวทางในการวิจัยและสังเคราะห์ออกแบบเป็นการแสดงนาฏศิลป์ คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ได้ให้โอกาสในการจัดทำ วิทยานิพนธ์ และพัฒนางานวิจัย แนะนำรูปแบบการอ้างอิงของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยตรวจงานวิจัย พร้อมให้คำแนะนำความคิดเห็น และแนะนำการแก้ปัญหาต่างๆ อันเป็นประโยชน์สำหรับการทำวิจัย คณะผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ซึ่งส่งผลให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมทางด้านนาฏศิลป์ รวมถึงเป็นตัวอย่างในการพัฒนาผลงานการวิจัยสร้างสรรค์และการวิจัยอื่นๆ ต่อไป

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
วิธีการดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
สรุปบท.....	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ความเป็นมาและบริบทของจังหวัดนครราชสีมา.....	6
ประวัติความเป็นมาของอำเภอปักธงชัย	7
ความหมายของชาติพันธุ์.....	9
กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครราชสีมา	10
ประวัติความเป็นมาของลาวเวียง	13
หัตถกรรม.....	17
วิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
สรุปบท.....	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	25
รูปแบบงานวิจัย.....	25
การออกแบบงานวิจัย	26
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	28
ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย.....	31

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
สรุปบท.....	32
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	33
แนวคิดในการออกแบบการแสดง.....	33
แนวคิดในการออกแบบลีลาท่ารำ.....	33
แนวคิดรูปแบบการแปรแถว	36
การออกแบบดนตรีและบทเพลง	38
แนวคิดการออกแบบเครื่องแต่งกาย	44
แนวคิดการคัดเลือกนักแสดง	47
แนวคิดการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง	48
สรุปบท.....	49
บทที่ 5 ผลงานนาฏศิลป์ ชุด สอดฝ้ายลายหมอน.....	50
อธิบายท่ารำและรูปแบบการแปรแถว	50
สรุปบท.....	106
บทที่ 6 ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ	107
แนวคิดในการออกแบบการแสดง.....	107
แนวคิดการออกแบบลีลาท่ารำ.....	107
แนวคิดรูปแบบการแปรแถว	108
แนวคิดการออกแบบดนตรี	108
แนวคิดการออกแบบเครื่องแต่งกาย	108
แนวคิดการคัดเลือกนักแสดง	108
แนวคิดการออกแบบอุปกรณ์การแสดง	109
ข้อเสนอแนะ.....	109
บทสรุป.....	109
บรรณานุกรม.....	110
ภาคผนวก.....	112
ภาคผนวก ก การลงพื้นที่เก็บข้อมูล	113
ภาคผนวก ข การทดลองการนำเสนอสร้างสรรค์ผลงาน.....	120

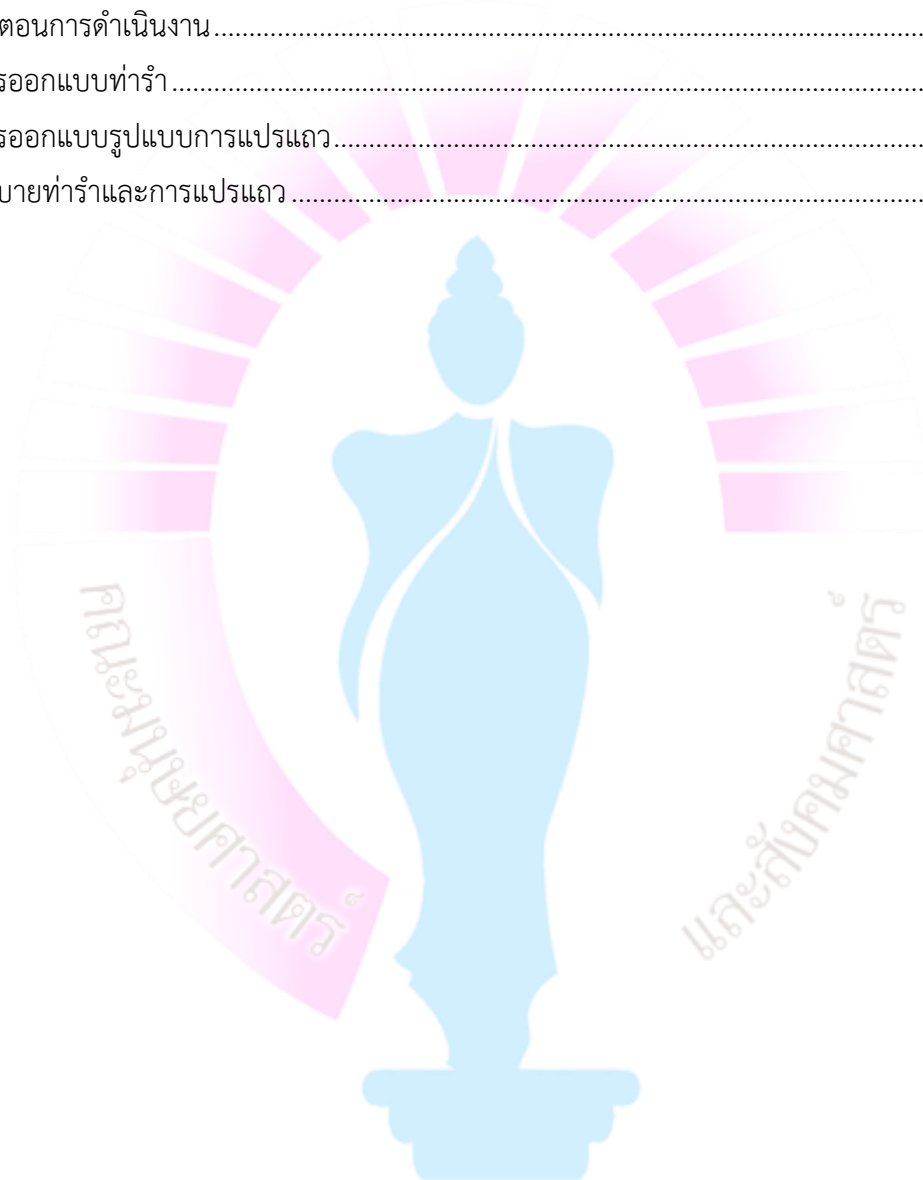
สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ค การแสดงนาฏศิลป์.....	131
ประวัติคณะผู้วิจัย.....	136

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิด เรื่อง รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์.....	4
3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
3.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	31
4.1 การออกแบบท่ารำ.....	34
4.2 การออกแบบรูปแบบการแปรแถว.....	37
5.1 อธิบายท่ารำและการแปรแถว.....	51

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แผนที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา	9
2.2 ลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง “ลายดอกไม้”	20
2.3 ลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง “ลายกาบ”	21
2.4 ลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง “ลายตะขอ”	22
2.5 ลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง “ลายบายศรี”	22
2.6 ลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง “ลายนาค”	23
4.1 แคน	40
4.2 โทนโคราช	40
4.3 พิณ	41
4.4 ซอฮีसान	41
4.5 ฉิ่ง	42
4.6 ฉาบ	42
4.7 กลองตุ้ม	43
4.8 กลองหาง	43
4.9 เบส	44
4.10 การเสนอเครื่องแต่งกายครั้งที่ 1	45
4.11 การเสนอเครื่องแต่งกายครั้งที่ 2	46
4.12 การแต่งกายของการแสดงชุด สอดฝ้ายลายหมอน	47
4.13 การคัดเลือกนักแสดง	47
4.14 อุปกรณ์ประกอบการแสดง หมอนจก.....	48
4.15 อุปกรณ์ประกอบการแสดง ฝ้าย	48

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ไทอีสาน หรือ ลาวเวียง อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดนครราชสีมาหลายครั้ง ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ส่วนใหญ่อพยพเข้ามาเมื่อครั้งทำสงครามปราบปรามเมืองเวียงจันทน์ สมัยกรุงธนบุรีมีการกวาดต้อนครอบครัวลาวเข้ามาไว้ในหัวเมืองชั้นใน ลาวเวียงอพยพมาอยู่ในเมืองนครราชสีมาและเมืองปักธงชัย เป็นบ่าเหน็จความชอบของเมืองนครราชสีมา ในรัชกาลสงครามสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2321 และอพยพเข้ามาทำมาหากินเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่อำเภอบัวใหญ่ อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอประทาย อำเภอชุมพวง อำเภอห้วยแถลง อำเภอสูงเนิน อำเภอสีคิ้ว อำเภอปักธงชัย และกระจายอยู่ในเขตอำเภออื่น และยังใช้ภาษาอีสาน (อนันต์ ชูโชติ. 2558 : 112)

ลาวเวียงใน บ้านสุขซึ่ง ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา มีการทำหมอนหน้าจก ถือเป็นเอกลักษณ์ที่สืบทอดต่อกันมากกว่า 200 ปี โดยมีคติที่ว่าบ้านใดมีลูกสาว ผู้เป็นแม่จะต้องพร่ำสอนความเป็นสตรีงานบ้านงานเรือนให้แก่ลูกสาวของตน คือ เรืองเรือน 3 น้ำ 4 กล่าวในเรื่องการดูแลตัวเองในเรื่องที่ 1 คือ เรือนผม เรือนที่ คือ 2 เรือนกาย และเรือนที่ 3 คือ เรือนชาน (บ้าน) น้ำ 4 คือ 1 น้ำคำ 2 น้ำใจ 3 น้ำมือ 4 น้ำหล่อเต้าปูน นอกจากนี้ยังต้องสอนทอผ้าและงานเย็บปักถักร้อยต่างๆ ที่จำเป็นในปัจจุบัน 4 หมอนถือว่าเป็นหนึ่งในปัจจัย 4 ในเรื่องเครื่องนุ่งห่ม (คำผอนงามศรีประดิษฐ์. สัมภาษณ์ : 16 กรกฎาคม 2562. อ้างถึง ธาดา งามศรีประดิษฐ์.) โดยการทอหน้าหมอนและเย็บหมอนนั้นถือเป็นเรื่องสำคัญต่อหญิงสาวชาวลาวเวียงมาก เพราะสาวบ้านใดที่ทอผ้าและเย็บหมอนไม่ได้จะไม่เป็นที่หมายปองของชายหนุ่มลาวเวียง ด้วยหมอนหน้าจกถือเป็นหนึ่งในเครื่องสมมาหลักในพิธีแต่งงาน เป็นของสมมาที่สะใภ้ต้องนำไปไหว้ผู้เป็นแม่สามี หากสะใภ้ไม่สามารถทำได้ก็จะไม่เป็นที่พึงปรารถนาของแม่สามี (สมปอง เนยสูงเนิน. สัมภาษณ์ : 16 กรกฎาคม 2562. อ้างถึง ธาดา งามศรีประดิษฐ์.) การทอหน้าหมอนจะมีการสอนสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น มีการทอด้วยก๊ทอผ้า, กะสวย, ไม้แพ้ว, พิม (พินหวี) นิยมใช้เส้นยืนและเส้นพุ่งเป็นสีแดงจกสายด้วยเส้นด้ายสีต่าง ๆ ให้เกิดลวดลายที่ต้องการ เช่น ลายตะขอ ลายนาคน้อย ลายนาคใหญ่ ลายนาคอุ้มท้อง ลายบายศรี ลายกานน้อย ลายกานใหญ่ และลายดอกไม้ องค์ประกอบของ หมอน จะมี 2 ส่วน คือ 1 ส่วนหน้าหมอน 2 ส่วนใบหมอน โดยใบหมอนจะมีการตัดเย็บ ด้วยผ้าด้ายสีแดงคั่นตรงกลางด้วยผ้าด้ายสีขาว ต่อท้ายด้วยผ้าด้ายสีแดงเย็บปิดด้วยหน้าหมอน บางครั้งต้องการเพิ่มลูกเล่นให้แก่หน้าหมอนด้วยการเย็บต่อผ้าสีน้ำเงิน เรียกว่า เต็มคิ้วหมอน สังเกตได้ว่า ชาวลาวเวียงนิยมทำเป็นสีแดง เป็นส่วนประกอบหลักในการทำหน้าหมอนและใบหมอน ด้วยมีความเชื่อว่า สีแดง

เป็นสีแห่งพลังอำนาจ สามารถปิดเป่าสิ่งที่ไม่ดี และสิ่งอัปมงคลออกไปจากชีวิต จึงใช้สีแดง ในการทำหมอน เพื่อช่วยเสริมความเป็นมงคลกับ ลายหน้าหมอนจกวดลายต่างๆ ส่งผลให้ผู้ใช้งาน มีความสุขสวัสดิ์

ในปัจจุบันการทำหมอนของชาวลาวเวียงในบ้านสุโข่ง ตำบลตะคุด อำเภอบึงสามพัน ได้มีการทำที่ลดน้อยลงไป เพราะชาวบ้านในหมู่บ้านได้มีรูปแบบวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป บ้างก็เข้าไปทำงาน โรงงาน บ้างก็ประกอบอาชีพทำนาอย่างเต็มตัว จึงทำให้การทำหมอนลดน้อยลง อีกอย่างหมอน เป็นงานฝีมือหรืองานหัตถกรรมที่แม่จะสอนการทำหมอนให้กับลูกสาวก่อนที่จะได้ออกเรือน หรือทำไว้เมื่อมีงานสำคัญต่างๆ อาจจะมีสอดคล้องกับพิธีกรรมและความเชื่อ โดยมีการหยิบยกหมอน ขึ้นมาใช้งานที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการอนุรักษ์ประเพณี และได้สืบสานงานหัตถกรรมในชุมชน ให้คงอยู่ จึงทำให้คณะผู้วิจัยได้เห็นถึงความสวยงามของหมอน และกระบวนการทำหมอนที่ควรค่า แก่การอนุรักษ์หรือรักษาไว้ อันคงจะทำให้บุคคลรุ่นหลังที่ได้เห็นการทำหมอน หรือลวดลายของหมอน ที่เกิดขึ้น หรือการคิดค้นลวดลายของหน้าหมอนในอดีตนั้น อาจจะมีการต่อยอดการทำลายหมอน โดยยังคงเอกลักษณ์ของหน้าหมอนไว้ และในอนาคตชาวลาวเวียงอาจจะมีการผลิตหมอนเพิ่มมากขึ้น จากสาเหตุเหล่านี้จึงทำให้คณะผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญของการทำหมอนและลวดลายอันงดงามของ หมอน จึงได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลกระบวนการทำหมอนของชาวลาวเวียง ในบ้านสุโข่ง ตำบลตะคุด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างสรรค์ เป็นชุดการแสดง ทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน เพื่อให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้เห็นคุณค่าความสำคัญของการใช้หมอน และ ช่วยอนุรักษ์การทำหมอนให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางด้านนาฏศิลป์ที่ผสมผสานกระบวนการวิจัย สองลักษณะ คือ การวิจัยเชิงสร้างสรรค์และการวิจัยเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยจึงได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านสุโข่ง ตำบลตะคุด อำเภอบึงสามพัน และ รวบรวมข้อมูลวิธีการเย็บหมอนลายหน้าหมอนภูมิปัญญาความเชื่อในการจกหน้าหมอน
2. เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์จากวิถี การทำหมอนจกและขั้นตอนในการทำหน้า หมอนรวมไปถึงความเชื่อ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง คือ นางคำฝ่อน งามศรีประดิษฐ์

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ความเชื่อ ความเป็นมาและความสำคัญของการจกหน้าหมอนของชาวลาวเวียง
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ ชุมชนบ้านสุขขัง ตำบลตะคุด อำเภอปทุมชัย จังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง สอดฝ้ายลายหมอน คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาและสภาพทั่วไปของอำเภอปทุมชัย ข้อมูลเกี่ยวกับ ประวัติและความเป็นมาของการทำหมอนหน้าจกของชาวลาวเวียง แนวคิดทฤษฎีในการสร้างสรรค์และองค์ประกอบของนาฏศิลป์ และข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านประวัติความเป็นมา และด้านองค์ประกอบของการแสดง ตลอดจนการศึกษาผลงานนาฏศิลป์ การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อนำมาเป็น กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 กรอบแนวคิด เรื่อง รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์

ที่มา : ผู้วิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในขั้นตอนการดำเนินการ คณะผู้วิจัยได้มีวิธีการดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ โดยมีเครื่องมือและวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. วางแผนการดำเนินงานวิจัย ชุด สอดฝ้ายลายหมอน
2. การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการทำหมอนของชาวลาวเวียง บ้านสุขขัง ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงาน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ตำรา หนังสือ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำหมอนของชาวลาวเวียง
4. ขั้นตอนนำเสนองาน ในการจัดทำผลงานวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้มีการนำเสนองาน การสร้างสรรค์นาฏศิลป์บั้นเพ็ญ ชุด “สอดฝ้ายลายหมอน” ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และคณะผู้วิจัยได้นำข้อบกพร่องและข้อเสนอแนะในแต่ละครั้งกลับมาแก้ไขเพื่อเสนองานวิจัยในครั้งต่อไป เพื่อที่จะได้ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ
5. ขั้นสรุปผลงานวิจัย จากการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์บั้นเพ็ญ ชุด “สอดฝ้ายลายหมอน” คณะผู้วิจัยได้ทราบข้อสรุป ข้อเสนอแนะ และปัญหาในด้านต่างๆ ที่สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไข และเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการศึกษา อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับการวิจัยเกี่ยวกับการทำหมอนของชาวลาวเวียงต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความเป็นมาและรวบรวมวิธีการเย็บหมอนและจกหน้าหมอน
2. ได้แนวทางและขั้นตอนในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากมรดกภูมิปัญญาการทอหน้าหมอน
3. ได้ผลงานสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์จากการเย็บหมอนและจกหน้าหมอน

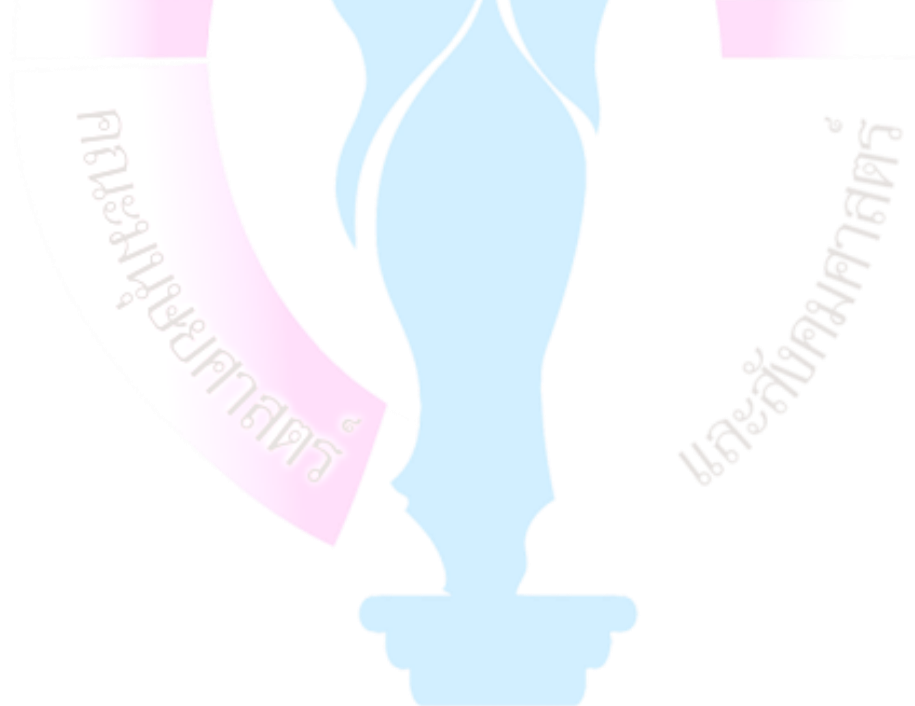
คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ลาวเวียง หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกกวาดต้อนมาจากเวียงจันทน์ลาวเวียง เป็นเพราะชาวลาวกลุ่มนี้ อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คำว่า “ลาว” ไม่ได้แปลว่า คนเฉย ๆ หากแต่หมายความถึง “ชนผู้เป็นนาย”
2. หมอนจก หมายถึง การใช้ไม้ก้อยในการจกทออลวดลายของหมอน เกี่ยวเส้นฝ้ายทำเป็นลวดลายหน้าหมอนลายต่างๆ การจกนิยมใช้วัตถุที่แหลมพอควร เช่น ไม้ ขนเม่นหรือนิ้วมือยกเส้นด้าย ยื่นขึ้นแล้วสอดใส่เส้นด้ายพิเศษสีต่าง ๆ กันเข้าไปตามจังหวะของลวดลาย การทอแบบจกนั้นสามารถจกได้จากด้านหน้าหรือด้านหลังของผ้า

3. ร่วมบุญ หมายถึง ร่วม หมายถึง ร่วม สมสู่อยู่ร่วมกัน เรียก ร่วม บุญกันการนำจตุปัจจัยไทยธรรมทาน ไปร่วมทำบุญเพื่อแสดงให้เห็นถึงการตั้งจิตเป็นกุศลต่อพระพุทธศาสนา

สรุปบท

ในบทที่ 1 นี้ คณะผู้วิจัยได้อธิบายถึงที่มาและความสำคัญของนาฏศิลป์นิพนธ์ ชุด สอดฝ้ายลายหมอน พร้อมได้มีการตั้งคำถามในงานวิจัย เพื่อเป็นการหาข้อมูลได้อย่างตรงประเด็น รวมไปถึงตั้งวัตถุประสงค์ที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมา ต่อด้วยการกำหนดขอบเขตในการวิจัย โดยได้ศึกษาในบ้านสุขซึ่ง ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์กู่ นำมาสู่การเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลที่ได้ศึกษาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน วิธีการดำเนินการวิจัย คณะผู้วิจัยได้มีการลงพื้นที่ในการศึกษาและสัมภาษณ์จนได้ทราบถึงข้อมูล และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจึงมีการสอดแทรกองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะได้ทราบถึงข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องกรรมวิธีการทำหมอนหน้าจก ซึ่งคณะผู้วิจัยได้มีการกำหนดและตั้งคำถามในประเด็นต่างๆ เพื่อให้ได้ออกมาซึ่งวิจัยได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีองค์ความรู้ต่างๆ และได้กล่าวถึงในบทที่ 2 อีกด้วย

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการเย็บหมอนและจกหน้าหมอนในครั้งนี้ ได้ศึกษาเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับที่นักวิชาการ นักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ศึกษาและเผยแพร่ไว้ในที่ต่างๆ รวมทั้งข้อมูลจากผู้อาวุโสที่มีความรู้ในเรื่องของวิธีทำหมอนหน้าจก จากนั้นนำมาจัดหมวดหมู่ เรียบเรียงเป็นฐานข้อมูลความรู้ในงานวิจัย เพื่อสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์ คณะผู้วิจัยขอนำเสนอ ข้อมูลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ ความเป็นมาและบริบทของจังหวัดนครราชสีมา ประวัติความเป็นมาของอำเภอปักธงชัย ความหมายของชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครราชสีมา ประวัติความเป็นมาของลาวเวียง ทัศนกรรม และวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาและบริบทของจังหวัดนครราชสีมา

คำว่า “โคราช” คือคำที่ใช้เรียกผู้คนที่มีความถิ่นฐานอาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา โดยเรียกว่า “คนโคราช” หรือใช้แทนชื่อจังหวัดนครราชสีมา เรียกว่า “เมืองโคราช” ซึ่งตัวเมืองตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช โดยมีลำตะคองเป็นลำน้ำหล่อเลี้ยงบริเวณด้านเหนือของเมือง ซึ่งลำตะคองเป็นลำน้ำสายหนึ่งของแม่น้ำมูลที่ไหลผ่านเขตอีสานตอนใต้เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย และมีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศ อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ ซึ่งมีอาณาเขตติดกับจังหวัดขอนแก่น ชัยภูมิ บุรีรัมย์ ลพบุรี สระบุรี นครนายก ปราจีนบุรี และสระแก้ว เป็นเมืองศูนย์กลางการคมนาคมทางบกของภาคอีสาน โดยมีทางหลวงสายหลักคือ ถนนมิตรภาพ ผ่านเป็นชุมทางรถไฟของเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ

ในอดีต เมืองนครราชสีมาเป็นเมืองโบราณในราชอาณาจักรไทย มีฐานะเป็นเมืองเอกเทียบเท่ากับเมืองนครศรีธรรมราชในภาคใต้ และเมืองพิษณุโลกทางภาคเหนือ จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า มีร่องรอยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคหินใหม่ ต่อเนื่องมาจนถึงยุคโลหะกระจายตัวอยู่ทั่วไป ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ชาติไทยก็มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยทวารวดี ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองเสมา ตั้งอยู่บริเวณอำเภอสูงเนินในปัจจุบัน เป็นเมืองใหญ่ เชื่อกันว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอาณาจักรศรีจางานาสะ ต่อมาเมื่ออาณาจักรขอม มีอำนาจได้สร้างเมืองโคราช หรือ นครราชสีมา อยู่บริเวณเดียวกับ เมืองพิมาย ซึ่งเป็นเมืองสำคัญของขอมในบริเวณนี้

นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่านครราชสีมาเป็นคำใหม่แยกเป็นคำได้คือ นคร+ราช+สีมา แปลได้ตรงตัวว่า “เมืองใหญ่” (นคร) อันเป็นขอบเขตสีมาของ “ราชอาณาจักร” (ราช+สีมา) ส่วนคำว่า โคราช น่าจะเพี้ยนมาจาก “นครราช” หรือ อังกอร์เรียจ ต่อมาลดรูปเป็น กอร์เรียจ และเพี้ยน

เป็น โคราช ซึ่งเป็นคำเรียกนครราชสีมาแบบย่อๆ ของชาวบ้าน เนื่องจากตั้งอยู่บริเวณที่เป็นชายขอบระหว่างรัฐที่มีอำนาจหรือในความหมายคือ รัฐกันชน นครราชสีมาจึงมีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งระหว่างรัฐอยู่เสมอ เช่น ระหว่างสยามกับกัมพูชา หรือ ระหว่างสยามกับล้านช้าง หรือในบางครั้งได้มีความพยายามที่จะตั้งตัวเป็นรัฐอิสระไม่ขึ้นกับผู้ใดเอกเช่นเดียวกับบรรดาเมืองใหญ่อื่นๆ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงเห็นว่าเป็นหัวเมืองใหญ่และมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เนื่องจากเป็นเมืองหน้าด่านของอยุธยาติดกับพรมแดนลาว (เข้าใจว่าเลยลำสะเทต ซึ่งเป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำมูล) เหนือเมืองพิมายเป็นเขตแดนลาวเพราะมีบันทึกไว้ในนิราศหนองคายสอดคล้องกับวัฒนธรรม ภาษาที่เปลี่ยนไปด้วย จึงโปรดให้ย้ายเมืองเสมามาสร้างเมืองใหม่ ณ ที่ตั้งปัจจุบัน

ภาษาไทยโคราชมีความใกล้เคียงกันกับภาษาไทยลาวและไทยภาคกลาง หรือ อาจเรียกว่าใช้คำพูดคำเดียวกันแต่ออกเสียงต่างกัน ภาษาลาวเสียงไทยเป็นโคราชออกเสียงลาว เป็นภาษาไทยลาวโคราช อาจจะเป็นเพราะการเคลื่อนย้ายของประชากรเข้ามา (สมัยอยุธยา) คนลาวเริ่มปรับเสียงให้มีส่วนเป็นไทย แต่คำพูดหรือรากศัพท์ยังเป็นลาวจึงเรียกว่า ไทยเบิ้ง คือ เป็นไทยบ้างหรือเป็นบางส่วน ภาษาไทยโคราช (สำเนียงโคราช) ใช้มากใน อ.นางรอง บางส่วนของ อ.เมืองบุรีรัมย์ อ.ละหานทราย อ.ปะคำ อ.ขำนิ อ.หนองกี่ และ อ.ลำปลายมาศ (เสรี ชาเหลา, สุทธิภาส ภูเมืองปาน และคณะ. 2545 : 41 – 52)

ประวัติความเป็นมาของอำเภอปักธงชัย

ปักธงชัย เป็นอำเภอหนึ่งทางตอนใต้ของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีประวัติความเป็นมาดังนี้

1. ประวัติศาสตร์

สมัยโบราณ เดิมปักธงชัยเป็นเมืองโบราณตั้งแต่ขอมเรืองอำนาจ ทั้งนี้สันนิษฐานได้จากเขตอำเภอปักธงชัยมีซากปรักหักพังของปราสาท หรือเทวาลัยหลายแห่งที่เป็นศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมที่ขอมนิยมสร้างตามเมืองต่าง ๆ ที่ตนปกครองอยู่ใหญ่บ้าง เล็กบ้างตามความสำคัญของแต่ละเมือง เช่น ปราสาทนาแค ปราสาทสระหิน ปราสาทบ้านปราสาท ปราสาทกุเกษม ในสมัยกรุงศรีอยุธยาจากหลักฐานที่ปรากฏตามแผนที่ยุทธศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาได้ปรากฏชื่อเมืองปักว่า ตั้งอยู่ใกล้เมืองนครราชสีมา ความสำคัญก็คือ เป็นเมืองหน้าด่านทางทิศใต้ของเมืองนครราชสีมา เพื่อเป็นกองระวังหน้าคอยสอดแนมข้าศึก และคอยปะทะขัดขวางหน่วงเหนี่ยวไม่ให้ข้าศึกยกทัพประชิดเมืองนครราชสีมาเร็วเกินไป เมืองปักในสมัยนี้จึงถูกตั้งและเรียกว่า “ด่านจะโปะ” เช่นเดียวกับด่านเกวียน ด่านจ้อหอ ด่านขุนทด เป็นต้น

ในสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2321 ในรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดฯ ให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (รัชกาลที่ 1) ยกกองทัพไปปราบเมืองเวียงจันทน์และได้รับชัยชนะซากลับ จึงได้กวาดต้อนเชลยชายหญิงพร้อมกับเพี้ยอุปราชา และให้ไปพักอาศัยอยู่ที่ด่านจะโปะ

ครั้งชาวเมืองเวียงจันทน์ตั้งบ้านเรือนเป็นหลักฐานมั่นคงแล้ว เจ้าพระยานครราชสีมา (ปิ่น) จึงกราบบังคมทูลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตตั้งด่านจะโปะเป็นเมือง เรียกว่า “เมืองปัก” (ยังไม่มีคำว่าธงชัย) และได้กราบบังคมทูลขอให้เพี้ยอุปราชเป็นเจ้าเมืองปักคนแรก พระราชทานนามว่า “พระยวงศาอรรคราช” (ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นต้นตระกูลวรรณไชย ขณะนี้) เมืองปักในสมัยนี้เป็นเมืองขึ้นตรีขึ้นตรงต่อเมืองนครราชสีมา เมื่อ พ.ศ. 2323

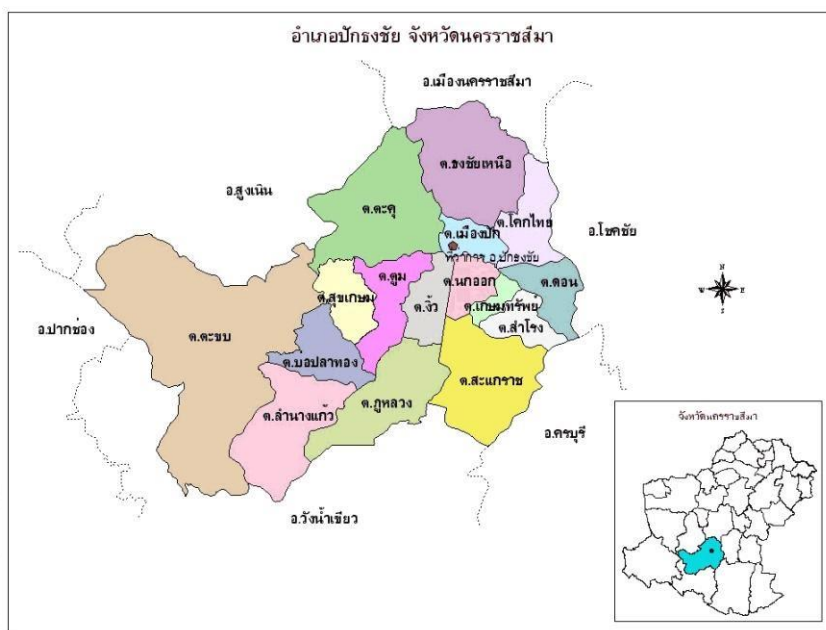
ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2369 เจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ยกทัพมายึดเมืองนครราชสีมาและได้กวาดต้อนชาวเมืองไป แต่ถูกคุณหญิงโมและชาวเมืองนครราชสีมาต่อสู้กับทหารเวียงจันทน์จนได้รับชัยชนะและได้พระราชทานนามว่า “ท้าวสุรนารี” การกวาดต้อน เอลยครวานั้น ทหารเจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ ได้มากวาดต้อนชาวเมืองปักทั้งชาวไทยโคราช และชาวเวียงจันทน์ ซึ่งชาวเวียงจันทน์ได้อพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ต่างก็มีที่ทำมาหากินสุขสบายมาเป็นเวลา 47 ปี จึงพร้อมใจกันจับอาวุธต่อสู้ขับไล่ทหารของเจ้าอนุวงศ์พ่ายแพ้กลับไป (ปัจจุบันชาวเวียงจันทน์เป็นบรรพบุรุษ ของชาวตำบลตะคุทั้งตำบล ตำบลเมืองปัก บางหมู่บ้าน ตำบลธงชัยเหนือบางหมู่บ้าน ตำบลสะแกราชบางหมู่บ้าน ตำบลตะขบบางหมู่บ้าน) (ปรีชา อุยตระกูล. 2537 อ้างถึงใน สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2558)

2. ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอปักธงชัยตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอสูงเนิน (ติดต่อกับตำบลหนองตะไไ้ ตำบลมะเกลือเก่า และตำบลมะเกลือใหม่) และอำเภอเมืองนครราชสีมา (ติดต่อกับตำบลไชยมงคล ตำบลโคกกรวด และตำบลสุรนารี)
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอโชคชัย (ติดต่อกับตำบลพลับพลา และตำบลท่าลาดขาว) และอำเภอครบุรี (ติดต่อกับตำบลครบุรี และตำบลครบุรีใต้)
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอวังน้ำเขียว (ติดต่อกับตำบลวังน้ำเขียว ตำบลอุดมทรัพย์และตำบลวังหมี)

- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอปากช่อง (ติดต่อกับตำบลคลองม่วง) อำเภอวังน้ำเขียว (ติดต่อกับตำบลระเริง) และอำเภอสูงเนิน (ติดต่อกับตำบลมะเกลือใหม่และตำบลหนองตะไก้)

ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
ที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอปักธงชัย. ออนไลน์. 2559.

ความหมายของชาติพันธุ์

คำว่า "ชาติพันธุ์" และ "ชาติพันธุ์วิทยา" เป็นคำใหม่ในภาษาไทย การทำความเข้าใจเรื่องชาติพันธุ์ จำเป็นจะต้องพิจารณา เปรียบเทียบกับเรื่องเชื้อชาติ และสัญชาติ อาจเปรียบเทียบเชื้อชาติ สัญชาติ และชาติพันธุ์ได้ดังนี้

เชื้อชาติ (race) คือ ลักษณะทางชีวภาพของคน ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนจากลักษณะรูปรณสีผิว เส้นผม และตา การแบ่งกลุ่มเชื้อชาติ (racial group) มักแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นิกรอยด์ (Negroid) มองโกลอยด์ (Mongoloid) และคอเคซอยด์ (Caucasoid) ในตอนหลังได้เพิ่มออสเตรเลีย (Australoid) โพลินีเซียน (Polynesian) ฯลฯ อีกด้วย

การแบ่งแยกกลุ่มคนตามลักษณะทางชีวภาพนี้ มีความสำคัญในสังคมที่สมาชิกในสังคมมาจากบรรพบุรุษที่ต่างกัน มีสีผิว และรูปรณสัณฐาน ที่ต่างกันอย่งเห็นได้ชัด เช่น ความแตกต่างระหว่างคนผิวขาวกับคนผิวดำ ในสังคมที่มีกลุ่มคนที่มีลักษณะทางชีวภาพต่างกันและประวัติความเป็นมาตลอดจนบทบาทในสังคมต่างกัน ความแตกต่างทางชีวภาพอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันได้ แต่ในบางสังคม เช่น สังคมไทย ความแตกต่างทางชีวภาพไม่มีความหมายเท่าใดนัก

สัญชาติ (nationality) คือ การเป็นสมาชิกของประเทศใดประเทศหนึ่งตามกฎหมาย โดยที่ลักษณะทางชีวภาพและวัฒนธรรมอาจแตกต่างกันได้ การเป็นสมาชิกของประเทศย่อมหมายถึง การเป็นประชาชนของประเทศนั้น ผู้ที่อพยพมาจากที่อื่น เพื่อมาตั้งถิ่นฐานสามารถโอนสัญชาติมาได้ ผู้ที่เปลี่ยนสัญชาติ คือ ผู้ที่เปลี่ยนฐานะจากการเป็นประชาชนของประเทศหนึ่ง มาเป็นประชาชนของอีกประเทศหนึ่ง

ชาติพันธุ์ (ethnicity หรือ ethnos) คือ การมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่า สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น ไทย พม่า กะเหรี่ยง จีนลาว เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมมีลักษณะเด่น คือ เป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบรรพบุรุษทางสายเลือด ซึ่งมีลักษณะทางชีวภาพและรูปร่าง (เชื้อชาติ) เหมือนกัน รวมทั้งบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมด้วย ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน จะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด และทางวัฒนธรรมพร้อมๆ กันไปเป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคล และของชาติพันธุ์ และในขณะเดียวกันก็สามารถเฝ้าอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้โดยเฉพะอย่างยิ่ง ถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นับถือศาสนาเดียวกันความรู้สึกผูกพันนี้อาจ เรียกว่า "สำนึก" ทางชาติพันธุ์ หรือชาติลักษณะ (ethnic identity) การมองว่ากลุ่มชาติพันธุ์ คือ กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมร่วมกันนั้น อธิบายได้ว่า ในระยะแรกมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีลักษณะคล้ายครอบครัวขนาดใหญ่ เมื่อคนกลุ่มเล็กอาศัยอยู่ด้วยกันก็สามารถเข้าใจกัน และประพฤติปฏิบัติต่อกันได้ โดยไม่มีความขัดแย้งเท่าใดนัก เมื่อสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้น มีคนหลายครอบครัวอาศัย อยู่ในบริเวณเดียวกัน การดำเนินวิถีชีวิตอาจ แตกต่างกันบ้าง ความคิดอาจไม่สอดคล้องกัน และปัญหาเรื่องความขัดแย้งก็คงจะตามมา ฉะนั้นเมื่อสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้นก็จำเป็นต้องมี ระบบระเบียบมากขึ้นต้องมีการตกลงกันว่าอะไร ควรทำอะไร ไม่ควรทำ ข้อตกลงเกี่ยวกับวิถีชีวิต การประพฤติปฏิบัติ และความคิดความเชื่อ จึงเกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ และเรียกรวมๆ ว่า "วัฒนธรรม" กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมร่วมกันเรียกว่า เป็นคนชาติพันธุ์เดียวกัน (พัชรินทร์ เวียงชัย. 2546 อ้างถึงใน นฤมล ปิยวิทย์. 2550)

กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครราชสีมา

นครราชสีมา มีสภาพทางภูมิศาสตร์และธรรมชาติที่เอื้อต่อการตั้งหลักแหล่งของมนุษย์ มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จึงทำให้มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่อาศัยมาแต่เดิม และผู้ที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ด้วยเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ การสงคราม การแสวงหาแหล่งทำกิน ฯลฯ จึงทำให้นครราชสีมา มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลาย ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม

กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

1. ไทโคราช เป็นชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ของจังหวัดนครราชสีมากระจายอยู่ทั่วไปทั้ง 32 อำเภอ แต่หนาแน่นที่สุดที่อำเภอเมือง โนนไทย โนนสูง พิมาย จักราช ชุมพวง โนนแดง คง ขามสะแกแสง ขามทะเลสอ ด้านขุนทด สูงเนิน โชคชัย ครบุรี เลิงสาง หนองบุญมาก บ้านเหลื่อมเฉลิมพระเกียรติ พระทองคำ สีดา บัวใหญ่ และเทพารักษ์

จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า ชุมชนโบราณซึ่งเป็นร่องรอยของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ยุคหินใหม่ต่อเนื่องมาถึงยุคโลหะ กระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดนครราชสีมา ครั้นถึงสมัยประวัติศาสตร์ ก็มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยทวารวดี ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองเสมา และสมัยขอมพระนคร ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองพิมาย ครั้นถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้โปรดให้สร้างเมือง ณ ที่ตั้งปัจจุบัน พระราชทานนามว่า เมืองนครราชสีมา พร้อมทั้งส่งขุนนาง คือ พระยายมราช (สังข์) มาปกครองเป็นพระยามหานคร ต่างพระเนตรพระกรรณ พร้อมทั้งอพยพขุนนางทหาร และครอบครัวจากกรุงศรีอยุธยา มาเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นข้าราชการประจำเมืองนครราชสีมาและดูแลบริวาร ชาวอยุธยาอพยพมาอยู่นครราชสีมา อีกระลอกหนึ่ง คือ คราวเสียกรุงครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2310) แม้นในสมัยรัตนโกสินทร์ ขุนนางที่มาปกครองเมืองนครราชสีมา และเมืองบริวารก็ถูกส่งมาจากกรุงเทพฯ ทำให้เกิดการผสมผสานทางชาติพันธุ์กับกลุ่มชาวพื้นถิ่นที่อยู่เดิมเป็นชาว ไทโคราช ซึ่งมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองในด้านต่างๆ ทั้ง เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย อาหารการกิน บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ประเพณีพิธีกรรม ความเชื่อ ดนตรี เพลง นามสกุลคนโคราช และที่สำคัญ คือ ภาษาโคราช

2. ไทอีสาน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งรองจากไทโคราช ซึ่งส่วนใหญ่อพยพมาจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตั้งหลักแหล่งอยู่ทั่วไปในจังหวัดนครราชสีมา ที่หนาแน่นมาก คือ อำเภอแก้งสนามนาง บัวลาย เมืองยาง ลำทะเมนชัย และบางส่วนของอำเภอบัวใหญ่ ประทาย ชุมพวง ปักธงชัย สีคิ้ว สูงเนิน ห้วยแถลง บ้านเหลื่อม ไทอีสานรักษาวิถีชีวิตความคิดความเชื่อประเพณี พิธีกรรม และภาษาอีสาน อันเป็นอัตลักษณ์ของคนอีสาน

3. ไทมอญ กลุ่มชาติพันธุ์มอญ สันนิษฐานว่าอพยพเข้ามาครั้งแรกในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี มีราชรามัญเป็นหัวหน้า ควบคุมครัวมอญเดินทางมานครราชสีมาโดยใช้เส้นทางปราจีนบุรี ครัวมอญส่วนหนึ่งตั้งบ้านเรือนที่บ้านพลับพลา อำเภอโชคชัย ส่วนพระศรีราชรามัญและเครือญาติมาตั้งถิ่นฐานในเมืองนครราชสีมา บริเวณหลักเมือง เรียกตรอกมอญ (บ้านมอญ) การอพยพครั้งที่ 2 สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯให้พระยามหาโยธา (ทอเรียะ) คุมกองมอญมาสมทบกับกองทัพของกรมพระราชวังบวรศักดิพลเสพย์ที่เมืองนครราชสีมา ในปีพ.ศ. 2336 เพื่อปราบขบถเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ เมื่อเสร็จศึกแล้วเดินทางกลับทาง ปักธงชัย ด้านสะแกราช เห็นทำเลดีมีความอุดมสมบูรณ์ จึงปักหลักตั้งบ้านเรือนสมทบกับชาวมอญที่อยู่เดิม ปัจจุบันชาวมอญที่บ้านพลับพลา

อำเภอโชคชัย บ้านพระเพลิง บ้านนกออก บ้านท่าโพธิ์ อำเภอปักธงชัย ยังรักษาประเพณีแบบมอญ บางส่วนไว้ เช่น การไหว้ผีมอญ การเล่นสะบ้า ประเพณีทางพุทธศาสนา และภาษา

4. ไทยวน หรือเรียกว่า ลาวพุงดำ หรือยวนพุงดำ หมายถึง ชาวโยนกจาก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งถูกกวาดต้อนลงมาครั้งแรก เมื่อพ.ศ. 2347 คนกลุ่มนี้ได้ปักหลักตั้งบ้านเรือนที่ อำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี ต่อมาเจ้าเมืองสระบุรีได้จัดแบ่งไทยวน มาตั้งกองเลียงโคที่นครจันทิก (ปัจจุบัน คือ ตำบลสีคิ้ว) และปักหลักตั้งถิ่นฐานอยู่ต่อมา ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ปราบศึกเจ้าอนุวงศ์เมื่อสิ้นครเวียงจันทน์ได้กวาดต้อนเชลยมาจำนวนมาก ซึ่งมีชาวเชียงแสน ซึ่งถูกแบ่งไปอยู่เวียงจันทน์ ในสมัยรัชกาลที่ 1 ร่วมมาด้วยเมื่อเดินทางมาพบชาวยวนด้วยกันที่นครจันทิกจึงปักหลักตั้งถิ่นฐานอยู่ด้วยชาวยวนที่สีคิ้ว บ้านโนนแต่ บ้านโกะเซาชาวไทยวน มีวิถีวัฒนธรรมแบบล้านนา คือภาษาคำเมือง หัตถกรรมผ้าทอ ประเพณีสงกรานต์ มีวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน

5. ไทเขมร กลุ่มชาติพันธุ์เขมรในประเทศไทยเรียกตัวเองว่า ขแมร์-ลือ (เขมรสูง) กระจายอยู่ในอีสานใต้ในจังหวัดนครราชสีมา จากการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2525 พบว่ามีกลุ่มชาติพันธุ์นี้ที่บ้านหนองใหญ่ ตำบลหินดาด อำเภอด่านขุนทด บ้านถนนโค้ง ตำบลตะขบ อำเภอปักธงชัย บ้านหนองกระทุ่ม บ้านหัวทำนบ อำเภอหนองบุญมาก บ้านตะโกเขมร อำเภอห้วยแถลง ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์เขมรกับไทโคราชมีความสัมพันธ์ด้านการค้าขาย โดยคนไทโคราชมักเดินทางไปค้าขายที่เขมรด้วยขบวนเกวียน

6. ชาวบวน กลุ่มชาติพันธุ์นี้เรียกตัวเองว่า ญ้อกร หรือเนียะกุล ซึ่งแปลว่า คนภูเขา ในขณะที่คนไทยเรียกเขาว่าชาวบวน กลุ่มชาติพันธุ์นี้อาศัยอยู่ด้านในของขอบที่ราบสูงโคราช ได้แก่ เพชรบูรณ์ ชัยภูมิ นครราชสีมา คนกลุ่มนี้พูดภาษาในตระกูลมอญ-เขมร สาขามอญโบราณ เป็นกลุ่มชนดั้งเดิมที่ไม่มีตัวอักษรใช้ มีแต่ภาษาพูด ชอบอยู่บนภูเขาเตี้ย ๆ ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพด พริก มะเขือ ในพื้นที่เล็ก ๆ หญิงสวมเสื้อเกี้ยว นุ่งผ้ามีชายพกใหญ่เจาะหูกว้าง เพื่อใส่กะจอนไว้ผมยวเกล้ามวย การละเล่น คือ ปี่เร เร หรือกระแฉี่และเป่าไปไม้

7. ไทกวย (กวย, ส่วย) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ เพื่อตั้งหลักแหล่งทำมาหากินบริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัดนครราชสีมากับจังหวัดบุรีรัมย์ คือ อำเภอห้วยแถลง ในหลายหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแสนสุข บ้านห้วยแคน บ้านพลวงทอง ตำบลห้วยแถลง บ้านโคกแค ตำบลกงรถ ชาวกวยเหล่านี้อพยพมาประมาณ 90-100 ปีที่แล้ว ยังรักษาความเป็นวัฒนธรรมแบบกวย คือ การทอผ้า ภาษา ที่อยู่อาศัยชาวกวยในจังหวัดสุรินทร์ ยังคงเลี้ยงช้างกันเป็นจำนวนมาก

8. ไทจีน ไทจีนเข้ามาตั้งหลักแหล่งทำการค้าในนครราชสีมาประมาณสมัยรัชกาลที่ 4 และเริ่มมีมากขึ้นสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อสร้างทางรถไฟสายนครราชสีมาสำเร็จใน พ.ศ. 2443 ทำให้

นครราชสีมาเป็นศูนย์กลางการค้าเชื่อมโยงระหว่างภาคกลางและภาคอีสาน เส้นทางรถไฟได้เปลี่ยนระบบการค้ำแบบสมัยโบราณ การผลิตเพื่อยังชีพเป็นการค้ำและเศรษฐกิจเพื่อสะสมทุนและหวังผลกำไร ปัจจุบันการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว ทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และทางอากาศ ตลอดจนเทคโนโลยีใหม่ ทำให้บทบาทของหกลุ่มชาติพันธุ์ไทจีน ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าในจังหวัดนครราชสีมา และอีสานมีความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง

กลุ่มชาติพันธุ์ไทจีนมีประเพณีความเชื่อที่ยังยึดมั่นเช่นประเพณี การแต่งงาน ประเพณีงานศพ ประเพณีตรุษจีน สารทจีน แข็งเม็ง ไหว้เจ้า กลุ่มไทจีนนับถือศาสนาพุทธ นับถือเจ้าแม่กวนอิมเคารพนับถือในศาลเจ้า

9. ไทซิกข์ ถิ่นฐานเดิมอยู่ที่จังหวัดโคราช ชาวลา แคว้นปัญจาบ ประเทศอินเดีย อพยพเข้ามาานครราชสีมา ช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ประมาณ 35 ครอบครัว อาชีพของไทซิกข์ คือ ค้าขาย ขายสวมกางเกง ขาลีบ เสื้อแขนยาวคอกลม ผ่าอก ปล่อยขายเสื้อคลุมสะโพก โปกศีระชะ สวมกำไลโลหะ หลิงแต่งชุด紗หรี หรือสวมกางเกงเสื้อยาวคลุมเข้า สวมเครื่องประดับ ภาษาที่ใช้ภาษาปัญจาปี ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ผู้สูงอายุได้ภาษาสำเนียงโคราช นับถือศาสนาซิกข์ ทุกเช้าจะสวดมนต์ที่วัดซิกข์ ศรีครุสังหส์ภา ตรอกไก่อ่าง ถนนจอมพล

แม้ว่านครราชสีมาจะประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มก็ตาม กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ก็มีความผสมผสานกันไปในทางวัฒนธรรม โดยที่แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของตนเองอยู่ ในขณะที่เดียวกันก็มีการรับ มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมบางส่วนซึ่งกันและกัน และมีศูนย์รวมจิตใจร่วมกันคือ ความเคารพนับถือท้าวสุรนารี (อภิญา บัวสรวง และ สุวีไล เปรงศรีรัตน์. 2541 : 12 – 18)

ประวัติความเป็นมาของลาวเวียง

ลาวเวียง เป็นชื่อเรียกกลุ่มชนที่มีการย้ายถิ่นฐานจากเมืองเวียงจันทน์ เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกอพยพเข้ามาเอง ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มที่สองถูกกวาดต้อนเข้ามาในฐานะเชลยศึก กลุ่มหลังนี้ถูกส่งไปอยู่บริเวณภาคกลางของประเทศ หรืออดีตหัวเมืองชั้นในต่างๆ ได้แก่ ลพบุรี สุพรรณบุรี สระบุรี อโยธยา ราชบุรี นครปฐม มีการกำหนดให้อยู่กันเป็นกลุ่มเฉพาะของเชื้อชาติ โดยตั้งสลับไปกับหมู่บ้านของคนไทย ทั้งนี้การเลือกพื้นที่มักให้มีลักษณะใกล้เคียงกับถิ่นฐานเดิม อย่างไรก็ตามการตั้งถิ่นฐานของชาวลาวเวียงได้ถูกกำหนดให้ตั้งเป็นหลักแหล่งไม่โยกย้ายไปที่อื่น เพื่อประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ การปกครอง และที่สำคัญคือป้องกันการหนีกลับ เนื่องจากเมืองเหล่านี้ อยู่ไกลจากบ้านเมืองลาว และเป็นหน้าด่านป้องกันข้าศึกจึงมีผลต่อการสร้างความมั่นคงโดยรวมของไทย แต่เมื่อประชากรของชาวลาวเวียงเพิ่มมากขึ้น ที่ทำกินไม่พอเพียง ชาวลาวเวียงจึงจำเป็นต้อง

ขยายชุมชนออกไปในพื้นที่ใกล้เคียง การขยายถิ่นเพื่อแสวงหาที่ทำกินใหม่เพิ่มเติมเริ่มทำได้คล่องตัว ในปี พ.ศ. 2417 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงโปรดให้ยกเลิกระบบไพร่ ทำให้ชาวลาวเวียงมีอิสระในการตั้งบ้านเรือนและทำมาหากิน

ชาวลาวเวียงที่ได้อพยพมาอยู่ในเมืองนครราชสีมาและเมืองปักธงชัย เป็นการความชอบของเมืองนครราชสีมาในรัชกาลสงครามสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2321 และอพยพเข้ามาทำมาหากินเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่ได้อาศัยอยู่ที่ อำเภอบัวใหญ่ อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอประทาย อำเภอชุมพวง อำเภอห้วยแถลง อำเภอสูงเนิน อำเภอสีคิ้ว อำเภอปักธงชัย และกระจายอยู่ในเขตอำเภออื่นอีกด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ใช้ภาษาลาวในการสื่อสาร ส่วนการประกอบอาชีพมีการทำนาเป็นหลัก ต่อมาสังคมเกิดการพัฒนาชาวลาวเวียงจึงต้องปรับตัวตามไปด้วย จากอาชีพทำนาผันเปลี่ยนมาเป็นอาชีพรับจ้าง รับราชการ ค้าขาย เกิดการปรับตัวของชาวลาวเวียง

1. อาชีพ

อาชีพหลักของชาวลาวเวียงแต่ดั้งเดิม คือ การทำเกษตรแบบหาอยู่หากินเพื่อยังชีพ มีรูปแบบลักษณะความผูกพันอยู่กับการเกษตรภายในครัวเรือนและชุมชนเป็นหลัก ได้แก่ การทำนา ปลูกข้าว ปลูกพืชไร่บางชนิด เช่น ฝ้าย พริก ข้าวโพด ฯลฯ รวมถึงการปลูกพืชยืนต้นจำพวกไม้ผล เช่น ขนุน กัลย มะพร้าว เป็นต้น กระบวนการสร้างผลผลิตใช้แรงงานในครัวเรือนและชุมชนเป็นหลัก จะนำออกไปแลกเปลี่ยนหรือขายให้แก่ชุมชนอื่น เพื่อซื้อหรือแลกเปลี่ยนเป็นเครื่องอุปโภคบริโภคที่ผลิตไม่ได้ภายในชุมชน เช่น เกลือ เคียว มีด ถ้วยชาม ผลผลิตจากการเกษตรโดยเฉพาะข้าวถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถผลิตที่สร้างรายได้จากการซื้อหาแลกเปลี่ยนให้กับครัวเรือนและชุมชนที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก (กิตติภักดิ์ นันทธนะวานิช. 2545 : 133)

2. ความเชื่อ

ชุมชนชาวลาวเวียงนับเป็นสังคมอุดมด้วยความหลากหลายทางความเชื่อเช่นเดียวกับสังคมไทยโดยทั่วไปที่มีทั้งความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนาและความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติควบคู่กันไป โดยปรากฏให้เห็นจากการปฏิบัติในประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งนอกจากจะมีการแบ่งแยกกันตามขอบเขตของความเชื่อแล้ว ในบางประเพณีและพิธีกรรมยังเป็นการดำเนินอยู่ร่วมกันของความเชื่อทั้งสองฝ่ายอย่างกลมกลืน

- ความเชื่อในพระพุทธศาสนา

ชาวลาวเวียงส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต โดยทำหน้าที่เป็นกลไกในการกลมเกลียวโน้มน้าวจิตใจ และสร้างจิตสำนึกในแง่ศีลธรรมจรรยาเพื่อให้เกิดความประพฤติที่ถูกต้องให้กับชาวบ้านมาตั้งแต่ในอดีต ด้วยการนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนสำคัญ ๆ เช่น เบญจศีล เบญจธรรม พรหมวิหาร 4 สังคหะวัตถุ 4 เป็นต้น มาเป็นแนวยึดถือปฏิบัติหรือเป็นตัวกระตุ้นประคับประคองเพื่อให้การดำเนินชีวิตร่วมกันของคนในชุมชน

ก่อให้เกิดความสุข ความมีระเบียบเรียบร้อย นอกจากนี้ยังนำเอาหลักธรรม คำสั่งสอนในระดับจริยธรรม ซึ่งเป็นคำสอนที่ว่าด้วยเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าทางจริยธรรมที่เกี่ยวกับความดีความชั่ว ความถูกต้อง ความผิด ความควรและไม่ควร มาเป็นแนวยึดถือปฏิบัติเพื่อใช้เป็นหลักหรือแนวทางสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวันด้วย เห็นได้จากผู้คนส่วนใหญ่มีแนวคิดพื้นฐานทางจริยธรรมโดยมีความเชื่อว่าสิ่งที่ดีที่สุดในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่คือการมีชีวิตอยู่ด้วยความสุขที่มีปัจจัยต่าง ๆ มาบำรุงชีวิตของตนเองและครอบครัวอย่างเพียงพอ ส่วนจุดมุ่งหมายปลายทางอันสูงสุดของชีวิตคือการพยายามปฏิบัติตนตามหลักอริยมรรค หรือทางอันประเสริฐที่ประกอบด้วยมรรคมีองค์ 8 ประการโดยการเน้นชำระจิตให้สะอาดบริสุทธิ์เพื่อให้บรรลุถึงอมตภาพที่เรียกว่า "นิพพานหรือความดับสนิทซึ่งความทุกข์" นอกจากนี้ชาวลาวเวียงยังมีความเชื่อเรื่องบุญบาป กรรมเวร นรกสวรรค์ ขาดิปางก่อนและขาดิหน้า ทำให้ทุกคนพยายามทำความดีโดยการบำรุงศาสนาเช่น ทำบุญกฐิน ตักบาตรในตอนเช้าและวันสำคัญทางศาสนา พฤติกรรมดังกล่าวส่งผลสำคัญในการควบคุมและกำหนดพฤติกรรมของชาวลาวเวียง และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนให้เกิดขึ้น (กิตติภักดิ์ นันทธนะวานิช. 2545 : 200 - 201)

- ความเชื่อจากอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์

บายศรีสู่ขวัญ เป็นพิธีกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ ในสังคมไทย พบร่องรอยว่ามีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา คำว่า “บาย” เป็นภาษาเขมรแปลว่า “ข้าว” ข้าวที่เป็นศรี หรือเป็นสิริมงคลเพื่อเป็นเครื่องสังเวยให้กับเทพ ข้าวจึงเป็นส่วนประกอบในพิธีบายศรีสู่ขวัญตามความเชื่อของพราหมณ์ (มานะชัย วงศ์ประชา. 2556 : 1) ขวัญเป็นคำโบราณที่ใช้มานานและยังเป็นความเชื่อของกลุ่มคนในภูมิภาคเอเชีย ชาวลาวเรียกขวัญว่า “ขวน” โดยเชื่อว่าร่างกายประกอบด้วยสิ่งที่มองเห็นเป็นรูปร่าง และสิ่งที่มองไม่เห็นคล้ายๆ กับวิญญาณแต่ไม่ใช่วิญญาณ เป็นสิ่งสำคัญที่คน สัตว์ หรือแม้กระทั่งสิ่งของบางชนิดต้องมีขวัญ โดยคนคนหนึ่งจะมีเพียงหนึ่งขวัญ ถ้าหากเวลาใดขวัญออกห่างจากร่างกาย จะส่งผลให้คนนั้นมีอาการอ่อนแอ เจ็บป่วยและอาจเสียชีวิตไปในที่สุด โดยเชื่อกันว่าการที่ร่างย้ายจากสถานะหนึ่งหรือย้ายจากที่หนึ่งไปอยู่อีกที่หนึ่งอย่างกะทันหัน เช่น การไปทำงานต่างถิ่น การไปเที่ยวสนุกสนานจนลืมตัว อาจทำให้ขวัญเหินห่างจากร่างได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ขวัญออกจากร่างกาย หรือให้ขวัญกลับเข้าสู่ร่างเดิม จึงมีพิธีเรียกขวัญ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรับขวัญ บำรุงขวัญให้กำลังใจ และถือเป็นการอวยพรให้ประสบความสุขความเจริญ (นิตินันท์ พันทวี. 2544 : 153 - 154)

ความเชื่อเรื่องขวัญก่อให้เกิดพิธีสู่ขวัญ โดยชาวลาวเวียงนิยมบายศรีสู่ขวัญทุกช่วงเวลาของชีวิต เช่น การสู่ขวัญนาค เพื่อเป็นสิริมงคล โดยมุ่งการสอนให้ยึดมั่นในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนเมื่อเป็นพระภิกษุ และระลึกถึงคุณบิดามารดา

3. การละเล่น

การละเล่นของชาวลาวเวียง อำเภอปักธงชัย มีทั้งการละเล่นในพิธีกรรมความเชื่อ คือ การตีโทนในพิธีทรงตาปู่ การรำผีฟ้า และการละเล่นเพื่อความสนุกสนาน เช่น ลำแคนเดือนห้า การละเล่นเดอะโทน (จัด งามศรีประดิษฐ์. สัมภาษณ์ 20 กรกฎาคม 2562. อ้างถึง ธาดา งามศรีประดิษฐ์.)

4. การแต่งกาย

เสื้อผ้าและการแต่งกาย ถือเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่สำคัญในการสื่อความหมายของปัจเจกบุคคลและกลุ่มคน อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต แต่ก่อนทุกครอบครัวจะมีการทอผ้า เพื่อใช้สอย และถ่ายทอดวิธีการทอผ้าให้แก่สมาชิกโดยเฉพาะสมาชิกที่เป็นเพศหญิง โดยแม่หรือยายเป็นผู้ถ่ายทอด ใช้เวลาที่ว่างจากการทำไร่ไถนา จนสั่งสมเป็นภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น การทอผ้าเป็นการสืบสานวัฒนธรรมที่ผู้หญิงต้องเรียนรู้ตลอดช่วงอายุ ตั้งแต่วัยเด็ก ผู้หญิงจะได้รับการสั่งสอนเพื่อให้เรียนรู้ถึงทุกขั้นตอนของการทอผ้า ครั้นเมื่อถึงวัยสาว การทอผ้าเป็นเครื่องแสดงถึงความพร้อมของวัยที่จะเริ่มต้นชีวิตครอบครัว ผู้หญิงต้องเตรียมผ้าไว้ใช้สำหรับพิธีแต่งงานของตน เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ต้องทอผ้าเพื่อใช้ในการนุ่งห่มของครอบครัว สำหรับพิธีกรรมต่างๆ และแลกเปลี่ยนผลิตผลอื่นที่จำเป็น และมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าในขั้นตอนต่างๆ ให้กับลูกหลานของตนเอง (วรรณ วฑฒนะกุล และ ยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา. 2536 : 3) สำหรับชาวลาวเวียงผ้าทอถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งประเภท “นุ่ง” ที่ต้องสวมใส่ พัน โทก และประเภท “ห่ม” ที่เกี่ยวกับนุ่ง หนุน อิง และนอน รวมถึงใช้ในงานบุญ ประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ผ้าทอในอดีตจึงแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามโอกาสการใช้สอย เช่น ผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ผ้าทอที่ใช้ในโอกาสพิเศษ และผ้าทอที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา

ผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ชาวลาวเวียง มีแบบแผนเดียวกับชาวลาวครั่ง นั่นคือเป็นผ้าฝ้ายทอมือ ที่มีความทนทานในการซักทำความสะอาดและสะดวกในการเก็บรักษา รูปแบบการทอใช้วิธีการทอขัดเป็นส่วนใหญ่ แบ่งย่อยออกเป็น ผ้าสำหรับใช้ในบ้าน ยามอยู่กับบ้าน และยามออกนอกบ้าน

ผ้าสำหรับใช้ในบ้าน เป็นผ้าฝ้ายสีขาวทำผ้าห่อตัวเด็ก ผ้าอ้อม ผ้าห่ม เสื้อผ้าเด็ก หมอนขวาน หมอนน้อย มุ้ง ผ้าปูที่นอน (ผ้าลื่อ) ที่นอน นอกจากนี้ผ้าทอยังเกี่ยวข้องกับการประกอบอาหารชาวลาวเวียงจะใช้ย้อมขนาดใหญ่ หรือ “ถง” ใส่แป้งข้าวเจ้าโม้ แล้วแขวนให้สะเด็ดน้ำเพื่อนำไปทำขนมจีน เรียกว่า “ถงขนมเส้น” สำหรับย้อมขนาดกลางใส่อุปกรณ์การทอผ้า เรียกว่า “ถงใส่เครื่องหูก” ย้อมขนาดเล็กใส่อุปกรณ์ในการกินหมาก เรียกว่า “ถงหมาก” ย้อมจึงเป็นสิ่งของใช้ประโยชน์ของชาวลาวเวียงผ้าที่ชาวลาวเวียงใช้เมื่อยามอยู่นอกบ้าน แบ่งออกเป็นผ้าสำหรับผู้หญิงและผู้ชาย สืบเกิดได้จากเครื่องนุ่งห่มที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

ผู้หญิง แต่งกายด้วยผ้าทอจากผ้าฝ้ายย้อมครามหรือย้อมดำ คอกลมติดคอหรือคอตั้งผ้า หน้าติดกระดุมเสื่อ แขนกระบอกหรือแขนยาว หรือเสื่อคอกระเช้า ผ้าห่าตะเข็บหรือใช้ผ้าแถบ พันตัวเวลาอยู่บ้าน ขึ้นเป็นฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม โดยนุ่งซิ่นขึ้นที่เป็นฝ้ายขาว เพื่อซับเหงื่อ และยึดอายุการใช้งานของซิ่นตัวนอกที่ใช้ในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เพราะซิ่นฝ้ายหรือซิ่นมัดหมี่ตีนจก ตัวนอกแทบไม่มีการซัก เมื่อใช้เสร็จจะสะอาดแล้วผึ่งในที่ร่มและพับเก็บ

ผู้ชาย แต่งกายด้วยเสื่อกางเกงขาก้วย ทอขึ้นจากผ้าฝ้ายย้อมครามหรือย้อม จากเปลือกต้นคาง (ดอกสีแดงต้องนำไปหมักโคลนครึ่งวัน จึงจะได้สีแดง) มีผ้าขาวม้าเคียนเอว ตอนทำนารี หากอยู่บ้านมักไม่ใส่เสื้อหรือใส่เสื้อผ้าปานคอกลมแขนสั้นหรือแขนสามส่วน ผ้าขาวม้า ซึ่งถือเป็นผ้าสารพัดประโยชน์ของผู้ชายทั้งใช้นุ่ง พาดบ่า เคียนเอว ยังแบ่งออกเป็นหลายชนิด เช่น ผ้าขาวม้าตามะกอก (ตาหมากรุก) ใช้เพียงสองสีประกอบกัน เช่น ขาวดำ เรียกว่า ผ้าขาวม้าผ้าป่า เนื่องจากฝ้ายที่นำมาทอมีเนื้อหยาบและห่าง มีผ้าหน้าแคบ แต่ปัจจุบันผ้าขาวม้าตามะกอกใช้มากกว่า สองสีในการทอผ้าขาวม้าตาเล็ก มีหลายสี เช่น สีแดง สีส้ม สีเหลือง สีขาว เป็นต้น ผ้าขาวม้าใส่ปลา ไหล (ตาสะแคง) มีความกว้างแคบกว่าผ้าขาวม้าทั่วไป ทอเป็นลายริ้วตามทางยาวสลับสี เช่น สีเขียว สีชมพู สีเม็ดมะขาม เป็นต้น ชายหนุ่มนิยมใช้คล้องคอหรือคาดเอวเวลาไปเที่ยวสาว ชายสูงอายุ ใช้เป็นผ้าคาดเอวหรือคาดบ่า ผ้าขาวม้าตาหมู เป็นการนำลายปลาไหลและตามะกอกมาทอร่วมกัน

ผ้าสำหรับใช้เมื่อยามออกนอกบ้าน แบ่งออกตามกาลเทศะ ดังนี้ การแต่งกาย ในโอกาสพิเศษ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ หรืองานมงคลต่างๆ ที่มีรูปแบบ แตกต่างกันไปตามสถานะของการเข้าร่วมงาน

หัตถกรรม

สมัยก่อนประวัติศาสตร์มนุษย์ดำรงชีวิตโดยอาศัยธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ มนุษย์ดำรงชีวิต และรู้จักที่จะปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์ เกิดการคิด สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ สร้างสรรค์ งานศิลปะพื้นบ้านประเภทต่างๆ ขึ้นมา ก็เพื่อใช้สอย ในชีวิตประจำวัน มนุษย์ในสมัยก่อนมีความกลัวภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ฝนตก ฟ้าร้อง ภูเขาไฟระเบิด น้ำท่วม สิ่งเหล่านี้ทำให้มนุษย์กลัวภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง จึงคิดค้นสร้างสรรค์งานศิลปะพื้นบ้าน สร้างที่อยู่อาศัยถาวรปลอดภัย รู้จักสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ พื้นบ้านที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเอง และสามารถดำรงชีวิตปรับตัว ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี (วัฒนธรรม จุฑะวิภาต. 2545 : 13)

หัตถกรรม หมายถึงสิ่งที่สร้างขึ้นด้วยฝีมือมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้ประโยชน์ เป็นสำคัญ รูปแบบของงานหัตถกรรมพัฒนาขึ้นตามความชำนาญของช่างและการปรับปรุง เพื่อสนองประโยชน์ใช้สอยให้ดียิ่งขึ้น จึงต้องใช้เวลาในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและเลือกสรรวัสดุ

เพื่อให้สนองการใช้สอยได้สมบูรณ์เป็นเวลานานนับร้อยนับพันหรือนับหมื่นปี หลักฐานการค้นคว้า กำหนดเก่าแก่ที่สุดของหัตถกรรมอาจเริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ นับหมื่น ๆ ปีมาแล้ว โดยที่มนุษย์พยายามจะสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ชิ้นแรกขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการในการใช้สอย เพื่อเป็นเครื่องช่วย ให้สภาพการดำรงชีวิตดีขึ้น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2532 : 13)

โดยผลงานหัตถกรรมที่เกิดจากฝีมือช่างท้องถิ่นนั้นได้รับการสั่งสมความรู้ การถ่ายทอดความรู้ จากบรรพบุรุษที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา และใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ทำด้วยมือ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ผ่าทอพื้นเมืองของคนไทยเชื้อสายลาวครั้งเป็นงานศิลปหัตถกรรม ที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยฝีมือของ ชาวบ้าน เป็นงานหัตถกรรมไทยที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ความชำนาญของคนในท้องถิ่นที่ ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์จนเกิดความชำนาญ และสามารถนำองค์ความรู้ ที่ได้เล่าเรียนมาสร้างประโยชน์ให้คนอื่นต่อไป

1. การเย็บหมอน

นิยมฝึกสอนกันเป็นรุ่นสู่รุ่นโดยหญิงสาวชาวลาวเวียงบ้านสุโข่ง ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา โดยมีคติที่ว่าหญิงสาวชาวลาวเวียงจะต้องมีความรู้เรื่องงานบ้าน งานเรือน งานฝีมือก่อนที่จะออกเรือนแยกครอบครัว หมอนเป็นสิ่งหลักที่จำเป็น ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน โดยหญิงสาวคนใดที่ทอหมอนไม่เป็น พ่อแม่ของฝ่ายชาย จะไม่รับเป็นลูกสะใภ้ จึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ถ่ายทอดให้แก่ลูกสาวเพื่อใช้เป็นเครื่องไหว้ญาติ ช้างสามีย ในพิธีแต่งงานใช้หมอนเป็นของขวัญในงานพิธีมงคลต่าง ๆ ใช้ร่วมในงานบุญบวช และงานบุญกฐิน ในส่วนขั้นตอนการทำหมอนจะต้องเริ่มจากการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทอผ้า วิธีการขึ้นเส้นยืนหรือ (คันทูก) ในขั้นตอนนี้ต้องให้ผู้ชำนาญในการขึ้นเส้นยืนโดยมีการนับคือ

เริ่มนับ 4 เส้น เป็น 1 ความ

4 ความ เป็น 1 หลบ

10 หลบ เป็น 1 อาง

การที่จะเลือกใช้พืมนั้นจะมีขนาดแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ทอ

2. การจกผ้า หรือการทอผ้าจก

เป็นการทอผ้าหรือปักผ้าไปพร้อมๆ กัน ทำให้เกิดลวดลายคล้ายการปักผ้า โดยการเพิ่มเส้นด้ายพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วงๆ สอดขึ้นลง แทนการใช้เข็มปัก ใช้ชนเม่นไม้หรือนิ้วสอด นับเส้นยืนแล้วยกขึ้น จากนั้นสอดเส้นด้ายพุ่งพิเศษเข้าไป (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2547 : 21) การผูกเก็บปม เส้นพุ่งพิเศษในการทอผ้าจกทำได้ 2 วิธี คือ วิธีผูกเก็บปม ด้ายพุ่งพิเศษด้ายบน สามารถมัดเก็บได้แน่น ผู้ทออาจดูลวดลายที่ทอเสร็จด้านล่าง และวิธีการเก็บปม เส้นด้ายพุ่งพิเศษด้านล่าง รูปแบบการทอที่ดูลวดลายที่ทอเสร็จจากด้านบนแต่ผู้ทอจะต้องระมัดระวัง มิให้เส้นด้ายพุ่งพิเศษที่อยู่ด้ายล่างพันกัน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2545 : 86)

การทำลวดลายในผ้าจกจะแตกต่างกันออกไปตามประโยชน์ ใช้สอย เช่น การทอเพื่อประกอบเป็นตีนซิ่นหรือเชิงซิ่นที่เรียกว่า "ซิ่นตีนจก" จะมีลวดลายที่นิยมกันอย่างหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากลวดลายผ้าจกที่ทอเพื่อประโยชน์อื่น เช่น ทอเพื่อใช้ในกิจกรรมทางศาสนาก็จะเป็นลวดลายเกี่ยวกับศาสนาหรือลวดลายชาดกต่าง ๆ หรือลวดลายสัตว์ในหิมพานต์ดังจะเห็นได้จากลวดลายในผ้าคลุมศีรษะนาค ผ้าห่อคัมภีร์ หรือธงในงานบุญต่าง ๆ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2544 : 24) การทอผ้าจกเป็นการใช้ขนเม่น ไม้ หรือนิ้วมือสอดนับเส้นด้ายยืนยกขึ้น แล้วใช้วิธีสอดเส้นด้ายพุ่งพิเศษเข้าไปทำให้เกิดลวดลาย โดยลวดลายที่ได้จะมีลักษณะคล้ายลายปัก

3. ลวดลาย

ลวดลายที่ปรากฏอยู่บนผืนผ้าทอพื้นเมืองส่วนใหญ่เป็นลวดลายที่ได้จากการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ เป็นลวดลายโบราณที่ถูกลอกเลียนแบบมาจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกคนหนึ่ง ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีลวดลายที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของตนที่มีความสวยงาม ถ้าผู้ใดพบเห็นก็สามารถบอกได้ว่าผ้าทอพื้นเมืองผืนนี้เป็นผ้าทอพื้นเมืองของท้องถิ่น

วิธีเพิ่มเส้นด้ายพุ่งพิเศษเพื่อให้เกิดลวดลายยกตัวนูนกว่าสีพื้น หรือมีสีแตกต่างจากสีพื้นโดยใช้ไม้เขี่ยหรือสะกิดเพื่อซ้อนเส้นด้ายยืนขึ้น แล้วสอดเส้นด้ายพุ่งไปตามแนวเส้นใยที่ถูกจัดซ้อนขึ้นนั้น ดังนั้นจึงหะการสอดเส้นด้ายพุ่งจึงทำให้เกิดเป็นลวดลายรูปแบบต่างๆ เส้นด้ายพุ่งที่เพิ่มพิเศษจะใช้สีเดียวเท่านั้น (มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2544 : 23) เช่น การทอเป็นจุดต่อเนื่อง การทอเป็นเส้นตรงแนวตั้ง แนวนอนและแนวเฉียง ทอเป็นรูปสามเหลี่ยม และทอเป็นรูปสี่เหลี่ยมที่มีรูปแบบและขนาดแตกต่าง (พินาลิน สาริยา. 2549 : 113-114) ด้านการทอผ้าในปัจจุบันมีเทคนิคการทอผ้าชนิด 3 แบบ คือ แบบดั้งเดิมใช้วิธีการคัดลายขีดด้านหน้าพื้นพิม เสร็จแล้วใช้ไม้ดาบขัดสอดแทนไม้ขีดด้านหน้าพื้นพิม แล้วสอดไม้ขีด ด้านหน้าเลื่อนไปด้านหลังตะกอลอย ทำการคัดแบบนี้ไปจนจบลาย เวลาทอต้องใช้ไม้ดาบสอดแทนไม้ขีด แล้วยกด้ายเส้นยืนขึ้นเส้นยืนก็จะเปิด เกิดลวดลายตามที่ต้องการในการเก็บขีดด้านหน้าพื้นพิมการเก็บขีดแบบตะกอลอย การเก็บขีดแบบนี้ต้องผ่านแบบที่ 1 เสียก่อน จากนั้นก็ใช้เส้นด้ายเก็บลายตามไม้ที่คัตนั้นทุกเส้น เรียกว่า เก็บตะกอลอยวิธีนี้ สะดวกกว่าวิธีแรก คือ ไม่ต้องเก็บขีดทุกครั้งในเวลาทอใช้วิธีการยกตะกอลอยไล่ไปแต่ละไม้จนครบ หรือจะยกตะกอลอยกลับไปมาก็ได้ลายซ้ำตลอด และการเก็บขีดแบบตะกอลอยดิ่ง (ตะกอลอยยาว) เป็นการพัฒนามาจากการเก็บขีดแบบดั้งเดิม เพื่อให้ใช้งานได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น ส่วนลวดลายนั้นใช้ได้เหมือนกันกับการเก็บขีดแบบตะกอลอย คือ เป็นลายซ้ำที่กลับไปกลับมา จะต่างกันก็เพียงแต่สามารถทำลวดลายได้จำนวนตะกอลอยมาก ๆ เท่ากับการเก็บขีดแบบนี้ต้องเก็บตะกอลอยเป็นแถวยาวด้วยการเก็บตะกอลอยทุกช่อง พื้นหวี เก็บทั้งด้านบนและด้านล่างจนครบ หน้าผ้าต้องเก็บตั้งสูงประมาณ 25 นิ้ว (ศิริ ผาสุก. 2545 : 65 - 66)

ดังนั้น การทำหมอนหน้าจก เป็นการใช้ไม้เขี้ยวหรือนิ้วก้อยสะกดซ้อนเส้นด้ายยืนขึ้น แล้วสอดเส้นด้ายพุ่งพิเศษไปตามแนวเส้นใยที่ถูกซ้อนขึ้นมา ลักษณะลวดลายส่วนใหญ่เป็นจุดเส้น สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการออกแบบของช่างทอ โดยการทอลวดลายที่นิยม ดังนี้ คือ ลายดอกไม้ ลายตะขอ ลายกาบ ลายบายศรี และลายนาค โดยแต่ละลายมีเอกลักษณ์ และลักษณะเด่นดังนี้

1) ลายดอกไม้ การจกลายดอกไม้ นับว่าเป็นการทอผ้าที่มีลวดลายงดงาม มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีรูปแบบที่อ่อนช้อยงดงามตามธรรมชาติ เป็นลวดลายของดอกไม้ ใบไม้ เป็นการนำรูปทรงสามเหลี่ยมมาต่อกันให้มีลักษณะคล้ายกลีบดอกไม้และใบไม้ นอกจากนี้ยังนำลวดลายธรรมชาติเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับลายต่างๆ ได้อีกด้วย

ภาพที่ 2.2 ลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง “ลายดอกไม้”
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2564

2) ลายกาบ ลักษณะเด่นคือ รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่เกิดจากการเย็บผ้าเป็นช่อง รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดเล็กเรียงต่อกัน 3 ช่องในลักษณะลูกกระพอน บน (3 ช่อง) และล่าง (3 ช่อง) (รวมเป็น 6 ช่อง) หรือในบางครั้งเรียงกัน 9 ช่อง (ลักษณะการวาง บน 3 ช่อง กลาง 3 ช่อง และล่าง 3 ช่อง) ในแต่ละช่องจะยัดด้วยขนุน จิ้ง หรือฝ้ายให้แน่น แล้วจึงเย็บปิดด้วยผ้าสีแดง (บริเวณหัวและท้าย) และในบางครั้งช่างทอจะตกแต่งหมอนด้วยการจกลาย โดยนำเส้นและรูปร่างเรขาคณิตมาใช้ เพื่อให้เกิดลายกาบที่เด่นชัดคือ เส้นตรง สี่เหลี่ยมจัตุรัส และใช้ฝ้ายสีต่างๆ เติมขอบตามจินตนาการของผู้ทอในช่องว่างให้คล้ายกาบของตนไม้ โดยมีการใช้ฝ้ายสีแดงเป็นเส้นหลัก

ภาพที่ 2.3 ลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง “ลายกาบ”
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 มีนาคม 2564

3) ลายตะขอ เป็นลวดลายที่บรรจงประดิษฐ์ขึ้นและมีความหมายอันเป็นมงคล โดยผู้ทอได้คิดค้นจากตะขอที่ใช้เกี่ยวพืมและทอผ้า แล้วนำมามัดเป็นลายตะขอ ต่อมาผู้ทอได้พัฒนาต่อยอดโดยมีการจกสายเพิ่มเข้าไป และการใช้สีที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความสวยงาม และเข้ากับยุคสมัยนั้น เช่น ลายนาคน้อย ลายอึ้งย้ง ลายโคงเจ็ด หลายหมากจับ ลายขาเป๋ย เป็นต้น เมื่อนำลายต่างๆ เหล่านี้มารวมอยู่ในผืนเดียวกันแล้ว จะทำให้เกิดภาพเป็นช่องๆ ภาษาถิ่นเรียกว่า ลายตะขอ

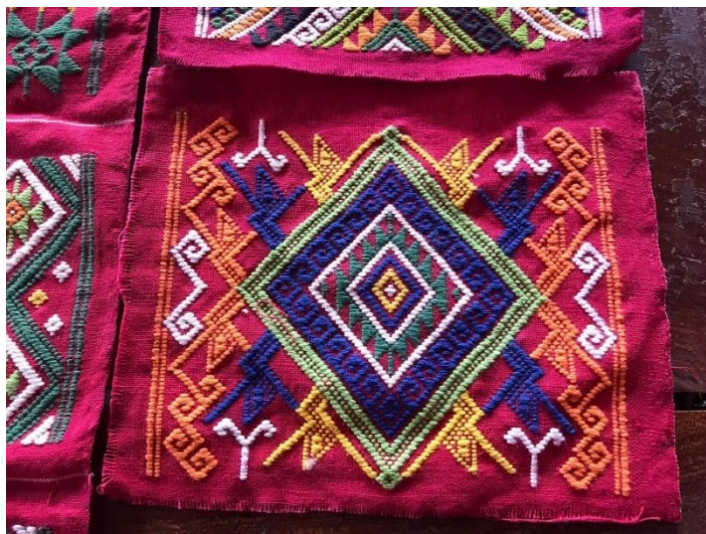
ภาพที่ 2.4 ลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง “ลายตะขอ”
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 มีนาคม 2564

4) ลายบายศรี มีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมขนาดใหญ่ ยอดชิดเข้าหากัน โดยมีลายตะขอ ขนาบข้างอยู่ด้านซ้ายและด้านขวา สามเหลี่ยมยอดบายศรีขนาดกลางจะอยู่ชิดขอบทั้ง 4 ด้าน และมีเส้นสามเหลี่ยมหันยอดเข้าหากัน อยู่ติดกับสามเหลี่ยมขนาดกลาง

ภาพที่ 2.5 ลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง “ลายบายศรี”
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 มีนาคม 2564

5) ลายนาค ลักษณะคล้ายนาคเล่นน้ำ มีลายกาบขนาดใหญ่อยู่ตรงกลาง และข้างในลายกาบนั้น จะมีลายตะขอรอบเส้นลายกาบคล้ายท้องของนาค และมีลายกาบชั้นกลาง ข้างในลายกาบนั้นเป็นสามเหลี่ยมมียอดออกมา และมีลายกาบอีกชั้นขนาดเล็กอยู่ตรงกลาง เป็นลักษณะลวดลายลำตัวของนาคหลากหลายสีที่กำลังเล่นน้ำทั้งสี่ทิศ มียอดหัวนาคออกมา จากลายกาบใหญ่ บริเวณด้านข้างชิดขอบด้านซ้ายและด้านขวา เป็นลักษณะคล้ายน้ำพุออกมา และมีลายตะขออยู่ด้านข้างของลายนาค ลักษณะคล้ายน้ำที่นาคกำลังเล่น

ภาพที่ 2.6 ลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง “ลายนาค”
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 มีนาคม 2564

วิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสรี ซาเหลา (2545) กล่าวว่า กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มชนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทยมาตั้งแต่สมัยอดีตมีความแตกต่างกันด้านต่าง ๆ และมีวัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเองโดยเป็นกลุ่มชนที่ประชากรมีพันธะเกี่ยวข้องกันมีลักษณะทางเชื้อชาติวัฒนธรรมประเพณีและภาษาพูดเดียวกันรวมตัวเป็นพหุวัฒนธรรมมุ่งมั่นในการอนุรักษ์พัฒนาและสืบทอดฐานดินแดนของบรรพบุรุษ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนรุ่นสู่รุ่น

ธราดล ชัยเดชโกสิน (2550) ได้กล่าวถึง เรื่องการพัฒนารูปแบบการประดิษฐ์ชุดการแสดงพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ไว้ว่า วิธีการสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านของวิทยาลัยนาฏศิลป์ที่ประดิษฐ์ขึ้นนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ ต้องนำเสนอให้มีความหลากหลายอรรถรสและสิ่งให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่าย ถือเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ เป็นหลัก เครื่องแต่งกายจะต้องมีความสวยงามถูกต้องเหมาะสมในการออกแบบเครื่องแต่งกายควรคำนึงถึงหลักและให้เข้ากับสภาพของแต่ละท้องถิ่นศึกษา อุปกรณ์ประกอบการแสดงจะต้องเป็นของจริง เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงแต่ละชุดจะต้องให้ถูกต้องและเข้ากับการแสดงของแต่ละท้องถิ่นที่ศึกษา เพื่อให้การได้อรรถรสที่สมบูรณ์ในการคิดจังหวะทำนองเพลงควรให้มีทั้งสามจังหวะคือจังหวะช้าปานกลางและเร็ว ทำรำในการประกอบการแสดงต้องเป็นทำรำที่เป็นธรรมชาติ เช่น ทำเดิน ทำนั่ง ทำประกอบอากัปภิกิริยาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจได้ง่าย จากนั้นจึงนำมารวบรวมแล้วจัดระบบของทำรำให้เป็นนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน ทำรำที่ประดิษฐ์ หรือคิดค้นขึ้นจะต้องให้เข้ากับชุดการแสดง โดยยึดทำรำในแม่บทอีสานและเอาทำรำของนาฏศิลป์ไทยมาประกอบเพื่อให้เกิดความอ่อนช้อยสวยงาม โดยจะต้องเชื่อมทำรำให้มีความสัมพันธ์กันและสามารถสื่อความหมายของทำรำได้

การวิจัยเรื่อง ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาชาวบ้านได้กล่าวถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน โดยใช้วิธีการบอก ทำให้ดู และปฏิบัติด้วยตนเองวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ใช้เป็นประจำ คือ การบอก เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ถาม และมีความเห็นว่า วิธีการที่ดีที่สุดในการถ่ายทอดความรู้ คือ การให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การได้รับการยอมรับ และการยกย่องจากสังคม คือ สิ่งที่ภูมิปัญญาชาวบ้านภูมิใจมากที่สุดในชีวิต และเป็นเหตุจูงใจให้ภูมิปัญญาชาวบ้านถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ แหล่งความรู้ในการถ่ายทอดซึ่งมาจากตัวของภูมิปัญญาชาวบ้าน เนื้อหาสาระ คือ ความรู้ในงาน ลักษณะของคนซึ่งภูมิปัญญาชาวบ้านอยากถ่ายทอดความรู้ คือ มีความสนใจอยากรู้ มีความขยัน อดทน เมื่อทำการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ภูมิปัญญาชาวบ้านไม่มีการวางแผนล่วงหน้า ระยะเวลาในการถ่ายทอดในแต่ละเรื่องไม่เท่ากัน วิธีการประเมินผล การถ่ายทอดความรู้จะใช้การสังเกต และสื่อในการถ่ายทอดความรู้ คือ สื่อของจริง (ทรงศิริสาประเสริฐ, 2541 : บทคัดย่อ)

ทรงพล ส่วนเทศ (2555) ได้กล่าวว่า การศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองของคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท และอุทัยธานี เป็นการศึกษาค้นคว้าความรู้ และกระบวนการถ่ายทอดความรู้การทอผ้าพื้นเมือง

สรุปบท

ในบทที่ 2 คณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำหมอนของชาวลาวเวียง บ้านสุขซึ่ง ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ได้ตรงตามแนวคิดของการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นมาจากการลงพื้นที่และการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง หนังสือ เอกสาร และตำราต่างๆ แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างถูกต้องตามหลักกระบวนการวิจัยสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ โดยมีเนื้อหาที่ได้ทำการศึกษาประกอบไปด้วย นิยามศัพท์เฉพาะ องค์ความรู้ทั้งในประเด็นที่เกี่ยวกับที่มาและความสำคัญของการจกหน้าหมอน รวมไปถึงลวดลายที่ปรากฏให้เห็นได้ในปัจจุบัน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาการทำหมอนจก และรูปแบบการประดิษฐ์ชุดการแสดงพื้นบ้านอีสาน ทั้งหมดนี้คือข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อนำไปจัดทำเป็นผลงานนาฏศิลป์นิพนธ์ต่อไป

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษามิปัญญาการจกหน้าหมอน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงบ้านสุซัง ตำบลตะคุ อำเภอปองชัย จังหวัดนครราชสีมา คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ รูปแบบงานวิจัย การออกแบบ งานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ ขั้นตอนการวิจัยในการดำเนินงาน เพื่อเป็นการวางแผนขององค์ประกอบ ที่สำคัญที่จะทำให้งานวิจัยในครั้งนี้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รูปแบบงานวิจัย

การศึกษามรดกภูมิปัญญาการจกหน้าหมอน คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยรูปแบบ งานวิจัย 2 รูปแบบ คือ วิจัยเชิงคุณสร้าสรสรรค์ และวิจัยคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. วิจัยเชิงสร้าสรสรรค์

เป็นการอธิบายทางวิชาการในการประกอบของการสร้าสรผลงานทางศิลปกรรม สาขา ทัศนศิลป์ ผู้วิจัยสามารถดำเนินการสร้าสรสรผลงานไปพร้อมกับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะให้กระบวนการสร้าสรสรเริ่มขึ้นและมีการพัฒนาต่อยอดได้ ในส่วนของรูปแบบวิจัย เชิงสร้าสรสรจะไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของงานวิจัยในรูปแบบที่ผู้วิจัยมีความถนัด โดยมุ่งเน้นในส่วนของการกระบวนการที่เข้าใจมากที่สุด มีความชัดเจนในข้อมูล รูปแบบงานวิจัย เชิงสร้าสรสรจะเป็นรูปแบบเฉพาะของผู้วิจัยแต่ละบุคคล อาจจะมีโครงสร้างที่คล้ายกับผู้วิจัย ก่อนหน้านี้ได้ แต่เพียงมีรูปแบบที่ผู้วิจัยสามารถอธิบายผลงานของการสร้าสรสรของตนเอง ตามหลักการเหตุและผล

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพจะมุ่งเน้นข้อมูลทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อ เป็นการแสวงหาความรู้โดยมีการพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคม จากสภาพแวดล้อม ตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อแสวงหาความสัมพันธ์ของการปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม โดยมีการใช้แบบสังเกตการแบบมีส่วนร่วม และแบบการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและเป็น วิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำไปสู่กระบวนการตีความเพื่อสร้าสรสรรูปแบบอุปนัย งานวิจัย เชิงคุณภาพเป็นวิจัยที่มุ่งเน้นหาคำตอบจากเหตุการณ์นั้น ๆ และต้องเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับศาสตร์มนุษยวิทยาและสังคมวิทยา เป็นงานรูปแบบงานวิจัยเชิงพรรณนาหรือเชิงบรรยาย เป็นการเน้นเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกโดยการลงพื้นที่ภาคสนาม การสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วม

ในการปฏิบัติจริง และได้นำข้อมูลดังกล่าวมาเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ และกระบวนการสังเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงที่มาของข้อมูลแลข้อเท็จจริง

ดังนั้น งานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สามารถรวบรวมข้อมูลได้หลากหลายด้านเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมในขณะนั้น

การออกแบบงานวิจัย

กระบวนการศึกษาการออกแบบงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบงานวิจัยโดยแบ่งหัวข้อได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ ในส่วนของงานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยที่มีการผนวกรูปแบบกระบวนการดำเนินงานการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและรวบรวมวิธีการทำหมอน และเย็บหน้าหมอนจกของชาวลาวเวียงบ้านสุขัง ตำบลตะคุ อำเภอปทุมราช จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นการอนุรักษ์วิธีการทำหมอน และเย็บหน้าหมอนจกของชาวลาวเวียง ส่งผลให้เกิดกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ อีกทั้งได้มีการเผยแพร่ชุดการแสดงอีกด้วย

2. คำถามในงานวิจัย จากแรงบันดาลใจที่คณะผู้วิจัยได้รับสู่การสร้างสรรค์ผลงานการแสดง จึงได้ดำเนินการตั้งคำถามในงานวิจัยเพื่อค้นหารูปแบบและพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานตามองค์ประกอบ ดังนี้

1) แนวคิดของการแสดง/การออกแบบบทการแสดง แนวคิดของการแสดงถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่าง เพราะเป็นสิ่งที่สามารถกำหนดทิศทางของการแสดงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้สร้างสรรค์ผลงาน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างชัดเจนตามแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ โดยอาจจะแบ่งเป็นช่วงหรือเป็นหัวข้อในการนำเสนอผลงานการแสดงที่ไม่ได้มุ่งเน้นการดำเนินเรื่องเช่นเดียวกับละคร แต่จะเป็นการนำเสนอเรื่องราวประวัติความมาของการทำหมอน กรรมวิธีการทำหมอนหน้าจก ลวดลายหน้าหมอนจก และการนำหมอนไปร่วมในงานบุญของชาวลาวเวียง บ้านสุขัง อำเภอปทุมราช จังหวัดนครราชสีมา

จะเห็นได้ว่าแนวคิดของการแสดงนั้นมีความสำคัญในแง่ของการนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินงานสร้างสรรค์ที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ แนวคิดของการแสดงจะชัดเจนหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความเข้าใจในสิ่งนั้นของผู้วิจัย จึงจะทำให้แนวคิดของการสร้างสรรค์มีความชัดเจนในสิ่งที่ต้องการนำเสนอ และส่งผลให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจตามไปด้วย

2) นักแสดง หรือ ผู้ถ่ายทอดสาร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญไม่ต่างจากบทของการแสดงมากนัก หากนิยามบทที่คณะผู้วิจัยได้อธิบายข้างต้นเปรียบดั่งแก่นหลักของเรื่อง นักแสดงหรือ

ผู้แสดงคือ บุคคลที่ต้องสามารถถ่ายทอดแก่นเรื่องที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ให้ผู้แสดงเป็นผู้ถ่ายทอดบทออกมา และมีหน้าที่ถ่ายทอดองค์ประกอบอื่นๆ หากไม่มีนักแสดงก็จะไม่สามารถถ่ายทอดบทการแสดงออกมาได้ ดังนั้นจึงต้องมีการคัดเลือกนักแสดง โดยต้องการพิจารณาจากบริบทต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งนักแสดงที่มีความเหมาะสม

การคัดเลือกนักแสดงเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างมาก เพราะเป็นการเลือกผู้ที่จะถ่ายทอดในบทที่เขียนให้เป็นจริงขึ้นมา หลักเกณฑ์ในการเลือกคือ ต้องเป็นผู้ที่สามารถรับความคิดของผู้วิจัยผลงานได้ อาจจะถูกครอบคลุุมทางเพศ บุคลิกภาพ ความเข้าใจในบทอย่างทีบทต้องการ และต้องมีความสามารถเปลี่ยนตัวเองให้เข้าถึงบทบาทของการแสดง และเป็นไปตามจุดประสงค์ของการแสดง

3) ลีลาท่าร่า ในการออกแบบลีลาท่าร่า คณะผู้วิจัยต้องมองเห็นประเด็นสำคัญในสิ่งที่ตนหยิบยกขึ้นมา สร้างสรรค์และหาแนวทางใหม่ในการนำเสนอ โดยเฉพาะการออกแบบลีลาท่าร่าให้เหมาะสมกับการแสดง นอกจากนั้นการเลือกท่าร่าที่เหมาะสมกับผลงานสร้างสรรค์ของตนเองจะทำให้ความสวยงามทางด้านสุนทรียภาพ แล้วยังเป็นเครื่องกระตุ้นจินตนาการของผู้ที่ได้รับชม การออกแบบลีลาท่าร่าในการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องราวประวัติความมา กรรมวิธีการทำหมอนหน้าจก และการทำลวดลายหน้าหมอนจกของชาวลาวเวียงในบ้านสุขัง อำเภอปทุมชัย จังหวัดนครราชสีมา แล้วจึงได้นำมาวิเคราะห์ ออกแบบสร้างสรรค์เป็นลีลาท่าร่าขึ้นมา

5) การออกแบบเสียง/เพลง การออกแบบเสียงกับการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเป็นอย่างมาก โดยคณะผู้วิจัยได้ให้ความหมายคำว่าเสียง หมายถึงเสียงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เสียงดนตรี เสียงเอฟเฟค และเสียงของนักแสดง ก็ต้องมีการออกแบบทั้งสิ้น ในการออกแบบเสียงมีความสำคัญอยู่ในขั้นตอนในการเลือก เนื่องจากเสียงหรือเพลงจะสะท้อนเกี่ยวกับสภาวะทางอารมณ์ และอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการสื่อสารหรือนำเสนอเสียงจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควบคุมจังหวะอารมณ์ ต้องออกแบบใหม่ให้เหมาะสมกับการแสดง และมีจุดเชื่อมโยงที่ไม่เรียบจนเกินไป

ความสำคัญของการออกแบบเสียง ไม่เพียงแต่เป็นการกำหนดจังหวะ แต่ยังเป็น การสะท้อนบอกเล่าอารมณ์และความรู้สึกนั้น การเลือกออกแบบเสียง เพลง หรือความเจียบ ที่ให้ความรู้สึกน่าสนใจในบรรยากาศ ณ ขณะนั้น จะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และจุดมุ่งเน้นของผู้วิจัย ผลงานการวิจัยในครั้งนี้เป็นการออกแบบเสียงในรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน เพื่อให้สอดคล้องกับการแสดง

5) เครื่องแต่งกาย เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ ลักษณะ สถานะ รูปแบบของผลงานที่ถูกจัดสรรขึ้นมา ดังนั้นการออกแบบเครื่องกายถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดที่คณะผู้วิจัย

ผลงานจำเป็นต้องวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผลงาน เครื่องแต่งกาย เป็นสิ่งที่ปกคลุมร่างกายสามารถบ่งบอกสถานะ เชื้อชาติ และเพศ ดังนั้นการออกแบบเครื่องแต่งกาย จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก

การออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับงานวิจัยสร้างสรรค์ฉบับนี้ คณะผู้วิจัยคำนึงถึงความสำคัญในการออกแบบ เพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้วิจัยสนใจ ดังเช่นวิจัยฉบับนี้ต้องการออกแบบการแต่งกายในรูปแบบการแต่งกายดั้งเดิม คือการนุ่งผ้าซิ่น นุ่งผ้าซิ่นไหมชั้น ซึ่งเป็นการแต่งกายของชาวลาวเวียงที่เป็นเอกลักษณ์ในยุคสมัยนั้น

6) อุปกรณ์ประกอบการแสดง สามารถนำมาเสนอสดแทรกในเชิงสัญลักษณ์ เพื่อกระตุ้นจินตนาการของผู้ชมและสร้างสรรค์จินตนาภาพของผู้วิจัย อีกทั้งเป็นสิ่งสนับสนุนลีลาท่าทางการเคลื่อนไหวท่าทาง เพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการสร้างสรรค์การแสดงมากขึ้น อุปกรณ์ประกอบการแสดงมีความสำคัญในการแสดงเป็นสิ่งสนับสนุน สถานที่หรือลีลา อาจจะมีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่สามารถนำเสนอได้ เมื่อนำอุปกรณ์การแสดงมานำเสนอในเชิงสัญลักษณ์ เป็นการกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดจินตนาการตาม เมื่อมีการเลือกใช้อุปกรณ์ขึ้นใดแล้ว ควรใช้ให้เกิดความคุ้มค่าและสร้างความหมายในเชิงสัญลักษณ์ให้ได้

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ไม่เพียงแต่เป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ความตื่นตาตื่นใจในการแสดงได้ง่ายแล้ว หากคณะผู้วิจัยให้ความสำคัญในแง่ของการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงนั้นจะมีมิติเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การศึกษาภูมิปัญญาการจกหน้าหมอน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง บ้านสุขซึ้ง ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ ในการค้นหาข้อมูลด้วยเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยที่หลากหลายต่อประเด็นซึ่งผลต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้ในข้อมูลที่หลากหลาย ด้าน และในส่วนของประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการค้นหาข้อมูลยังส่งผลให้ได้ข้อมูลที่ได้มีความเพียงพอ ต่องานวิจัยและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำข้อมูลที่ได้นี้มา ศึกษาวิเคราะห์ให้เหมาะสมมากขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย สื่อสารสนเทศ การสังเกตการณ์หรือการลงพื้นที่ภาคสนาม และประสบการณ์ของผู้วิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเชิงเอกสาร การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสารเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยค้นคว้า จากหนังสือ บทความ งานวิจัยที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ เป็นข้อมูลที่มีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษร มีการเผยแพร่ เป็นที่นำเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับ โดยมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) ประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวลาวเวียงบ้านสุขซึ้ง ตำบลตะคุ อำเภอกันทรชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของชาวลาวเวียงบ้านสุขซึ้ง ตำบลตะคุ อำเภอกันทรชัย ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับประวัติอำเภอกันทรชัย และวิถีชีวิตของชาวลาวเวียงบ้านสุขซึ้ง จากเอกสารต่าง ๆ

2) องค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง ผู้วิจัยค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงจากเอกสารต่างๆ

2. การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย การสัมภาษณ์เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่จะทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ โดยข้อมูลที่ได้รับจะมีความตรงต่อประเด็นที่ต้องการหาข้อมูลและข้อมูลจะมีความทันสมัยจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตามหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ ขั้นตอนในการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการเตรียมสัมภาษณ์ เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม และควรเตรียมงานขั้นต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการทั้งรายชื่อที่อยู่ ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทุกคน การซ้อมสัมภาษณ์บุคคลอื่น มีการเตรียมคำถามหลายอันเพื่อใช้สลับเปลี่ยนตามความเหมาะสม จัดเตรียมอุปกรณ์จัดและบันทึกให้เหมาะกับสถานการณ์ และติดต่อนัดหมายเวลาล่วงหน้ากับผู้สัมภาษณ์

2) ขั้นเริ่มการสัมภาษณ์ ควรมีการแนะนำตนเอง บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ สร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเองและต้องแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบเมื่อมีการจดบันทึกหรือใช้เครื่องบันทึกเสียง

3) ขั้นสัมภาษณ์เป็นนักฟังที่ดี ตั้งใจฟังและติดตาม การเลือกใช้ภาษาในการซักถามควรเป็นภาษา ที่เข้าใจง่ายแต่ดำเนินการถามตามคำถามที่เตรียมมาล่วงหน้าให้เกิดความสับสนไหลไม่สะดุด

4) ขั้นบันทึกข้อมูลและสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ต้องเรียนรู้การสังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกสัมภาษณ์หากพบเห็นเกิดปฏิกิริยาที่ไม่ดีควรเลิกจดบันทึกทันที และให้ใช้ความจำแทน ในการจดบันทึกควรบันทึกที่เป็นจริง บันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์หลังจากเสร็จการสัมภาษณ์ทันที ทั้งนี้การสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยฉบับนี้ ได้เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยฉบับนี้ คือ ผู้ที่มีความรู้ เกี่ยวกับวิถีชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นเรื่องประวัติความเป็นมาของชาวลาวเวียงและวิถีชีวิตของชาวบ้านสุขซึ้ง การแต่งกาย

ของคนในอำเภอปรางค์ชัยดั้งเดิม และข้อมูลเกี่ยวกับการจกหน้าหมอน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้อง

การสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการเย็บหมอนจก ได้แก่

- 1) นางจัต งามศรีประดิษฐ์
- 2) นางปิ่น ศรีประดิษฐ์วงศ์
- 3) นางโล่ บุรัมย์
- 4) นางคำอ่อน ศรีประดิษฐ์
- 5) นางสมปอง เนยสูงเนิน

ตารางที่ 3.1 การลงพื้นที่

ครั้งที่	วันที่ลงพื้นที่	สถานที่
1	20 มีนาคม 2564	340/1 หมู่ 21 บ้านสุขขัง ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

ที่มา : คณะผู้วิจัย

ตารางที่ 3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ครั้งที่	วันที่ศึกษาข้อมูล	ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อมูลที่รวบรวม
1	20 มีนาคม 2565	นางคำอ่อน งามศรีประดิษฐ์	<ul style="list-style-type: none"> - ประวัติความเป็นมาของหมอน - ความเชื่อ - ลวดลายของหมอนทั้ง 5 ลาย - ลายหน้าหมอนที่นิยมทำ - การแต่งกาย - การจกหน้าหมอน - ระยะเวลาในการทำหมอน - การเก็บหมอน - การใช้หมอนในพิธีต่างๆ ใช้ในงานแต่งงาน ใช้ในการบวช - การทำหมอนในปัจจุบัน

ที่มา : คณะผู้วิจัย

3. สื่อสารสนเทศสื่อสารสนเทศอื่น ๆ ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สื่อที่มีความทันสมัย มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งระบบการบันทึกงาน แก๊ซ จัดเก็บข้อมูลในรูปแบบต่างๆ คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีเครือข่ายผู้วิจัยได้ใช้สื่อสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาผลงานการสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยเห็นว่า มีความเกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัย ทั้งในยูทูป (YouTube) เฟซบุค (Facebook) และกูเกิ้ล (Google) ซึ่งสื่อสารสนเทศเหล่านี้ จะช่วยอำนวยความสะดวก เพิ่มความรวดเร็วในการรวบรวมข้อมูลและได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย ในประเด็นต่างๆ ของผู้วิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

1. เลือกประเด็น/หัวข้อวิจัย
2. นำเสนอหัวข้อวิจัย
3. ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลเอกสารวิชาการ ตำรา งานวิจัย บทความ วารสาร และสื่อสารสนเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. ศึกษาข้อมูล สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย
5. สังเกตการณ์/ลงพื้นที่ภาคสนาม
6. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบและแนวคิด ในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง
7. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างสรรค์ผลงานการแสดง ออกแบบเพลง ออกแบบเครื่องแต่งกาย และออกแบบท่ารำ
8. ฝึกซ้อมการแสดง
9. ขั้นตอนตรวจสอบผลงานโดยให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ ตรวจสอบ และประเมินพร้อมทั้งเสนอแนะ และให้แนวทางในการปรับปรุงพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
10. นำข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุง
11. แสดงผลงานโดยมีการประเมินจากการสัมภาษณ์ ชักถาม และตอบแบบสอบถาม
12. นำข้อมูลจากการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ทั้งหมดมาประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกมาเป็นบทองค์ความรู้ และสรุปผล
13. จัดทำเอกสารการวิจัยซึ่งผ่านการ ตรวจสอบและประเมินจากคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ และจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

ตารางที่ 3.3 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
เสนอหัวข้อการสร้างงานวิจัย	←→						
ศึกษาประวัติและความเป็นมา		←→					
เก็บรวบรวมข้อมูล		←→			→		
ดำเนินการจัดทำรูปเล่มงานวิจัย					←→		→
นำเสนอบทความสร้างสรรค์						←→	→

ที่มา : คณะผู้วิจัย

สรุปบท

ในบทที่ 3 นี้ เป็นการกล่าวถึงการศึกษากระบวนการและวิธีการในการดำเนินการวิจัยต่างๆ อันประกอบด้วยรูปแบบงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสร้างสรรค์และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการตั้งคำถามในงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่คณะผู้วิจัยต้องการมากที่สุด โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ให้เป็นไปตามองค์ประกอบและหลักการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงทั้ง 6 ประการ ได้แก่ แนวคิดของการแสดง การออกแบบลีลาท่ารำ รูปแบบการแปรแถว การออกแบบดนตรีและเพลงประกอบการแสดง การคัดเลือกนักแสดง และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง เครื่องมือต่างๆ ในการค้นหาข้อมูลทั้งจากการสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร และตำราเกี่ยวกับงานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกรรมวิธีการทำหมอน การศึกษาองค์ข้อมูลในครั้งนี้มีการศึกษาจากสื่อสารสนเทศ การสังเกตการณ์สำรวจข้อมูลภาคสนาม และประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งทำให้งานวิจัยในครั้งนี้มี ความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยจะนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 อันจะประกอบด้วยหัวข้อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังจะกล่าวในบทต่อไป

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วยรูปแบบการวิจัย การออกแบบงานวิจัย โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย และในส่วนของบทที่ 4 นี้ จะกล่าวถึง การออกแบบการแสดง การออกแบบลีลาท่ารำในการแสดง การออกแบบดนตรีและบทเพลง ประกอบการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย รูปแบบการแปรแถว การคัดเลือกนักแสดง และอุปกรณ์การแสดง

แนวคิดในการออกแบบการแสดง

การศึกษางานหัตถกรรมท้องถิ่น การทำหมอนหน้าจกของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในบ้านสุขซึ่ง ตำบลตะคุ อำเภอบึงโขงไชย จังหวัดนครราชสีมา

การทำหมอนหน้าจกเป็นงานหัตถกรรมดั้งเดิมที่มีเอกลักษณ์ลักษณะโดดเด่น คือ การทำหน้าหมอนจะนิยมใช้สีแดงเป็นหลัก และการใช้ริ้วก้อยในการจกเส้นฝ้ายพุ่งพิเศษสีต่างๆ เพื่อให้เกิดลวดลาย โดยองค์ประกอบของหมอนมีความเชื่อที่ว่า สีแดงเป็นสีแห่งพลังอำนาจสามารถ ปิดเป่าสิ่งไม่ดีและสิ่งอัปมงคลออกจากชีวิตซึ่งใช้สีแดงในการทำหมอนเป็นส่วนใหญ่ หญิงสาว ชาวลาวเวียงจะได้เรียนรู้การทำหมอนหน้าจกมาจากผู้เป็นแม่ของตน เหตุเพราะบ้านใดมีลูกสาว ผู้เป็นแม่จะคอยพร่ำสอนความเป็นสตรีงานบ้านงานเรือนให้กับลูกสาวตน หมอนถือเป็น 1 ในปัจจัย 4 ในเรื่องของเครื่องนุ่งห่ม อีกทั้งหมอนหน้าจกยังได้ไปปรากฏในงานอุปสมบท เปรียบเสมือนตัวแทน ของความรัก ความศรัทธา ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

รูปแบบการแสดง แบ่งออกเป็น 3 ช่วง กล่าวคือ

ช่วงที่ 1 กล่าวถึงประวัติที่มา หมอนหน้าจก ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง บ้านสุขซึ่ง ตำบลตะคุ อำเภอบึงโขงไชย จังหวัดนครราชสีมา

ช่วงที่ 2 กรรมวิธีการทำหมอนหน้าจก โดยมีเอกลักษณ์คือการใช้ริ้วก้อยในการจกเส้นฝ้าย ให้เกิดลวดลาย และโชว์ลายหมอนทั้ง 5 ลาย ดังนี้ ลายดอกไม้ ลายตะขอ ลายกาบ ลายบายศรี และ ลายนาค

ช่วงที่ 3 การนำหมอนหน้าจกไปใช้ในงานบุญ โดยปรากฏชัดเจนนางงานอุปสมบท

แนวคิดการออกแบบลีลาท่ารำ

การสร้างสรรคการแสดงในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน มาประดิษฐ์และออกแบบสร้างสรรคท่ารำเลียนแบบท่าทาง กรรมวิธีในการเก็บ เช่น เพื่อที่จะให้ได้

เส้นฝ้ายและนำไปย้อมสีตามที่ต้องการ การออกแบบทำรำบางทำรำให้สอดคล้องและเห็นการใช้นิ้วก้อยเกี่ยวหรือจกเส้นฝ้าย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของการทำหมอนหน้าจกของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงที่สอดคล้องกับบทร้องและทำนองเพลง รูปแบบการสร้างสรรค์กวีธิในการรำ สามารถแบ่งออกได้เป็น

- 1) การสร้างสรรค์ทำรำตามบทร้อง
- 2) การสร้างสรรค์ทำรำตามทำนองเพลง
- 3) ได้นำทำรำที่เป็นวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ในการทำหมอนหน้าจกและทำรำพื้นบ้าน เช่น ทำจก ทำกาตากปัก ทำย่อน มาเป็นหลักในการสร้างสรรค์

ตารางที่ 4.1 การออกแบบทำรำ

ลำดับ	รูปแบบดั้งเดิมและทำทางธรรมชาติ	ทำรำสร้างสรรค์	ความหมายของทำทาง
1.			ทำเข็นฝ้าย โดยการจับมือเพื่อให้เห็นถึงการหยิบฝ้ายแล้ววาดออกในลักษณะครึ่งวงกลมเพื่อให้เห็นถึงการดึงเข็นฝ้ายเป็นเส้นสาย
2.			ทำจกฝ้าย เป็นการใช้นิ้วก้อยจกเส้นฝ้ายให้เกิดลวดลายต่างๆ

ลำดับ	รูปแบบดั้งเดิมและท่าทาง ธรรมชาติ	ท่ารำสร้างสรรค์	ความหมายของ ท่าทาง
3.			ท่ากระทบพื้ม มีการใช้ เท้าเหยียบไม้กระดก เพื่อให้เส้นฝ้ายยก สลับกันไปมา
4.			ลายดอกไม้ เป็นการจับ ม้วนข้อมือสลับไปมาให้ ความคล้ายดอกไม้ เคลื่อนไหวตามสายลม
5.			ลายตะขอ เป็นการจับ มือสลับใต้ข้อศอกคล้าย ตะขอที่เกี่ยวกันอยู่
6.			ลายกาบ เป็นการจับ ม้วนมือออกเป็นพรมสี่ หน้ามีลักษณะที่คล้ายกับ ลายกาบ
7.			ลายบายศรี เป็น สร้างสรรค์มาจากการ รำบายศรีสู่ขวัญ

ลำดับ	รูปแบบดั้งเดิมและท่าทาง ธรรมชาติ	ท่ารำสร้างสรรค์	ความหมายของ ท่าทาง
8.			ลายนาค เป็นการต่อ มือ เน้นการเคลื่อนไหว ไปมาคล้ายพญานาค

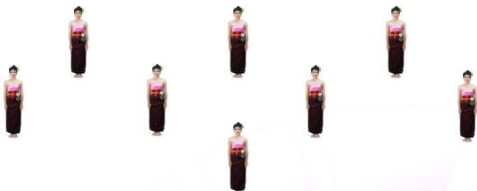

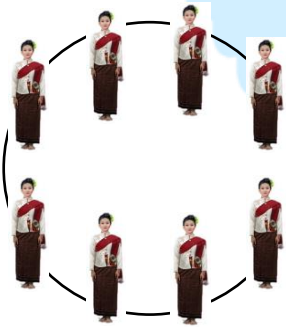

แนวคิดรูปแบบการแปรแถว

การแสดงชุด “สอดฝ้ายลายหมอน” เป็นการแสดงที่ใช้นักแสดงหญิงล้วนจำนวน 8 คน โดยมีการแบ่งช่วงของการแสดงเป็น 3 ช่วง ในส่วนของช่วงที่ 1 เป็นการแสดงให้เห็นถึงหญิงสาว กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในมีความเกี่ยวข้องกับหมอนหน้าจกโดยมีผู้เป็นแม่คอยพร่ำสอนงานเรือน 3 น้ำ 4 ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญต่อหญิงสาวชาวลาวเวียง ช่วงที่ 2 เป็นการพูดถึงกรรมวิธีในการทอ หน้าหมอนนำมาได้ลวดลายทั้งหมด ช่วงที่ 3 เป็นการพูดถึงหลังจากเสร็จกิจกรรมงานต่างๆ จนได้เย็บ หมอนที่เสร็จสมบูรณ์แล้วก็ได้หมอนหน้าจก ไปร่วมทำบุญโดยพบเห็นได้คืองานอุปสมบท แสดงให้เห็น ความตั้งใจอย่างจริงแท้ที่ได้จัดเตรียมนำไปร่วมทำทานซึ่งทำให้เห็นถึงความศรัทธาเลื่อมใส ต่อพระพุทธศาสนา โดยได้นำการแห่กลองยาวมาใส่หน้าทำนองเพลงเพื่อให้เห็นถึงความสนุกสนาน ในหารร่วมทำบุญ ผู้วิจัยได้มีการออกแบบรูปแบบการแปรแถวมีลักษณะ จากการนำหน้าหมอนจก ไปวิเคราะห์ลวดแบบ พบว่ารูปแบบของเส้นตรง เส้นโค้ง วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ซึ่งลวดลาย ที่ปรากฏนั้นมาจากรูปทรงเรขาคณิต ที่ไม่ได้มีความซับซ้อนมากนัก คณะผู้วิจัย จึงได้นำรูปทรงเรขาคณิต มาออกแบบรูปแบบการแปรแถวเพื่อให้ได้รูปแบบการแสดงที่สมบูรณ์ มากที่สุด มีความอ่อนไหลเคลื่อนไหวไปมาดูสบายตาไม่ดูลึกลับซับซ้อนตาม แนวคิดและรูปแบบ การแสดงที่ได้ออกแบบไว้เพื่อตรงตามที่กล่าวมาทั้งหมด

แทนสัญลักษณ์นักแสดง

ตารางที่ 4.2 การออกแบบรูปแบบการแปรแถว

ลำดับที่	รูปแบบแถว	รูปแบบดั้งเดิม
1	รูปแบบแถว ลายดอกไม้ 	
2	รูปแบบแถว สลับหว่าง 	
3	รูปแบบแถว วนคว่ำ 	
4	รูปแบบแถว ลายบายศรี 	
5	รูปแบบแถว วงกลม 	

การออกแบบดนตรีและบทเพลง

บทเพลง “สอดฝ้ายลายหมอน” ได้ออกแบบตามแนวคิดของการแสดง มีการออกแบบช่วงของทำนอง ดนตรี และเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง โดยมีการประพันธ์ดนตรีในรูปแบบพื้นบ้านอีสาน ในส่วนของการประพันธ์บทขับร้อง ประกอบไปด้วย 3 ทำนองคือ เกริ่นผญา การขับร้องลำพืน และลำเดินขอนแก่น คณะผู้วิจัยต้องการสื่อให้เห็นถึงความดั้งเดิมของชาติพันธุ์ลาวเวียง เรียบเรียงเสียงประสานโดย นายวิษณุ นามมา บทเพลงนี้เป็นการประพันธ์ดนตรีแบบพื้นบ้านอีสาน เนื้อร้อง ทำนอง และลายเพลงทั้งหมดสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ขับร้องโดย นางสาวพรทิพย์ หัวดอน เรียบเรียงดนตรีโดย นายธนกฤต ยางศรี

คณะผู้วิจัยได้ทำการแบ่งช่วงทำนองเพลงที่ใช้ในชุดการแสดง ซึ่งสื่อถึงวิถีชีวิต และการทำหัตถกรรมในทำหมอนของชาวลาวเวียง โดยแบ่งช่วงทำนองออกเป็น 5 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เกริ่นผญา ใช้ดนตรีอีสานประยุกต์แบบช้า คำร้องเป็นเกริ่นอีสาน กล่าวถึงความ เป็นมาของชาวลาวเวียง และการทำหัตถกรรม คือ หมอน ที่เป็นเอกลักษณ์รวมถึงการทำหมอน ที่เป็นเครื่องสมมาในงานแต่ง ที่สืบทอดมาจากอดีต จนถึงปัจจุบันนี้

ช่วงที่ 2 ลำพืนเกริ่น มีดนตรีขึ้นเพื่อเปิดหัวในช่วงที่สอง นักแสดงจะรำออกมาเพื่อตีบท ตามคำร้อง คือการทำหมอนตั้งแต่อดีตที่แม่ยายจะสอนให้เย็บหมอน และพูดถึงการทำหมอนเป็น เครื่องสมมาในงานแต่งของตัวเอง ดนตรีจะใช้แคนเป็นหลัก

ช่วงที่ 3 ท่อนเดินลำพืน เป็นการพูดถึงหมอนที่มีลวดลายสวยงาม ของชาวลาวเวียง จากการสอดสายเส้นด้าย ซึ่งเป็นประเพณีสืบทอดกันมา ซึ่งการทำหน้าหมอนจะเกิดขึ้นจากจินตนาการ ของผู้ทอหน้าหมอน เช่น ลายดอกไม้ ลายตะขอ ลายกาย ลายบายศรี และลายนาคร ใช้ดนตรีพื้นบ้าน อีสาน มีเสียงแคนและกลองเป็นหลัก

ช่วงที่ 4 ท่อนแห่นาค ใช้ดนตรีพื้นบ้านอีสานทำนองเข้ามาเร็ว เป็นเสียงของพิณและกลองยาว เป็นหลัก ซึ่งเป็นดนตรีที่ใช้ในขบวนแห่นาคทางอีสาน และจะจบด้วยเสียงตีฆ้อง

เนื้อเพลง

ช่วงที่ 1 เกริ่นผญา..

มาลีเล่าภาคพื้น ลาววังเวียงเฮาพ่อแม่ สายเลือดเวียงจันทร์แท้ แพร่พื้นซิ่นเจ้าแฮ้งสวย อีกประการหนึ่งด้วย งานฝีมืองามยิ่ง ลูกผู้หญิงควรได้รู้ดูพร้อมเจ้าพ่อกัน ลาวเวียงปักธงชัยนั้น เมืองโคราชกันเอง หัตถกรรมกะเก่งกว่าไฟในนี้ คือของดีหมอนนั้น ได้ทำกันมาแต่ก่อน สืบทอดมาฮอด หลานหลอน หมอนเจ้า สาวลาวเวียง สะเด่....

ช่วงที่ 2 ลำพิ่นเกริ่น

ฟังเต๋อ สีได้ไขปองกำ หัตถกรรมแต่ครั้งก่อน นั่นคือการเย็บหมอน แต่ก่อนมาควาก็ ทางสตรีหญิงโก้ ก่อนมีชายมานอนซอน ย้ายยพื่นได้สอน หยิบหมอนเป็นให้เห็นฮู้ จังเคียงซู้คู่ชาย คั้นแมนเฮ็ดบได้ ปูย่า เพ็นบ่เอา เป็นแม่หญิงก่อนไปเนาว่า ยุเอื้อนเขาต้องเฮียนฮู้ คอยดูแลสมสร้าง สืบสานทางน้อมูลเก่า คั้นหูกเพ็นเคยเล่า ต่ำสาตฮอด เย็บหมอนไว้ อย่าไลล้า ว่าहांมือว่าเฮือนสามน้ำสี่อย่าสะละเว็นมือ อย่าลี้มลายเต๋อคำ จังสิงาม ตามฮอยหญิง เวียงจันทน์คามว่างามแท้

ตอนที่ 3 เดินลำพิ่น

...แม่นลวดลาย ลายหมอนโบราณ ช่างสวยงามสมนามลาวเวียง เรียงมาเป็นซ้อน สอดสายเส้นด้าย จนเกิดเป็นลาย เส้นสายลายเหลี่ยม ขนบธรรมเนียมทอหมอนโบราณ..บุญมีงานเทศกาลต่าง ๆ ได้ตกแต่งสร้าง ก่อนรุ่งขึ้นมา เป็นลายหน้าหมอน อ่อนช้อยสวยงาม สลับสับหว่างลายสามสี่เหลี่ยม หมูเฮาได้เตรียมทันพร้อมงานบุญ ลายหน้าหมอนกะแต่งต่างกันไป

..จ้งดอกไม้ ดอกไม้ กะไหลเหลื่อมปานคำ หัตถกรรมงามหลาย เสี่ยงไซ้ซุซอซ้อน

..ลอนเป็นเกี้ยว เป็นเกี้ยว เกี้ยวตะขอ งอแงง ปูแปงขึ้นลายเอิ้นว่าตะขอ หลายแพ้น้อ สีด้านต่อความงาม ให้ท่านตามนำดู หูฟังสีเล่าแจ้ง

ดนตรี

..ลายกาบนั้น กาบนั้น ไผ่ทั้นให้บอกต่อ ของแต่พ่อแม่เจ้าเพ็นมาเว้าสู่หลาน โดนแล้วท่านเพ็นเต้าแต่โบราณ มาถึงปัจจุบัน ให้ช้อยชูคองไว้

ลายสีได้ สีได้ บายศรี สมชื่อ สอดสวนแข่งซุมด้าย หงายขึ้นปอนลง งามปานซ่งขามใส่บายศรี ลายมาซีลงหมอน ตาสะออน โอ้อยงามแท้

ดนตรี

มาเต๋อเจ้ามาแลลายนาคก่อน ตาสะออนงามแท้แลเยี่ยมสุยาม โอนอ่อนยาม ยวดยิงลีลา แนมพาดพา พันเพียงหมอนมูลคุณค้ำ แดงเขียวเข้าสลับลายด้ายดุ่ม เป็นพุ่มพันด้ายกวมก้าย ล่ายยาวเบ็งโลดเจ้า หลายลายเคียงหมอนตาสะออนลีลา ส่องสีแยงด้าย สืบสานไว้ คองไว้ แนวนมูลแต่เก่า แล้วให้เล่าบอกน้อสานลูกต่อหลาน ลาวเวียงนั้นบ่ไลล่ายลิมหลง คงประเพณีฮักษา สืบต่อมาเต๋อมูลค้ำ

โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ในการประกอบการแสดง “สอดฝ้ายลายหมอน” จะมีแคน พิณ ซอ เป็นเครื่องดนตรีหลัก และมีโหมประจบจังหวะหลัก ซึ่งเครื่องดนตรีที่ใช้ในการสร้างสรรค์บทเพลงประกอบไปด้วย

1) แคน แคนเป็นเครื่องเป่ามีลิ้นโลหะ เสียงเกิดจากลมผ่านลิ้นโลหะไปตามลำไม้ที่เป็นลูกแคน การเป่าแคนต้องใช้ทั้งเป่าลมเข้าและดูดลมออกด้วย จึงเป่ายากพอสมควร และแคนมีหลายขนาด ถือเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่ทำให้เสียงไพเราะ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สร้างเสียงประสานได้ในตัวเอง บ่งบอกถึงวิถีชีวิตของชาวลุ่มแม่น้ำโขงได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 4.1 แคน

ที่มา : เครื่องดนตรีพื้นบ้านไทย 4 ภาค. ออนไลน์. 2565.

2) โทนโคราช ใช้ตีประกอบจังหวะ ตัวทำด้วยดินเผา หนักกลองนิยมใช้หนังงู ตัวเงินตัวทอง หรือหนังวัว

ภาพที่ 4.2 โทนโคราช

ที่มา : เครื่องดนตรีพื้นบ้านไทย 4 ภาค. ออนไลน์. 2565.

3) พิณ คือ เครื่องดนตรีประเภทสายของไทยที่มีมาแต่โบราณ เป็นเครื่องดนตรีอีสานพื้นบ้าน มักใช้เล่นในแนวดนตรีหมอลำ โปงกลาง หรือดนตรีแนวลูกทุ่ง พิณทั่วไปจะมี 3 สาย แต่บางทีก็พบ 2 หรือ 4 สาย ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการใช้งาน

ภาพที่ 4.3 พิณ

ที่มา : เครื่องดนตรีพื้นบ้านไทย 4 ภาค. ออนไลน์. 2565.

4) ซออีสาน ซอพื้นเมืองอีสาน ทำจากวัสดุพื้นบ้านที่หาได้ง่าย โดยสมัยก่อน ตัวเต้าหรือกล่องเสียง ทำจาก กะลามะพร้าว กระจับปี่ไม้ไผ่ แกนไม้เจาะเป็นโพรง เป็นต้น และใช้หนังสัตว์ เช่น หนังกบ หนังงู หนังวัว เป็นต้น หุ้มหน้าเต้าซอ แต่สมัยปัจจุบัน มีการนำกระจับปี่ เช่น กระจับปี่นม กระจับปี่เครื่องตี๋ม กระจับปี่สี่ เป็นต้นมาทำเป็นตัวเต้าซอ ก็มี ซึ่งชื่อของซอพื้นเมืองอีสาน มักจะเรียกชื่อตามวัสดุที่ใช้ทำเต้าซอ เช่น ซอไม้ไผ่ ซอกะโป้(ซอกะลา) ซอกระจับปี่ เป็นต้น

ภาพที่ 4.4 ซออีสาน

ที่มา : เครื่องดนตรีพื้นบ้านไทย 4 ภาค. ออนไลน์. 2565.

5) ฉิ่ง เป็นเครื่องตีประเภทเครื่องกำกับจังหวะซึ่งมีบทบาทสำคัญมากในวงดนตรีประเภทต่างๆ ทำจากโลหะเช่นทองเหลือง หรือ สำริด หล่อหนากว่าฉาบ ว่างกลาง ปากผายออกเป็นทรงกลมตรงกลางเจาะรูร้อยเชือกผูกจิ้งทั้ง 2 ฝาไว้ด้วยกัน เพื่อความสะดวกในการตี

ภาพที่ 4.5 ฉิ่ง

ที่มา : เครื่องดนตรีพื้นบ้านไทย 4 ภาค. ออนไลน์. 2565.

6) ฉาบเล็ก มีหน้าที่ตีหยอกล้อยั่วเข้าไปกับสิ่งหรือให้สอดคล้องกับทำนองเพลงเป็นเครื่องตีที่ทำด้วยโลหะ รูปร่างคล้ายแต่หล่อบางกว่าฉิ่ง มีขนาดใหญ่กว่าและกว้างกว่าตอนกลางมีปุ่มกลมทำเป็นกระทุ้งวางลงในอุ้งมือ ขอบนอกแบนราบออกไปโดยรอบ เจาะรูตรงกลางกระทุ้งไว้ร้อยเส้นเชือกหรือเส้นหนังสำหรับถือ ฉาบเล็ก มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 12 - 14 ซม. เวลาตีใช้เป็นคู่ตีกระทบกันให้เกิดเสียงตามจังหวะ

ภาพที่ 4.6 ฉาบ

ที่มา : เครื่องดนตรีพื้นบ้านไทย 4 ภาค. ออนไลน์. 2565.

7) กลองตุ้ม เป็นกลองสองหน้า มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 30 ซม. ยาว 40 ซม. ชึงด้วยหนังทั้งสองหน้า ตัวกลองทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ใช้ขึ้นหน้าด้วยเชือกหนัง กลองตุ้มเล่นกันในหมู่ชาวไทยมานานแล้ว ใช้ประสมในวงดนตรี ประกอบหมอลำ ร่วมกับ แคน พิณ ปี่ลูกแคน

ภาพที่ 4.7 กลองตุ้ม

ที่มา : เครื่องดนตรีพื้นบ้านไทย 4 ภาค. ออนไลน์. 2565.

8) กลองหาง หรือกลองยาวอีสาน เป็นกลองซึ่งหนังหน้าเดียว ทุ้มกลองทำจากไม้เนื้ออ่อน ที่มีน้ำหนักเบา เช่นไม้ขนุน นำมาขุดกลวงภายใน โดยปลายด้านหนึ่งจะบานออกคล้ายดอกกล้าโพง เรียกว่า "ตีนกลอง " ตอนกลางเรียวกอด ด้านบน ่องออกเป็นกลองเสียง จังหวะขึ้นหน้าด้วยสายเร้ง ที่ทำจากเชือกชนิดต่างๆ เช่น หวาย หนิง ไนลอน

ภาพที่ 4.8 กลองหาง

ที่มา : เครื่องดนตรีพื้นบ้านไทย 4 ภาค. ออนไลน์. 2565.

9) เบส เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย ลักษณะของเบสมีขนาดใหญ่กว่ากีตาร์ มีโครงสร้างของคอที่ใหญ่และยาวกว่า มีย่านความถี่เสียงต่ำ มีหน้าที่ในการให้จังหวะ

ภาพที่ 4.9 เบส

ที่มา : เครื่องดนตรีพื้นบ้านไทย 4 ภาค. ออนไลน์. 2565.

การออกแบบดนตรีและบทเพลงของการแสดงครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำเครื่องดนตรีอีสานและเครื่องดนตรีโคราชมาผสมผสานให้มีความลงตัว เพื่อให้ตรงตามแนวคิดของการแสดง นำเอกลักษณ์ทางด้าน การขับร้องลำพื้นและลำเดินขอนแก่นแบบอีสานดั้งเดิม ในส่วนของทำนองดนตรีในช่วงขบวนแห่ ได้นำการบรรเลงทำนองแห่กลองยาวที่มีอยู่ในอดีตมารวมกับ การสร้างสรรค์ให้มีความสนุกสนาน แต่ยังคงความดั้งเดิมในอดีตให้ได้ยินอีกครั้ง

แนวคิดการออกแบบเครื่องแต่งกาย

จากที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาหารูปแบบเครื่องแต่งกายที่นำมาใช้ประกอบในการแสดงในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการแต่งกายแบบดั้งเดิมของชาวลาวเวียงในบ้านสุขัง ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งการแต่งกายของชาวลาวเวียงในบ้านสุขังในสมัยก่อนนิยมมีการสวมใส่ชิ้นที่ทอใช้เองใน ชีวิตประจำวันและงานมงคลต่างๆ โดยมีเอกลักษณ์สีที่โดดเด่น คือ สีม่วง สีดำ สีครามที่ได้จากต้นครามในการนำมาย้อมสีแดงได้มาจากคลั่ง สีขาวได้มาจากสีของฝ้ายตามธรรมชาติ ผู้หญิงพันอกเมื่ออยู่บ้านหากมีงานหรือมีกิจการงานบุญต่างๆ จะนิยมใช้เสื้อแขนกระบอกนุ่งซิ่นตีนดำ ต่อหัวซิ่นสีแดงห่มผ้าสบายชายสวมเสื้อแขน ยาวนุ่งโจงกระเบนขัดผ้าเขม้าม้าเป็นรูปแบบการใส่ของชาติพันธุ์ลาวเวียงที่ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานบริเวณอำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ทั้งหมดนี้เพื่อองค์ประกอบในการแสดงให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทางคณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สร้างสรรค์ออกมา มีเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงดังนี้

จากการศึกษาเครื่องแต่งกายชาวลาวเวียงในบ้านสุขัง ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ในส่วนของการแต่งกายนั้นเมื่อเวลาอยู่บ้าน ผู้หญิงจะนิยมนำผ้ามาพันอก นุ่งซิ่นยาว

มวยผสมสูงเมื่อความสะดวกสบายในการทำกิจการงานต่างๆ เมื่องานบุญที่จะต้องไปร่วมจะมีการใส่เสื้อแขนกระบอก และมีผ้าสไบเฉียงเพื่อความสวยงามคณะผู้วิจัยได้ออกแบบผ้าสไบโดยการนำหน้าหมอนปรากฏในผ้าสไบ เป็นการสร้างสรรค์ให้เหมาะกับการแสดง

การเสนอเครื่องแต่งกายครั้งที่ 1 วันที่ 24 ธันวาคม 2564

- แนวคิด :
1. ใส่ดอกแก้วทัดหู
 2. ผ้าพันอกสีแดง
 3. ทรงผมมวยสูง
 4. สไบผ้าขาวม้าสีส้มสลับเขียว
 5. สร้อยทองและกำไลทอง
 6. ผ้าโพกหัว
 7. ผ้าถุงยาว หัวขึ้น ตีนขึ้น

- ปัญหา :
1. ผ้าพันอกสีแดงไม่สอดคล้องกับความอ่อนหวานแนวคิด
 2. เปลี่ยนสีผ้าสไบให้เป็นโทนสีกับผ้าถุง
 3. สร้อยทองและกำไลทองมีขนาดเล็กเกินไป
 4. ผ้าโพกหัวไม่สอดคล้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง

ภาพที่ 4.10 การเสนอเครื่องแต่งกายครั้งที่ 1

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 24 ธันวาคม 2564

การเสนอเครื่องแต่งกายครั้งที่ 2 วันที่ 14 มกราคม 2565

แนวคิด : 1. ผ้าสไบหน้าหมอนสีแดงเปลือกมะขาม

2. เสื้อแขนกระบอกเหลืองนวล
3. ทรงผมมวยสูง
4. เครื่องประดับเครื่องทอง
5. ผ้าถุงไหมยาว หัวซิ่นไหม ตีนซิ่นไหม
6. ใช้ดอกแก้วติดผม
7. ผ้าเช็ดหน้าลายหน้าหมอนจก

ภาพที่ 4.11 การเสนอเครื่องแต่งกายครั้งที่ 2

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 14 มกราคม 2565

จากการนำเสนอรูปแบบการแต่งกายทั้ง 2 ครั้ง คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในบ้านสุขซึ้ง ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา จนได้รูปแบบเครื่องแต่งกายที่สมบูรณ์ตรงตามแนวคิดและรูปแบบของการแสดง ซึ่งชุดการแสดงครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ออกแบบด้วยกันทั้งหมด 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 ชุดที่หญิงสาวชาวลาวเวียงสวมใส่ในขณะทำหมอนหน้าจก อยู่ที่บ้าน จากการสัมภาษณ์พบว่า มีการพันอกแล้วสวมซิ่นยาว เพื่อความสะดวกต่อการทำกิจการงานต่างๆ ชุดที่ 2 ชุดที่หญิงสาวชาวลาวเวียงสวมใส่ในขณะไปร่วมงานบุญ จากการสัมภาษณ์พบว่า เมื่อไปร่วมงานบุญจะมีการสวมใส่ชุดผ้าไหมและสวมเสื้อแขนกระบอกพาดด้วยผ้าสไบ คณะผู้วิจัยจึงได้นำลวดลายของหมอนหน้าจกมาเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกาย

ภาพที่ 4.12 การแต่งกายของการแสดงชุด สอดฝ้ายลายหมอน
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 3 เมษายน 2565

แนวคิดการคัดเลือกนักแสดง

การคัดเลือกนักแสดง คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดงหญิงจำนวนทั้งหมด 8 คน โดยจะเน้นผู้ที่มีทักษะทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน สามารถแสดงลีลาท่าทางอย่างสวยงามอ่อนช้อย และถ่ายทอดอารมณ์ของหญิงสาวที่มีความอ่อนหวานอ่อนโยน เนื่องด้วยการแสดงที่คณะผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ขึ้นนั้นเป็นการแสดงรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานโดยการนำเอาท่าทางการพ้อนแบบพื้นบ้านอีสานดั้งเดิมของชาวลาวเวียงในบ้านสุขขัง ตำบลตะคุ อำเภอบึงโขงพย่อง จังหวัดนครราชสีมา นำมาประดิษฐ์ออกแบบให้สวยงามมากขึ้น เป็นท่ารำที่มีความอ่อนหวานนุ่มนวลตามแนวคิดและองค์ประกอบของการแสดง

ภาพที่ 4.13 การคัดเลือกนักแสดง

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 6 เมษายน 2565

แนวคิดการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง

การสร้างสรรคการแสดงในครั้งนี้ มีการใช้อุปกรณ์ในการแสดงคือ ฝ้าย เพื่อแสดงให้เห็นถึงกรรมวิธีในการใช้ฝ้ายยัดเข็ช่นก่อนที่จะนำทอให้เกิดลวดลายต่างๆ และมีการโชว์หมอนที่ได้ผ่านกระบวนการทำและเย็บสมบูรณ์แล้ว

ภาพที่ 4.14 อุปกรณ์ประกอบการแสดง หมอนจก
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 มกราคม 2565

ภาพที่ 4.15 อุปกรณ์ประกอบการแสดง ฝ้าย
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 มกราคม 2565

อุปกรณ์ประกอบการแสดง คณะผู้วิจัยได้นำฝ้ายที่ใช้ในการทำหมอนหน้าจกมาเป็นส่วนหนึ่งของการแสดง จากการศึกษาวิเคราะห์ตีความจากการสัมภาษณ์กรรมวิธีจกเส้นฝ้ายและลายหน้าหมอน จึงได้นำฝ้ายที่ถือเป็นส่วนประกอบหลักในการทำลวดลายต่างๆ มาประกอบการแสดง และหมอนจกที่ได้ทำการเย็บประกอบสมบูรณ์แล้วมาประกอบการแสดงด้วย เพื่อสื่อให้เห็นชัดเจนถึงลายหน้าหมอนทั้ง 5 ลาย ดังนี้ ลายดอกไม้ ลายตะขอ ลายกาบ ลายบายศรี และลายนาค

สรุปบท

ในบทที่ 4 คณะผู้วิจัยได้กล่าวถึงกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลจนได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ แนวคิดในการแสดง การออกแบบลีลาท่ารำ การออกแบบดนตรีและเพลง ออกแบบการแต่งกาย รูปแบบการแปรแถว การคัดเลือกนักแสดง และการเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษา และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องรวมถึงปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อนำไปออกแบบรูปแบบการแสดงชุด สอดฝ้ายลายหมอน เป็นการแสดงที่มาจากภูมิปัญญา ชาวบ้านทางด้านงานหัตถกรรม โดยหญิงสาวชาวลาวเวียงจะได้เรียนรู้งานต่างๆ จากผู้เป็นแม่ของตน หมอนหน้าจกจึงเป็นงานสำคัญต่อหญิงสาวชาวลาวเวียง เอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือการใช้นิ้วก้อยจกเส้นฝ้ายสีต่างๆ เมื่อมีกิจการงานบุญจึงได้จัดทำหมอนหน้าจกขึ้นเพื่อนำไปร่วมงานบุญ รูปแบบของการแต่งกายจึงได้ออกแบบเป็น 2 รูปแบบคือ การนำผ้ามาพันอกเพื่อให้แสดงให้เห็นถึงการทำงานอยู่ที่บ้านจึงมีการแต่งกายที่เรียบง่าย ในส่วนของชุดที่ 2 มีการสวมเสื้อแขนกระบอกและนำผ้ามาเบี่ยงแสดงถึงการไปร่วมงานบุญ คณะผู้วิจัยได้สร้างสรรค์รูปแบบการแต่งกายที่เพิ่มเติมมานั้นก็คือ การนำหน้าหมอนจกที่ทำมาปรากฏที่ผ้าสไบและผ้าเช็ดหน้า ในส่วนของบทเพลงเป็นดนตรีพื้นบ้านอีสานผสมผสานกับเชื้อชาติไทยโคราชและลาวเวียงในบ้านสุโขทัย อำเภอปักธงชัย ได้อย่างลงตัว จนนำมาสู่การคัดเลือกนักแสดงที่ต้องมีความถนัดในด้านการฟ้อนแบบอีสาน ความอ่อนหวาน และสนุกสนานตามรูปแบบและแนวคิดแทรกเสริมด้วยอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงคือใช้ฝ้ายที่มีความหลากหลายสี คณะผู้วิจัยจึงต้องอาศัยนักแสดงที่มีความเข้าใจและศรัทธาภาพเพื่อแสดงออกถึงลีลาในการฟ้อน จนถึงรูปแบบการเคลื่อนไหวในการแปรแถวในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการแสดงตามองค์ประกอบตามที่ได้กล่าวมานี้อาจเป็นหนึ่งในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ที่สมบูรณ์อีกด้วย

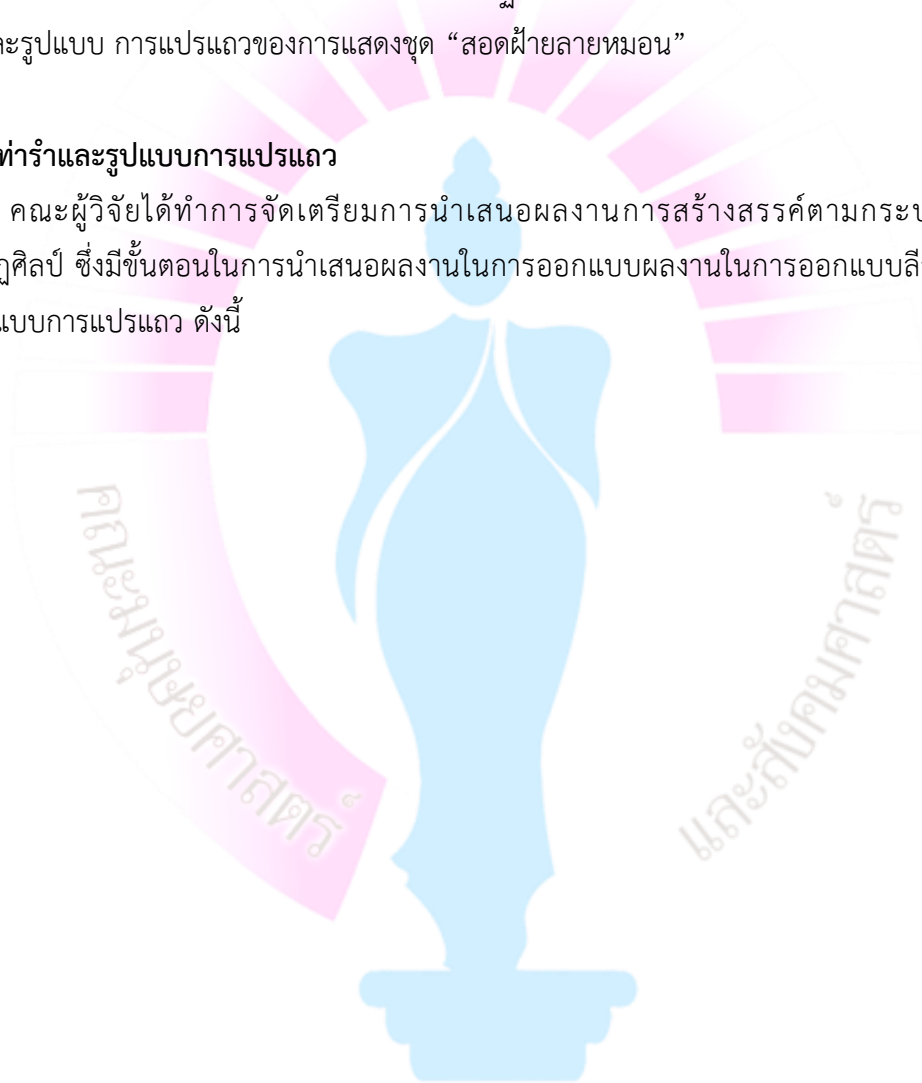
บทที่ 5

ผลงานนาฏศิลป์ ชุด สอดฝ้ายลายหมอน

ในบทที่ 4 คณะผู้วิจัยได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งรวบรวมข้อมูลต่างๆ คือ แนวคิดในการแสดง การออกแบบลีลาท่ารำ การออกแบบดนตรีและเพลง ออกแบบการแต่งกาย รูปแบบการแปรแถว คัดเลือกนักแสดง และการเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง นำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์งานการแสดงที่ปรากฏในบทที่ 5 นี้ ซึ่งจะประกอบด้วย การอธิบาย ท่ารำและรูปแบบ การแปรแถวของการแสดงชุด “สอดฝ้ายลายหมอน”

อธิบายท่ารำและรูปแบบการแปรแถว

คณะผู้วิจัยได้ทำการจัดเตรียมการนำเสนอผลงานการสร้างสรรค์ตามกระบวนการทางนาฏศิลป์ ซึ่งมีขั้นตอนในการนำเสนอผลงานในการออกแบบผลงานในการออกแบบลีลาท่ารำ และรูปแบบการแปรแถว ดังนี้

ตารางที่ 5.1 อธิบายท่ารำและการแปรแถว

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
1.	มาลีเล่าภาคพื้น ลาววังเวียงเฮา พ่อแม่ สายเลือด เวียงจันทร์แท้ แพรพื้นซิ่น เจ้าแฉิ่งสวย		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะดนตรี โดยเริ่มย่ำเท้าซ้ายไปด้านหน้า ตั้งเท้าขวาไว้ด้านหลัง</p> <p>มือ : มือซ้ายถือหมอน มือขวาตั้งวงระดับศีรษะ แล้วเปลี่ยนเป็นจับตะแครงไปที่ปาก จากนั้นดึงมือที่จับขึ้นมาตั้งระดับศีรษะเข้าหาตัว เปลี่ยนมือเป็นตั้งวงไปตั้งอยู่ระดับเข็มขัด</p> <p>ศีรษะ : ศีรษะหน้าตรง แล้วเอียงซ้ายและเอียงขวา</p> <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 1 - 3</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
2.	อีกประการหนึ่ง ด้วย งานฝีมือ งามยิ่ง		<p>ทิวศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะดนตรี โดยเริ่มย่ำเท้าซ้ายไปด้านหน้า ตั้งเท้าขวาไว้ด้านหลัง</p> <p>มือ : มือซ้ายจับหงายขึ้น อยู่ระดับเข็มขัด มือขวาจับคว่ำต่อจับมือซ้าย อยู่ระดับหัวไหล่ งอแขนทั้งสองข้าง แล้วเปลี่ยนมือซ้ายตั้งวงแหงมือลง จากนั้นงอแขน อยู่ระดับเข็มขัด มือขวาตั้งวง แล้วตั้งไปที่ใบหูด้านขวา</p> <p>ศีรษะ : ศีรษะเอียงซ้าย และเอียงขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
3.	<p>ลูกผู้หญิงใครได้สู้ คู่พร้อมเจ้าพ่ารำกัน ลาวเวียงปักธงชัย นั้น เมืองโคราช กันเอง หัตถกรรม กะเกงกว่าไผ่ในนี้ คือของดีหมอนนั้น ได้ทำกัน มาแต่ก่อน</p>		<p>ทิศ : หน้า เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ ดนตรี โดยเริ่มก้าวเท้าซ้าย ไปด้านหน้า ตั้งเท้าขวาไว้ ด้านหลัง แล้วสลับเท้าขวา ไปด้านหน้า ตั้งเท้าซ้ายไว้ ด้านหลัง มือ : มือซ้ายตั้งวงกลาง มือขวาจับหงาย อยู่ระดับ หัวไหล่ แล้วสลับมือซ้ายจับ หงายอยู่ระดับหัวไหล่ มือขวาตั้งวงกลาง จากนั้น มือซ้ายจับคว่าอยู่ระดับ เหนือศีรษะ และมือขวาตั้ง วงอยู่ระดับเหนือศีรษะ ศีรษะ : ศีรษะเอียงซ้ายแล้ว กลับเอียงขวา แล้วหน้าตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
4.	สี่บทอดมาสอด หลานหลอน หมอนเจ้าสาว ลาวเวียง สะเต่...	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>1 2 3</p> <p>* ทำ 4 - 5</p>	<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะดนตรี โดยเริ่มย่ำเท้าซ้ายไปด้านหน้า เท้าขวาวางไว้ด้านหลัง แล้วเปลี่ยนเท้าขวาก้าวไปด้านหน้าเท้าซ้ายตั้งไว้ด้านหลัง</p> <p>มือ : คนซ้าย มือทั้งสองข้างตั้งวงระดับหัวไหล่ แล้วจับคว่ำ เปลี่ยนเป็นตั้งวงอยู่ระดับปาก</p> <p>คนขวา มือทั้งสองข้างตั้งวงระดับหัวไหล่ แล้วจับคว่ำ เปลี่ยนเป็นตั้งวงอยู่ระดับปาก</p> <p>คนกลาง มือซ้ายถือหมอนตั้งขึ้นอยู่ระดับหัวไหล่ มือขวาตั้งวงอยู่ระดับหัวไหล่ แล้วจับคว่ำเปลี่ยนเป็นตั้งวงอยู่ระดับปาก</p> <p>ศีรษะ : ศีรษะเล็กน้อยด้านซ้ายและด้านขวา แล้วเปลี่ยนเป็นหน้าตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
5.	ดนตรี		<p>ทิว : ขวาและทิศหน้า เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ ดนตรี โดยเริ่มย่ำเท้าขวาไป ด้านหน้า เท้าซ้ายวางไว้ ด้านหลัง แล้วเปลี่ยนเท้า ซ้ายก้าวไปด้านหน้าเท้าขวา ตั้งไว้ด้านหลัง</p> <p>มือ : คนซ้าย มือซ้ายตั้งวง อยู่ระดับอก มือขวาจับคว่ำ ส่งหลังแขนตั้ง</p> <p>คนขวา มือซ้ายตั้งวงอยู่ ระดับอก มือขวาจับคว่ำส่ง หลังแขนตั้ง</p> <p>คนกลาง มือซ้ายถือหมอน ตั้งขึ้นอยู่ระดับศีรษะ มือขวาจับคว่ำส่งหลังแขน ตั้ง</p> <p>ศีรษะ : ศีรษะเอียงขวาแล้ว เอียงซ้าย</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
6.	ดนตรี	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>1 2 3 5 7</p> <p>4 6 8</p>	<p>ทิศ : หน้าและทิศหลัง</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>ดนตรี โดยเริ่มย่ำเท้าซ้ายไป</p> <p>ด้านข้าง เท้าขวาตั้งอยู่</p> <p>ด้านหลัง แล้วเปลี่ยนเป็น</p> <p>เท้าขวาไขว้ไปด้านด้านซ้าย</p> <p>เท้าซ้ายก้าวไปด้านข้าง แล้ว</p> <p>เดินหมุนไปด้านซ้าย</p> <p>จากนั้นเดินหมุนกลับ</p> <p>ทางด้านขวา</p> <p>มือ : กลุ่มซ้าย มือซ้ายตั้งวง</p> <p>อยู่ระดับศีรษะ มือขวาตั้งวง</p> <p>อยู่ระดับรักแร้ แล้ว</p> <p>เปลี่ยนเป็นจับหงายตั้งขึ้น</p> <p>สลับเป็นตั้งวง ตามจังหวะ</p> <p>ดนตรีจำนวน 4 ครั้ง</p> <p>จากนั้นจังหวะที่ 5 วาดมือ</p> <p>ขวาที่จับหงายเป็นจับคว่ำ</p> <p>วาดขึ้นเหนือศีรษะเป็นจับ</p> <p>หงายแขนตั้งอยู่ระดับ</p> <p>หัวไหล่</p> <p>กลุ่มขวา มือซ้ายตั้งวงอยู่</p> <p>ระดับศีรษะ มือขวาตั้งวงอยู่</p> <p>ระดับรักแร้ แล้ว</p> <p>เปลี่ยนเป็นจับหงายตั้งขึ้น</p> <p>สลับเป็นตั้งวง ตามจังหวะ</p> <p>ดนตรีจำนวน 4 ครั้ง</p> <p>จากนั้นจังหวะที่ 5 วาดมือ</p> <p>ขวาที่จับหงายเป็นจับคว่ำ</p> <p>วาดขึ้นเหนือศีรษะเป็นจับ</p> <p>หงายแขนตั้งอยู่ระดับ</p> <p>หัวไหล่</p> <p>ศีรษะ : ศีรษะเอียงซ้ายและ</p> <p>เอียงขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
7.	ดนตรี	 <p data-bbox="639 1570 778 1608">รูปแบบแถว</p> <p data-bbox="639 1823 783 1861">* ทำ 7 - 10</p>	<p data-bbox="1077 349 1321 387">ทิศ : หน้าและทิศหลัง</p> <p data-bbox="1077 394 1342 432">เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p data-bbox="1077 439 1385 813">ดนตรี โดยเริ่มย่ำเท้าซ้ายไป ด้านข้าง เท้าขวาตั้งอยู่ ด้านหลัง แล้วเปลี่ยนเป็น เท้าขวาไขว้ไปด้านด้านซ้าย เท้าซ้ายก้าวไปด้านข้าง แล้ว เดินหมุนไปด้านซ้าย จากนั้นเดินหมุนกลับ ทางด้านขวา</p> <p data-bbox="1077 819 1385 1339">มือ : กลุ่มซ้าย มือซ้ายตั้งวง อยู่ระดับรักแร้ มือขวาตั้งวง อยู่ระดับศีรษะทำจำนวน 4 ครั้ง ครั้งที่ 5 แล้วเปลี่ยน มือซ้ายตั้งวงอยู่ระดับเหนือ ศีรษะ มือขวาตั้งวงแขนตั้ง ระดับไหล่ แล้วเปลี่ยนวาด มือตั้งวงอยู่เหนือศีรษะเป็น มือซ้ายตั้งวงระดับศีรษะมือ ขวาตั้งวงแขนตั้งอยู่ระดับ ไหล่</p> <p data-bbox="1077 1346 1385 1776">กลุ่มขวา มือซ้ายตั้งวงอยู่รัก แร้ มือขวาตั้งวงอยู่ระดับ ศีรษะแล้วเปลี่ยนมือเป็น จับหางแล้วสลับเป็นตั้งวง จำนวน 4 ครั้ง ครั้งที่ 5 วาด มือเป็นมือซ้ายตั้งวงระดับ ศีรษะ มือขวาแขนตั้ง ศีรษะ : ศีรษะเอียงซ้าย และเอียงขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
8.	ดนตรี	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>1 3 5 7</p> <p>2 4 6 8</p> <p>* ทำ 7 - 10</p>	<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไป ด้านซ้าย เท้าขวาเขย่งเท้า แล้วสลับเท้าขวาไปด้านขวา เท้าซ้ายเขย่งเท้า</p> <p>มือ : กลุ่มซ้าย มือซ้ายกำมือ อยู่ระดับเหนือศีรษะ มือ ขวากำมืออยู่ระดับใต้ศอก ทำฝั่งซ้าย แล้วสลับทำฝั่ง ขวา มือขวากำมืออยู่ระดับ เหนือศีรษะ มือขวากำมือ อยู่ระดับใต้ศอก แล้วสลับ ทำฝั่งซ้าย มือขวากำมืออยู่ ระดับเหนือศีรษะทำจำนวน 2 ชุด</p> <p>กลุ่มขวา มือซ้ายกำมือ อยู่ระดับเหนือศีรษะ มือ ขวากำมืออยู่ระดับใต้ศอก ทำฝั่งซ้าย แล้วสลับทำฝั่ง ขวา มือขวากำมืออยู่ระดับ เหนือศีรษะ มือขวากำมือ อยู่ระดับใต้ศอก แล้วสลับ ทำฝั่งซ้าย มือขวากำมืออยู่ ระดับเหนือศีรษะทำจำนวน 2 เซ็ต</p> <p>ศีรษะ : ศีรษะเอียงขวา และเอียงซ้าย</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
9.	ดนตรี	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>1 3 5 7</p> <p>2 4 6 8</p> <p>* ทำ 7 - 10</p>	<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะดนตรี โดยเริ่มย่ำเท้าซ้าย ก่อนแล้วย่ำเท้าขวาตามจังหวะดนตรี</p> <p>มือ : กลุ่มซ้าย มือซ้ายตั้งวงล่างอยู่ระดับหน้าขา มือขวาจับไปที่ไหล่ซ้ายแล้วปาดเป็นตั้งวงล่าง แล้วทำสลับอีกฝั่งเหมือนกัน</p> <p>กลุ่มขวา มือซ้ายตั้งวงอยู่ระดับศีรษะ มือขวาจับที่ไหล่ซ้ายแล้วปาดเป็นตั้งวงระดับปาก แล้วทำสลับอีกฝั่งเหมือนกัน</p> <p>ศีรษะ : ศีรษะเอียงซ้ายแล้วกลับเอียงขวา</p>
10.	ดนตรี	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>1 3 5 7</p> <p>2 4 6 8</p> <p>* ทำ 7 - 10</p>	<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะดนตรี โดยเริ่มย่ำเท้าซ้าย ก่อนแล้วย่ำเท้าขวาตามจังหวะดนตรี</p> <p>มือ : กลุ่มซ้าย มือซ้ายตั้งวงล่างอยู่ระดับหน้าขา มือขวาจับไปที่ไหล่ซ้ายแล้วปาดเป็นตั้งวงล่าง แล้วทำสลับอีกฝั่งเหมือนกัน</p> <p>กลุ่มขวา มือซ้ายตั้งวงอยู่ระดับศีรษะ มือขวาจับที่ไหล่ซ้ายแล้วปาดเป็นตั้งวงระดับปาก แล้วทำสลับอีกฝั่งเหมือนกัน</p> <p>ศีรษะ : ศีรษะเอียงซ้ายแล้วกลับเอียงขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
11.	ดนตรี	 <p data-bbox="638 1568 778 1608">รูปแบบแถว</p> <p data-bbox="638 1818 801 1854">* ทำ 11 - 12</p>	<p data-bbox="1077 347 1316 383">ทิศ : หน้าและทิศขวา</p> <p data-bbox="1077 392 1348 571">เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะดนตรี โดยเริ่มย่ำเท้าซ้ายก่อนแล้วย่ำเท้าขวาตามจังหวะดนตรี</p> <p data-bbox="1077 580 1380 952">มือ : กลุ่มซ้าย มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาจับหงายอยู่ระดับเข็มขัด แล้วสลับทำอีกฝั่งโดยไล่ระดับขึ้นมาอยู่ที่ระดับหน้าอก และระดับปากจำนวน 4 ครั้ง จังหวะที่ 4 เป็นตั้งวงอยู่ระดับปากทั้งสองมือ</p> <p data-bbox="1077 960 1364 1332">กลุ่มขวา มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาจับหงายอยู่ระดับเข็มขัด แล้วสลับทำอีกฝั่งโดยไล่ระดับขึ้นมาอยู่ที่ระดับหน้าอก และระดับปากจำนวน 4 ครั้ง จังหวะที่ 4 เป็นตั้งวงอยู่ระดับปากทั้งสองมือ</p> <p data-bbox="1077 1341 1364 1435">ศีรษะ : ศีรษะก้มและเงยหน้า</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
12.	ดนตรี		<p>ทิว : หน้าและทิวขวา</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะดนตรี โดยเริ่มย่ำเท้าซ้าย ก่อนแล้วย่ำเท้าขวาตามจังหวะดนตรี</p> <p>มือ : กลุ่มซ้าย มือซ้ายตั้งวง อยู่ระดับศีรษะ มือขวา เคลื่อนมือลงมาอยู่ระดับสะโพก</p> <p>กลุ่มขวา มือซ้ายตั้งวง อยู่ระดับศีรษะ มือขวา เคลื่อนมือลงมาอยู่ระดับสะโพก</p> <p>ศีรษะ : ศีรษะเอียงซ้าย</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
13.	ดนตรี	 <p data-bbox="638 1592 778 1630">รูปแบบแถว</p> <p data-bbox="638 1843 802 1877">* ท่า 13 - 14</p>	<p data-bbox="1077 349 1193 383">ทิศ : หน้า</p> <p data-bbox="1077 394 1331 427">เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p data-bbox="1077 439 1374 472">มือ : กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2</p> <p data-bbox="1077 483 1358 517">มือขวาจับหงายระดับล่าง</p> <p data-bbox="1077 528 1331 562">หัวเข็มขัด มือซ้ายตั้งวง</p> <p data-bbox="1077 573 1385 607">ระดับล่างหัวเข็มขัด แล้วมือ</p> <p data-bbox="1077 618 1390 651">ขวาม้วนมือเปลี่ยนเป็นตั้งวง</p> <p data-bbox="1077 663 1342 696">มือซ้ายจากตั้งวงเป็นจับ</p> <p data-bbox="1077 707 1362 741">หงายเปลี่ยนมือทั้งสองขึ้น</p> <p data-bbox="1077 752 1358 786">ตามระดับ ล่าง กลาง บน</p> <p data-bbox="1077 797 1193 831">ระดับหน้า</p> <p data-bbox="1077 842 1342 875">ศีรษะ : หน้าตรงมองมือ</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
14.	ดนตรี		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>มือ : กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 มือทั้งสองเปลี่ยนเป็นตั้งวง ระดับหน้า จากนั้นมือซ้าย ลากมือซ้ายออกที่ชายพก มือซ้ายจะมีลักษณะขยับนิ้ว มือ</p> <p>ศีรษะ : ศีรษะเอียงขวา ตามองมือ</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
15.	ดนตรี	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 15 - 16</p>	<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>มือ : กลุ่มที่ 1 มือทั้งสองจะมีลักษณะ กำมือทั้งหมด เหลือแค่นิ้วก้อย มือขวา สอดขึ้น มือซ้ายลากมือลง หมุนข้อมือ สอดขึ้นลงทั้งสองมือ ด้านขวา</p> <p>กลุ่มที่ 2 มือทั้งสองจะมีลักษณะแบมือออกและมีลักษณะคว่ำมือลงกด นิ้วกลางลงและกรีดนิ้ว ทั้งหมดออก มือขวาอยู่ระดับหน้าอก มือซ้ายอยู่ระดับศีรษะ มือทั้งสองเข้าหากันแล้วปิดออก คล้ายลักษณะตัด แล้วเปลี่ยนมือขวาอยู่ระดับศีรษะ มือซ้ายอยู่หน้าอก ปฏิบัติ 2 ครั้ง</p> <p>ศีรษะ : กลุ่ม 1 เอียงศีรษะซ้าย กลุ่ม 2 หน้าตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
16.	ดนตรี		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>มือ : กลุ่มที่ 1 มือทั้งสองจะมีลักษณะ กำมือทั้งหมด เหลือแค่นิ้วก้อย แล้ว เปลี่ยนมาปฏิบัติด้านซ้าย มือขวาถากมือลงมือซ้าย สอดมือขึ้น หมุนข้อมือ สอดขึ้นลงทั้งสองมือ จากนั้น เปลี่ยนมาปฏิบัติด้านหน้า มือทั้งสองสอดขึ้นลงได้</p> <p>ระดับ</p> <p>กลุ่มที่ 2 มือทั้งสองจะมีลักษณะ กำมือทั้งหมดเหลือแค่นิ้วก้อย มือซ้ายม้วนมือ ตั้งวง มือขวาม้วนมือ ตั้งฉากข้อแขนเล็กน้อยข้อมือ แทะลง หายลำแขนขึ้น แล้วเปลี่ยนทางปฏิบัติมือ ขวาม้วนมือตั้งวง มือซ้ายม้วนมือ ตั้งฉากข้อแขน เล็กน้อยข้อมือทะลง หายลำแขนขึ้น</p> <p>ศีรษะ : กลุ่ม 1 เอียงศีรษะ ขวามองตามมือ</p> <p>กลุ่ม 2 เอียงศีรษะทางตั้งวง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
17.	ดนตรี	 <p>รูปแบบแถว</p> 	<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : กลุ่มที่ 1 ก้าวเท้าขวา ไปด้านหน้าตั้งเท้าซ้ายไว้ ด้านหลัง ย้อนตัวแล้ววาง เท้าขวาลง</p> <p>กลุ่มที่ 2 ก้าวเท้าซ้ายไป ด้านหน้าตั้งเท้าขวาไว้ ด้านหลัง ย้อนตัวแล้ววาง ทางซ้ายลง</p> <p>มือ : กลุ่มที่ 1 มือทั้งสองจะ มีลักษณะ กำมือทั้งหมด เหลือแค่นิ้วก้อย มือขวาคว่ำ มือลงมือซ้าย หายมือขึ้น แล้วเปลี่ยนท่า มือตั้งวงกำ มือเหลือนิ้วก้อย มือซ้าย แขนตั้ง ตั้งมือขึ้นเหลือแค ่นิ้วก้อย</p> <p>กลุ่มที่ 2 มือซ้ายจากตั้งวง พาลา แทะมือแล้วจ้อแขน ตั้งฉากหงายลำแขนขึ้น ซ้อมือแทงลง และมือซ้าย ตั้งฉากข้างลำตัวจ้อแขน กำ มือทั้งหมดเหลือแค่นิ้วก้อย ก็มีวนมือเป็นตั้งวง พาลา</p> <p>ศิรชะ : เอียงศิรชะตามตั้ง วง</p>

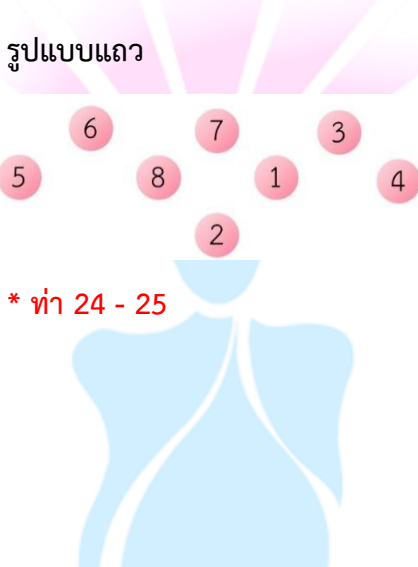

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
18.	ลำพืน ฟังเต๋อ สีได้ไซโปง กำ หัตถกรรมแต่ ครั้งก่อน นั้นคือ การเย็บหมอน	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 18 - 19</p>	<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าค่อยๆเดินตาม จังหวะ สลับที่แต่ละฝั่ง</p> <p>มือ : กลุ่มที่ 1 ฝั่งขวามือทั้ง สองจีบหงายหัวเข็มขัด แล้ว เปลี่ยนมือขวาเป็นตั้งวง แล้วดึงจีบมือขวาขึ้นระดับ แง่ศีรษะ</p> <p>กลุ่มที่ 2 ฝั่งซ้ายมือทั้งสอง ตั้งวงแล้วเปลี่ยนเป็นจีบ หงายทั้งสองข้าง แล้ววาด ออก มือซ้ายจีบแง่ศีรษะมือ ขวาจีบหงายข้างลำตัว</p> <p>ศีรษะ : กลุ่มที่ 1 ก้มหน้า เล็กน้อย</p> <p>กลุ่มที่ 2 ก้มหน้าเล็กน้อย แล้วเอียงศีรษะซ้ายข้างมือ สูง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
19.	แต่ก่อนมาคาวก็ ทางสตรีหญิงโก้ ก่อนมีชายมานอน ซอน ย้ายยเพิ่นได้ สอน หยิบหมอน เป็นให้เห็นสู้ จั่ง เคียงซู้คู่ชาย		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>กลุ่มที่ 1 ค่อยเดินไปฝั่งซ้าย</p> <p>กลุ่มที่ 2 ฝั่งซ้ายเดินสลับฝั่งขวา</p> <p>มือ : กลุ่มที่ 1 ฝั่งขวา มือทั้งสองจับ มือซ้ายจับหงาย ข้างลำตัวและมือขวาจับข้าง ศีรษะแล้วหมุนตัวกลับไปด้านหลัง</p> <p>กลุ่มที่ 2 มือขวาและมือซ้ายจับหงายแล้วเปลี่ยนมือทั้งสองเป็นตั้งวงระดับหัว เข้มขัด</p> <p>ศีรษะ : กลุ่มที่ 1 เอียง ศีรษะขวาแล้วเปลี่ยนเอียง ศีรษะซ้าย</p> <p>กลุ่มที่ 2 ก้มหน้าเล็กน้อย</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
20.	<p>คั่นแม่เห็ดบ่ได้ ปูย่า เพิ่นบ่เอา เป็นแม่หญิงก่อนไป เนาว์ ยูเฮือนเขา ต้องเฮียนฮู้</p>	<p>รูปท่ารำ</p> <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 20 - 21</p>	<p>ทิศ : หน้า เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ มือ : กลุ่มที่ 1 ฝั่งซ้ายมือ ขวาจับปีกข้างและมือซ้าย จับข้างลำตัวและ เปลี่ยนเป็นตั้งวงตามจังหวะ สลับไปมา กลุ่มที่ 2 ฝั่งขวามือทั้งสอง จับม้วนมือและมือซ้ายอยู่ ระดับอก มือขวาแขนตั้งข้าง ลำตัว ม้วนมือเป็นตั้งวงมือ ซ้ายที่อกไหล่ขวา มือขวา แขนตั้งแกงข้อมือลงและ สลับปฏิบัติฝั่งซ้ายเหมือนกัน จับม้วนมือตั้งวงหงายออก ตามจังหวะ ศีรษะ : หน้ามองตามมือ</p>

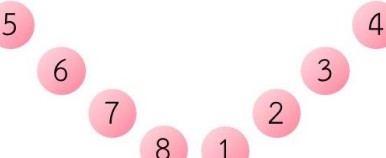
ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
21.	คอยดูแลสมสร้าง สืบสานทางน้อมมูล เก่า		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ตั้งเข่าขวา เท้าซ้าย วางเข่าลง และก้าวเท้าขวา ไขว้ด้านหน้า</p> <p>มือ : กลุ่มที่ 1 ฟังซ้าย มือ ทั้งสองจับฝ้าย โปสต์ท่า ตามกิริยาบทการเสนอฝ้าย กลุ่มที่ 2 ฟังขวามือขวาและ มือซ้ายจับฝ้ายเล่นฝ้าย เคลื่อนฝ้ายไปด้านหน้า และ ด้านข้าง อยู่ระดับหน้าอก (นั่งลงกับพื้นตั้งเข่า)</p> <p>ศีรษะ : กลุ่มที่ 1 เอียงขวา กลุ่มที่ 2 เอียงขวาและ เปลี่ยนเอียงศีรษะซ้าย</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
22.	เพราะว่ามันเป็น เรื่องตามตำรา โบราณ	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 22 - 23</p>	<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ตั้งเท้าขวาแล้วไล่เท้า ขวาไปด้านหน้า และเปลี่ยน ปฏิบัติเท้าซ้ายเหมือนกัน (ใช้ส้นเท้า)</p> <p>มือ : กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 หันหน้าเข้าหากัน จับฝ้าย ตึง มือซ้ายอยู่ด้านบน มือ ขวาอยู่ด้านล่าง และปฏิบัติ สลับกัน มือทั้งสองสลับขึ้น ลง แล้วค่อยเคลื่อนไป ด้านหน้า ปฏิบัติ 4 ครั้ง</p> <p>ศีรษะ : เอียงศีรษะขวาและ เอียงศีรษะซ้าย</p>
23.	ไม่ร้องเกริ่นเนิ่น นานคอยฟังกันเนอ พี่น้องเนอ		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : เขย่งเท้าขวา และเท้า ซ้าย</p> <p>มือ : กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 มือทั้งสองจับฝ้ายแขนตึง ฝั่งขวาจะปฏิบัติ ด้านบนจับ ฝ้ายแล้วหัดข้อมือลง ฝั่งซ้าย จะปฏิบัติด้านล่าง แขนตึง หัดข้อมือ สลับปฏิบัติ 2 ครั้ง</p> <p>ศีรษะ : หน้าตรง มองฝ้าย</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
24.	ดนตรี	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 24 - 25</p>	<p>ทิศ : หน้า เท้า : ก้าวเท้าไขว้ไป ด้านหน้า มือ : ไล่ฝ้าย แล้วรำตาม อริยาบถของการเดิน และ เล่นฝ้าย โปสตร์ท่าตามกริยา บทต่างๆ (แต่ละคนปฏิบัติ แตกต่างกันไปตามอิสระของผู้ แสดง) ศีรษะ : เอียงศีรษะตามมือ สูง</p>
25.	แม่เฒ่า	 	<p>ทิศ : หน้า เท้า : ยืนตรงย่อเข่าลง เล็กน้อย มือ : นักแสดงทำท่าพร้อม กัน มือขวา ตั้งฉากหันฝ่ามือ เข้าหาลำตัว มือซ้าย ตั้งฉาก กลางระดับหน้าอกหงายฝ่า มือขึ้นได้ศอก ศีรษะ : หน้าตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
26.	สวดลาย ลายหมอนโบราณ	 <p data-bbox="638 1592 778 1630">รูปแบบแถว</p> <p data-bbox="638 1843 802 1877">* ทำ 26 - 28</p>	<p data-bbox="1077 349 1193 383">ทิศ : หน้า</p> <p data-bbox="1077 394 1305 427">เท้า : ย้ำเท้าอยู่กับที่</p> <p data-bbox="1077 439 1385 719">มือ : มือขวาและมือซ้าย ตั้ง วงล่างระดับเอวแขนตั้งวาด ท่าแขนตั้งขึ้นด้านบนแล้ว วาดมือขวาและมือซ้ายไขว่ กันวาดลงมาตั้งวงกลาง ศีรษะ : หน้าตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
27.	ช่างสวยงดงาม สมนามลาวเวียง		<p>ทิศ : ซ้าย,ขวา เท้า : เท้าขวาเขย่งแล้วสลับ เป็นเท้าซ้ายเขย่ง มือ : มือขวา จีบคว่ำระดับ สะโพก มือซ้าย ตั้งวงระดับ ศีรษะเปลี่ยนสลับข้าง มือ ขวาทั้งวงระดับศีรษะ มือ ซ้าย จีบคว่ำระดับสะโพก ศีรษะ : เอียงศีรษะซ้ายสลับ เอียงขวา</p>
28.	เรื่อยๆมาเป็นซ้อน สอดสายเส้นด้าย		<p>ทิศ : ซ้าย,ขวา เท้า : ซ้ายและขวาก้าวไขว้ แล้วย้ำสลับกัน มือ : มือขวา จีบหงายระดับ ศีรษะ มือซ้าย ตั้งวงระดับ ปากวาดลงสลับเปลี่ยนเป็น มือซ้ายจีบหงายระดับศีรษะ มือขวาทั้งวงระดับปาก ศีรษะ : เอียงศีรษะซ้าย</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
29.	จนเกิดเป็นลาย เส้นสายลาย เหลี่ยม	 <p>รูปแบบแถว</p> 	<p>ทิศ : ซ้าย,ขวา เท้า : ซ้ายและขวาก้าวไขว้ แล้วย้ายสลับกัน มือ : มือขวา จีบหงายระดับ ศีรษะ มือซ้าย ตั้งวงระดับ ปากวาดลงสลับเปลี่ยนเป็น มือซ้ายจีบหงายระดับศีรษะ มือขวาตั้งวงระดับปาก ศีรษะ : เอียงศีรษะซ้าย</p>
30.	ขนบธรรมเนียม ทอหมอนโบราณ	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 30 - 35</p>	<p>ทิศ : หน้า เท้า : ย้ำเท้าอยู่กับที่ มือ : มือขวา ตั้งฉากตั้งวง เเฉียงระดับปาก มือซ้ายจีบ หงายตั้งฉากระดับชายพก ศีรษะ : เอียงซ้ายสลับขวา</p>

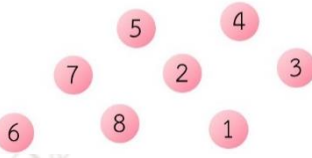
ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
31.	บุญมีงาน เทศกาลต่างๆ		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ขวาเลื่อมเท้าซ้ายย่อเข้า</p> <p>มือ : กลุ่ม 1 มือขวาและมือซ้ายตั้งวงล่างไขว้กันแล้ววาดขึ้นตั้งเป็นวงบน</p> <p> กลุ่ม 2 มือขวาและมือซ้ายตั้งวงบนไขว้กันวาดลงมาโดยมือขวาตั้งวงระดับศีรษะมือซ้ายจับแล้วม้วนออกเป็นตั้งวงด้านข้างเอว</p> <p>ศีรษะ : กลุ่ม 1 หน้าตรง</p> <p> กลุ่ม 2 เอียงซ้ายสลับขวา</p>

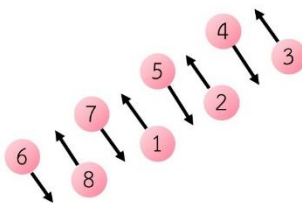
ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
32.	บุญมีงาน เทศกาลต่างๆ		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ขวาเลื่อมเท้าซ้ายย่อเข้า</p> <p>มือ : กลุ่ม 1 มือขวาและมือซ้ายตั้งวงล่างไขว้กันแล้ววาดขึ้นตั้งเป็นวงบน</p> <p> กลุ่ม 2 มือขวาและมือซ้าย ตั้งวงบนไขว้กันวาดลงมาโดยมือขวาตั้งวงระดับศีรษะมือซ้ายจับแล้วม้วนออกเป็นตั้งวงด้านข้างเอว</p> <p>ศีรษะ : กลุ่ม 1 หน้าตรง</p> <p> กลุ่ม 2 เอียงซ้ายสลับขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
33.	ได้ตกแต่งสร้าง ก่อนร่างขึ้นมา		<p>ทิศ : ซ้าย</p> <p>เท้า : ใช้ปลายเท้าซ้ายแตะ เท้าขวาวางหลัง</p> <p>มือ : มือขวาและมือซ้าย ประกบกันแล้วพลิกขึ้นพลิก ลง</p> <p>ศีรษะ : เอียงศีรษะซ้าย</p>
34.	เป็นลายหน้า หมอน		<p>ทิศ : ซ้าย</p> <p>เท้า : ใช้ปลายเท้าซ้ายแตะ เท้าขวาวางหลังแล้วสลับ วางเลื่อมเท้า</p> <p>มือ : มือซ้ายและมือขวาวาง ที่สะโพกหมุนมาสลับเป็นตั้ง วงกลางมือขวาตั้งวงระดับ ศีรษะมือซ้ายตั้งวงกลาง ระดับไหล่</p> <p>ศีรษะ : เอียงศีรษะขวาสลับ เอียงซ้าย</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
35.	อ่อนซ้อยสวยงาม สลบสลบหว่างลาย สามสี่เหลี่ยม		<p>ทิศ : หน้า เท้า : ย้า3จังหวะและ จังหวะที่4แตะเท้าซ้าย มือ : มือขวา ตั้งวงระดับ ศีรษะมือซ้าย ตั้งวงล่าง ระดับชายพก ศีรษะ : เอียงศีรษะซ้ายและ ขวาตามจังหวะ</p>
36.	หมู่เฮาได้เตรียม	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 36 - 38</p>	<p>ทิศ : หน้า เท้า : ย้าเท้าอยู่กับที่ มือ : มือขวา ป้องหน้ามือ ซ้ายเท้าสะเอวสลบเป็น มือ ซ้ายป้องหน้ามือขวาเท้า สะเอว ศีรษะ : เอียงศีรษะซ้ายสลบ ขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
37.	ทันพร้อมงานบุญ		<p>ทิศ : หน้า เท้า : ย้ำเท้าอยู่กับที่ มือ : มือซ้าย ตั้งวงระดับ สะเอว มือขวาจับหงาย ระดับสะเอว สลับเป็น มือ ขวา ตั้งวงระดับสะโพกมือ ซ้ายจับหงายระดับสะโพก ศีรษะ : เอียงศีรษะซ้ายสลับ ขวา</p>
38.	ลายหน้าหมอนกะ แตงต่างกันไป		<p>ทิศ : หน้า เท้า : เท้าขวาแตงวงเท้า ซ้าย มือ : มือขวา ป้องหน้า ระดับศีรษะ มือซ้าย จับส่ง หลัง สลับมือซ้ายผายมือ ออกไปด้านข้างมือขวาจับ ส่งหลัง ศีรษะ : เอียงศีรษะสลับซ้าย เอียงขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
39.	จิ้งดอกไม้ ดอกไม้ กะไหลเหลื่อม ปานคำ		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>มือ : มือทั้งสองอยู่ฝั่งขวา มือซ้ายจับหงายที่ข้อมือขวา มือขวาตั้งวง แล้วเลื่อนมือ มาฝั่งซ้ายเปลี่ยนมือขวาจับ หงายที่ข้อมือซ้าย มือซ้าย ตั้งวงแล้วเคลื่อนที่ไป ด้านบนแ่งศีรษะ มือซ้ายจับ ที่ข้อมือขวา มือขวาง้อศอก ตั้งวง แล้วเปลี่ยนปฏิบัติฝั่ง ซ้าย เปลี่ยนมือ มือขวาจับ หงายที่ข้อมือซ้าย มือซ้าย ง้อศอกตั้งวง แล้วเลื่อนมือ ไปเหนือศีรษะมือซ้ายจับ คว่ำมือขวาตั้งวง</p> <p>ศีรษะ : เอียงศีรษะตามมือ แล้วมองมือบน</p> <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 39 - 40</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
40.	หัตถกรรมงามหลาย เสียงไซ้ซุซอซ้อน		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : เท้าซ้ายแตะและปลายเท้าแล้วก้าวเท้าซ้ายไขว้เท้าขวาอยู่ด้านหลัง</p> <p>มือ : มือซ้ายเปลี่ยนเป็นตั้งวงมือขวาจับคว่ำแล้วเลื่อนมือขวา จากข้อมือ มือซ้ายลงมาแล้วเปลี่ยนเป็นตั้งวงมือซ้ายจากตั้งวงงอศอกแล้วมาจับที่ชายพกด้านซ้าย</p> <p>ศีรษะ : มองบนแล้วเอียงศีรษะซ้ายแล้วเอียงศีรษะข้างตั้งวง</p>
41.	ลอนเป็นเกี้ยว เป็น เกี้ยว เกี้ยวตะขอ งอแงง ปูแปงขึ้น ลายเอ็นว่าตะขอ		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>มือ : ตั้งมือซ้ายขึ้นจับมือซ้ายหักข้อมือลง มือขวาต่อศอกจับคว่ำลง แล้วสลับเปลี่ยนปฏิบัติฝั่งขวา มือขวาดังศอกจับคว่ำหักข้อมือมือซ้ายต่อศอกจับคว่ำลง (ปฏิบัติสลับกันจนหมดเนื้อร้อง)</p> <p>ศีรษะ : ลักคอ</p> <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 31 - 44</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
42.	หลายแก่น้อย ลีลาติดต่อความงาม ให้ท่านตามนำดู		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : แตะเท้าขวาแล้วแตะเท้าซ้าย ย้อนตัวไขว้เท้าซ้าย</p> <p>มือ : มือทั้งสองแบมือลูบด้านซ้ายมือที่ชายพก แล้วแทงมือวาดมือมาด้านขวา มือขวาตั้งวงแทงลงหางายลำแขนขึ้น มือซ้ายตั้งวงที่หัวเข็มขัด แล้ววาดมือไปด้านซ้าย มือซ้ายตั้งวงแทงลงหางายลำแขนขึ้น มือขวาตั้งวงที่หัวเข็มขัด</p> <p>ศีรษะ : เอียงมองมื่อด้านซ้าย แล้วเปลี่ยนเอียงมองมื่อด้านขวาแล้วกลับเอียงศีรษะซ้าย</p>
43.	หูฟังสิเล่าแจ้ง		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไขว้เท้าขวาอยู่ด้านหลัง ฝั่งซ้ายนั่งลงตั้งเข่า</p> <p>มือ : มือขวาตั้งวงแทงข้อมือลงวาดขึ้นเหนือศีรษะ แขนตึง มือซ้ายแนบข้างหู</p> <p>ศีรษะ : เอียงศีรษะขวาแล้วเปลี่ยนเอียงศีรษะซ้าย</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
44.	ดนตรี		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ตะเท้าขวา แล้ว ตะเท้าซ้าย ฝั่งขวาก้าวเท้า ขวาไปไขว้ด้านหน้า ฝั่งซ้าย ก้าวเท้าซ้ายไปไขว้ด้านหน้า</p> <p>มือ : ฝั่งขวา มือทั้งสองวาด มือสูงแขนตึงเหนือศีรษะ วาดไปด้านขวาแล้วเปลี่ยน วาดด้านซ้ายแล้ววาดมือลง ตั้งฉาก มือขวาง้อศอกแกง มือลงข้างลำตัว มือซ้ายตั้ง วง</p> <p>ฝั่งซ้าย มือทั้งสองวาดมือ ด้านหน้า ข้างล่างแขนตึง วาดด้านซ้ายแล้วเปลี่ยน วาดมือขวาแล้วเปลี่ยนวาด มือลงตั้งฉากด้านซ้าย มือ ขวาง้อศอกแกงมือลงข้าง ลำตัว มือซ้ายตั้งวง</p> <p>ด้านขวา</p> <p>ศีรษะ : มองตามมือแล้ว เปลี่ยนเอียงมือที่แกงลง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
45.	ลายกายนั้	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 45 - 49</p>	<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไขว้</p> <p>ด้านหน้าเท้าขวาอยู่</p> <p>ด้านหลัง</p> <p>มือ : มือทั้งสองจับคว่ำ แล้ว</p> <p>ลากขึ้นเหนือศีรษะเป็นพรม</p> <p>สี่หน้า ตั้งฉาก</p> <p>ศีรษะ : หน้าตรง</p>
46.	กายนั้ ไผ่ตันให้บอกต่อ		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไขว้</p> <p>ด้านหน้าเท้าขวาอยู่</p> <p>ด้านหลัง</p> <p>มือ : มือทั้งสองจับปอกข้าง</p> <p>แล้วเปลี่ยนออกเป็นตั้งวง</p> <p>ศีรษะ : หน้าตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
47.	ของแต่พ่อแม่เจ้า เพิ่มมาเว้าสู่หลาน		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไขว้ ด้านหน้าเท้าขวาอยู่ ด้านหลัง</p> <p>มือ : มือทั้งสองจับคว่ำทั้ง สองมือ แล้วม้วนจับออก หงายแบมือเป็นพรมสี่หน้า</p> <p>ศีรษะ : หน้าตรง</p>
48.	โดนแล้วท่าน เพิ่มเต้าแต่โบราณ		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไขว้ ด้านหน้าเท้าขวาอยู่ ด้านหลัง</p> <p>มือ : มือขวาจับคว่ำแล้ว ม้วนจับออกเป็นหงายมือ แบ แล้วสลับปฏิบัติ ด้านซ้าย จับคว่ำแล้วม้วน จับหงายออกเป็นหงายแบ มือ</p> <p>ศีรษะ : เอียงศีรษะซ้าย และเอียงศีรษะขวา</p>

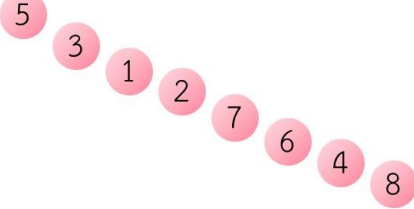
ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
49.	มาถึงปัจจุบัน ให้ช้อยชูคองไว้		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไขว้ ด้านหน้าเท้าขวาอยู่ ด้านหลัง</p> <p>มือ : มือทั้งสองจับปอกข้าง แล้วเปลี่ยนออกเป็นตั้งวง แล้วจับคว่ำแล้วม้วนมือ เปลี่ยนเป็นหงายมือเป็น พรมสี่หน้า</p> <p>ศีรษะ : หน้าตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
50.	<p>ลายสี่ได้ สี่ได้ บายศรี สมชื่อ สอดสวนแข่งชุม ด้าย หงายขึ้นป อนลง</p>	<p>รูปท่ารำ</p> <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 50 - 53</p>	<p>ทิศ : หน้า เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ มือ : มือทั้งสองจับหงาย มือขวาจับหงายข้างลำตัววง ศอกตั้งฉาก มือซ้ายจับที่หัว เข็มขัด แล้วเปลี่ยนมาจับที่ หัวไหล่ด้านซ้ายของตัวเอง มือขวาจับที่ข้างรักแร้ มือ ซ้ายจับที่หัวไหล่แล้ววาดมือ ซ้ายแขนตั้งเหนือหัว มือ ขวาจับแล้วปล่อยเป็นตั้งวง ที่ข้างรักแร้ด้านซ้าย (ฝั่งซ้ายหันหลังแต่ปฏิบัติ เหมือนกัน) ศีรษะ : หน้าตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
51.	งามปานชิ่ง		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>มือ : มือทั้งสองแกงมือลง</p> <p>หลัง : แล้ววาดมือขึ้นเหนือ</p> <p>ศีรษะ : แขนตั้ง</p> <p>ศีรษะ : หน้าตรง</p>

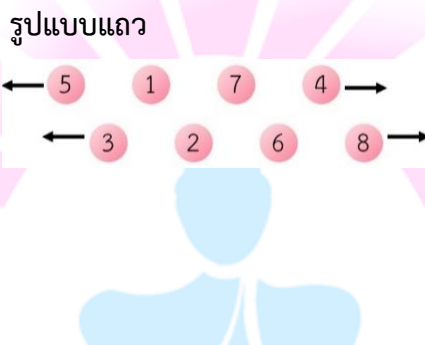

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
52.	ซามใส่บายศรี ลายมาซีลงหมอน ตาสะออน โฉ้ยงามแท้		ทิศ : หน้า เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ มือ : แล้วจับคว่ำ มือไขว้กัน เหนือศีรษะ แล้ววาดมือลง มาขยับนิ้วมือเล็กน้อยแล้ว เปลี่ยนเป็นตั้งวง ระดับกลาง ศีรษะ : หน้าตรง

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
53.	ดนตรี		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>มือ : มือทั้งสองจับที่ฝ้าย</p> <p>ยกออกจากตัว แขนตก</p> <p>เหนือศีรษะ แล้วนำฝ้ายไป</p> <p>ไว้มือซ้ายจับล่อแก้ว มือขวา</p> <p>จับส่งหลังแขนตั้ง</p> <p>ศีรษะ : หน้าตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
54.	มาเต๋อเจ้า มาแลลายนาค ก่อน	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 54 - 55</p>	<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ตะเท้าขวาแล้วก้าว เท้าขวาไขว้ไปด้านหน้า เท้า ซ้ายอยู่ด้านหลัง</p> <p>มือ : มือซ้ายจับฝ้าย มือขวา จับส่งหลังแขนตึง แล้วลาก มือขวามาจับ นิ้วกลางตะ กับนิ้วหัวแม่มือ แล้วกรีดนิ้ว อื่นๆออก จับระดับอก ด้านหน้า แล้ววาดมือ ออกเป็นงอศอกตั้งฉากตั้งวง แขนมือลง</p> <p>ศีรษะ : หน้าตรง แล้ว เปลี่ยนศีรษะซ้ายแล้วกลับ เอียงขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
55.	<p>ตาสะออนงามแท้ แลเยี่ยมสุยาม โอรนอ่อนยาม ยวด ยงลีลา นนมพาด พา พันเพียงหมอน มูลคุณเค้า</p>		<p>ทิศ : หน้า เท้า : ก้าวเท้าขวาไขว้ไป ด้านหน้า เท้าซ้ายอยู่ ด้านหลัง มือ : มือซ้ายจับล่อแก้วจับ ฝ้าย มือขวาง้อศอกตั้งฉาก ตั้งวงแขนมือลง (แล้วอีกคน ก็นำฝ้ายด้านซ้ายหรือข้อมือ ซ้ายมาวางที่ข้อมือด้านขวา อีกคน) ศีรษะ : เอียงศีรษะซ้ายแล้ว กลับเอียงศีรษะขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
56.	แดงเขียวเข้าสลับ ลายด้ายดุ่ม เป็น พุ่มพันด้าย กวมก้าย ล่ายยาว	 <p data-bbox="635 1592 775 1630">รูปแบบแถว</p> 	<p data-bbox="1075 349 1190 383">ทิศ : หน้า</p> <p data-bbox="1075 398 1331 432">เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p data-bbox="1075 448 1366 481">มือ : มือซ้ายจับล่อแก้วจับ</p> <p data-bbox="1075 497 1366 530">ฝ้าย มือขวาตั้งวงที่ข้างรัก</p> <p data-bbox="1075 546 1366 580">แรซ้าย แล้ววาดมือออกตั้ง</p> <p data-bbox="1075 595 1366 629">วงแขนตั้งระดับไหล่ด้าน</p> <p data-bbox="1075 645 1366 678">ขวามือ แล้วจับคว่าข้าง</p> <p data-bbox="1075 694 1366 728">ลำตัวแล้วม้วนจับมือขวารื้อ</p> <p data-bbox="1075 743 1366 777">ศอกตั้งฉากตั้งวงแกมมือลง</p> <p data-bbox="1075 792 1366 826">แล้วปล่อยฝ้ายลง</p> <p data-bbox="1075 842 1366 875">(ปฏิบัติทำจนหมดเนื้อร้อง)</p> <p data-bbox="1075 891 1366 925">ศิระษะ : หน้าตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
57.	เบิ่งโลดเจ้า หลาย ลายเคียงหมอนตา สะออนลีลา ส่องสี แยงด้าย	 <p>รูปแบบแถว</p> 	<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>หมุนรอบตัวเอง</p> <p>มือ : มือทั้งสองจับฝ้าย</p> <p>คล้องไว้ไหล่ด้านขวา</p> <p>ศีรษะ : หน้าตรง</p>
58.	สืบสานไว้ คองไว้ แนวมูลแต่เก่า		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ตะปะลายเท้าซ้าย แล้วเปลี่ยนตะปะลายเท้า ขวา สลับกัน 4 ครั้ง</p> <p>มือ : มือซ้ายตั้งวงทาบเป็น แนวเดียวกับหน้าขา มือขวา จับที่หัวไหล่ลากมือลงมา เป็นตั้งวงเป็นแนวเดียวกัน กับหน้าขาแล้วเปลี่ยนเป็น มือซ้ายจับที่ไหล่ขวาแล้ว ลากมือออก (ปฏิบัติสลับฝั่ง กัน 3 ครั้ง)</p> <p>ศีรษะ : เอียงศีรษะมือที่ตั้ง วงแล้วมองตามมือ</p> <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 58 - 61</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
59.	แล้วให้เล่าบอก น้อยसानลูกต่อ หลาน		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>มือ : มือซ้ายจากจีบที่หัวไหล่ฝั่งขวาแล้วลากมือมาจีบที่ปากแล้วปล่อย</p> <p>ออกเป็นตั้งวง แล้วหงายมือออกเป็นแบมือ มือขวาที่ตั้งวง เปลี่ยนเป็นจีบส่งหลัง</p> <p>แขนตั้ง</p> <p>ศีรษะ : หน้าตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
60.	ลาวเวียงนั้นป๋ไล ล่ายลีมหลง คง ประเพณีฮักษา		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ วางเท้าซ้ายลงหลังก้าวเท้าขวา ขึ้นหมุนรอบตัวเอง</p> <p>มือ : มือทั้งสองจับ มือซ้ายจับส่งหลังแขนตั้ง มือขวาจับที่ชายพกฝั่งซ้าย แล้ววาดมือขวาเป็นตั้งฉาก ด้านขวาแบมือ มือซ้ายจับส่งหลังแขนตั้ง</p> <p>ศีรษะ : ก้มหน้าเล็กน้อย แล้วเปลี่ยนเอียงศีรษะตามมือสูง</p>
61.	สี่ปต่อมา เด้อมูลเค้า		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายลงหลัง แล้วก้าวเท้าขวาไขว้หน้า แล้วย่ำตามจังหวะ</p> <p>มือ : มือขวาจับคว่าเหนือ ศีรษะวาดมือด้านหน้าแล้ว เปลี่ยนเป็นตั้งวงด้านขวามือ มือซ้ายตั้งวงแล้วเปลี่ยนเป็นจับหงายที่หัวเข็มขัด</p> <p>ศีรษะ : เอียงศีรษะซ้ายแล้ว ย้อนกลับมาเอียงศีรษะขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
62.	ดนตรี	 <p data-bbox="635 1592 775 1630">รูปแบบแถว</p> 	<p data-bbox="1075 349 1353 387">ทิศ : หน้า หลัง ซ้าย ขวา</p> <p data-bbox="1075 394 1337 432">เท้า : ย้ำเท้าตามจังหวะ</p> <p data-bbox="1075 439 1145 477">ดนตรี</p> <p data-bbox="1075 483 1321 521">มือ : มือทั้งสองข้างถือ</p> <p data-bbox="1075 528 1359 566">หมอนแล้วนั่งตั้งเข่ายกขึ้น</p> <p data-bbox="1075 573 1369 611">เหมือนศีรษะลุกขึ้นก้มมือ</p> <p data-bbox="1075 618 1305 656">เรียกเพื่อตั้งขบวนแห่</p> <p data-bbox="1075 663 1209 701">ศีรษะ : ตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
63.	ดนตรี	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>5 3 4 8 →</p> <p>← 1 2 6 7</p> <p>นาค</p> <p>* ท่า 63 - 65</p>	<p>ทิศ : ซ้ายและขวา</p> <p>เท้า : นั่งตั่งเข่า</p> <p>มือ : กลุ่มซ้ายยกหมอนขึ้น</p> <p>เหนือศีรษะ กลุ่มขวาพนมมือ</p> <p>ศีรษะ : ก้มหน้าเล็กน้อย</p>
64.	ดนตรี		<p>ทิศ : ซ้าย ขวา</p> <p>เท้า : ย้ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>มือ : มือขวาม้วนมือระดับอกมือซ้ายยื่นไปด้านหน้า</p> <p>ม้วนมือระดับไหล่ แล้วตั้งวง</p> <p>ศีรษะ : เอียงศีรษะทางด้านซ้ายเล็กน้อย</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
65.	ดนตรี		<p>ทิศ : ซ้าย ขวา เท้า : ย้ายเท้าตามจังหวะ มือ : กลุ่มซ้ายถือหมอน ระดับอกกลุ่มขวาจับปรก หน้าม้วนมึงออกทั้งวง ศีรษะ : ตรง</p>
66.	ดนตรี	 <p>รูปแบบแถว</p> 	<p>ทิศ : ขวา หน้า เท้า : ย้ายเท้าตามจังหวะ มือ : กลุ่มซ้ายถือหมอน ระดับอกกลุ่มขวา มือทั้งสองข้างส่งไปด้านหลังแล้วม้วนมาตั้งมือทำท่าพรมสี่หน้า ศีรษะ : ตรง</p>

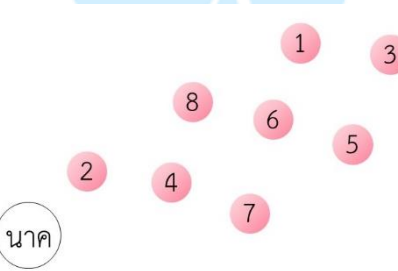
ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
67.	ดนตรี	 <p data-bbox="635 1305 775 1346">รูปแบบแถว</p> <p data-bbox="635 1592 791 1632">* ท่า 67 - 68</p>	<p data-bbox="1074 347 1241 387">ทิศ : ขวา หน้า</p> <p data-bbox="1074 394 1337 434">เท้า : ย้ำเท้าตามจังหวะ</p> <p data-bbox="1074 441 1337 481">มือ : กลุ่มซ้ายถือหมอน</p> <p data-bbox="1074 488 1318 528">ระดับเอวซ้ายขวาแล้ว</p> <p data-bbox="1074 535 1385 575">หมุนรอบตัวเองกลุ่มขวา มือ</p> <p data-bbox="1074 582 1374 622">ซ้ายจับคว่ำมือขวาหงายมือ</p> <p data-bbox="1074 629 1362 669">ระดับศีรษะและเคลื่อนมือ</p> <p data-bbox="1074 676 1367 716">ขวามาจับคว่ำมือซ้ายส่งไป</p> <p data-bbox="1074 723 1362 763">ด้านและปฏิบัติสลับกันไป</p> <p data-bbox="1074 770 1107 810">มา</p> <p data-bbox="1074 817 1374 857">ศีรษะ : เอียงซ้ายกลับเอียง</p> <p data-bbox="1074 864 1123 904">ขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
68.	ดนตรี		<p>ทิศ : ขวา หน้า</p> <p>เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>มือ : กลุ่มซ้ายถือหมอน ระดับเอวซ้ายขวาแล้ว หมุนรอบตัวเองกลุ่มขวา มือ ขวาจับคว่ำมือซ้ายหงายมือ ระดับศีรษะและเคลื่อนมือ ซ้ายมาจับคว่ำมือขวาส่งไป ด้านและปฏิบัติสลับกันไป มา</p> <p>ศีรษะ : เอียงซ้ายกลับเอียง ขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
69.	ดนตรี	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 69 - 71</p>	<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : ย้ำเท้าตามจังหวะ</p> <p>มือ : กลุ่มซ้ายกระทยายไหล่ ซ้ายกลุ่มขวา จีบปรกหน้า ม้วนมือเป็นตั้งวงบน</p> <p>ศีรษะ : เอียงซ้ายแล้วกลับ เอียงขวา</p>
70.	ดนตรี		<p>ทิศ : หน้า</p> <p>เท้า : กลุ่มซ้ายก้าวเท้าซ้าย ไปด้านหน้ากลุ่มขวานั่งตั้ง เข่า</p> <p>มือ : กลุ่มซ้ายกระทยายไหล่ ด้านซ้ายกลุ่มขวามือตั้งมือ ทั้งสองข้างระดับอกแล้ว สลับฝั่งซ้ายขวา</p> <p>ศีรษะ : เอียงมองมือซ้าย และขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
71.	ดนตรี		<p>ทิศ : หน้า เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ มือ : กลุ่มซ้ายถือหมอน ระดับอกกลุ่มขวาดั้งมือขึ้น สองข้างระดับเอววาดมือขึ้น เหนือศีรษะแล้วตั้งไว้ฝั่ง ศีรษะด้านขวาศีรษะ :เอียง ซ้ายกลับเอียงขวา</p>
72.	ดนตรี	 <p>รูปแบบแถว</p> <p>* ท่า 72 - 74</p>	<p>ทิศ : เข้าวงกลม เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ มือ : กลุ่มซ้ายถือหมอน ระดับอกแล้วยกขึ้นเหนือ ศีรษะกลุ่มขวามือซ้ายจับ ระดับชายพกมือขวาจับส่ง หลังแล้ว เคลื่อนมือทั้งสอง ตั้งวงบน ศีรษะ : เอียงซ้ายแล้วกลับ เอียงขวา</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
73.	ดนตรี		<p>ทิศ : เข้าวงกลม เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ มือ : กลุ่มซ้ายถือหมอน ระดับอกแล้วยกขึ้นเหนือศีรษะกลุ่มขวามือทั้งสองข้างตั้งวงแล้วเคลื่อนมือหมุนเหนือศีรษะหมุนรอบตัวเอง ศีรษะ : ตรง</p>
74.	ดนตรี		<p>ทิศ : ตามวง เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ มือ : กลุ่มซ้ายถือหมอน ระดับอกกลุ่มซ้ายปฏิบัติทำตามความคิดสร้างสรรค์ ศีรษะ : ตรง</p>

ลำดับ	คำร้อง ทำนอง	รูปท่ารำ	อธิบายท่ารำ
75.	ดนตรี	 <p>รูปแบบนาถ</p> <p>นาถ</p>	<p>ทิศ : ขวา</p> <p>เท้า : กลุ่มซ้ายก้าวเท้าซ้าย ด้านหน้ากลุ่มขวานั่งทับสัน</p> <p>มือ : กลุ่มซ้ายถือหมอน ยกขึ้นระดับศีรษะกลุ่มขวา พนมมือ</p> <p>ศีรษะ : ก้มหน้าเล็กน้อย แล้วตั้งตั้งตรง</p>

สรุปบท

ในบทที่ 5 นี้ คณะผู้วิจัยได้อธิบายรูปแบบท่ารำและรูปแบบการแปรแถว การแสดงชุด สอดฝ้ายลายหมอน ไว้ได้อย่างครบถ้วน มีอธิบายให้เห็นถึง ทิศ เท้า มือ ศีรษะ ของผู้แสดงทั้งหมด ในการปฏิบัติท่ารำและรูปแบบการของการแปรแถวที่ให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของผู้แสดง ไว้โดยละเอียดอีกทั้งนำรูปแบบท่าทางที่ใช้อุปกรณ์ในการแสดงจึงได้อธิบายไว้อย่างละเอียด

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทที่ 1 - 5 ได้กล่าวถึงรายละเอียดจากการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล ทั้งเอกสารวิชาการ และลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลจากพื้นที่จริงที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าหมอนจก โดยลงพื้นที่บ้านสุขขัง ตำบล ตะคุ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาข้อมูลทางคณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ ชุด สอดฝ้ายลายหมอน โดยผ่านขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ผ่านการจัดการแสดงและได้นำผลการแสดงนาฏศิลป์ ชุด “สอดฝ้ายลายหมอน” ไปเผยแพร่ต่อไป

แนวคิดในการออกแบบการแสดง

คณะผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้ เป็นหลักในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ชุด สอดฝ้ายลายหมอน โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ รวบรวมนำมาบูรณาการให้สอดคล้องกับการแสดง โดยได้นำข้อมูล ประวัติความเป็นมาของหมอน หน้าจก กรรมวิธีการทำหมอนหน้าจก ลวดลายของหน้าหมอน และการนำหมอนไปใช้ในพิธีต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในบ้านสุขขัง ตำบลตะคุ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดนครราชสีมา มาสร้างสรรค์ การแสดงและถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของท่ารำ โดยใช้หลักการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน โดยได้แบ่งรูปแบบการแสดงออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 กล่าวถึงประวัติที่มา หมอนหน้าจก ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง บ้านสุขขัง ตำบลตะคุ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดนครราชสีมา

ช่วงที่ 2 กรรมวิธีการทำหมอนหน้าจก และโซว์ลายหมอนทั้ง 5 ลาย ดังนี้ ลายดอกไม้ ลายตะขอ ลายกาบ ลายบายศรี และ ลายนาค

ช่วงที่ 3 การนำหมอนหน้าจกไปร่วมในงานอุปสมบท

แนวคิดการออกแบบลีลาท่ารำ

การสร้างสรรค์ท่ารำ คณะผู้วิจัยได้นำรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานมาประดิษฐ์ และออกแบบสร้างสรรค์ท่ารำเลียนแบบท่าทางของกรรมวิธีการทำหมอน คือ การเก็บและเข็น เพื่อที่จะให้ได้เส้นฝ้ายและนำไปย้อมสีตามที่ต้องการ การใช้นิ้วก้อยเกี่ยวหรือจกเส้นฝ้าย ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของการทำหมอนหน้าจกของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ตำบลตะคุ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัด นครราชสีมา และมีการออกแบบท่ารำบางท่าให้สอดคล้องกับลวดลายของหน้าหมอนทั้ง 5 ลาย ได้แก่ ลายดอกไม้ ลายตะขอ ลายกาบ ลายบายศรี และ ลายนาค

แนวคิดรูปแบบการแปรแถว

คณะผู้วิจัยได้นำรูปแบบการแปรแถวในลักษณะต่างๆ มาใช้ เพื่อให้มีการเคลื่อนไหวไปตามทำนองเพลง โดยใช้พื้นที่ของเวทีให้เกิดความสวยงาม เช่น การแปรแถวเป็นแถวตอน การแปรแถวเป็นวงกลม การแปรแถวเฉียง เป็นต้น การแปรแถวดังกล่าว ได้เกิดจากการวิเคราะห์มาจากลายหน้าหมอนทั้งหมด นำมาสร้างสรรค์รูปแบบการแปรแถว และการเคลื่อนที่ เพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจนและมีความสวยงาม

แนวคิดการออกแบบดนตรี

การสร้างสรรค์การแสดงในครั้งนี้ ประพันธ์บทเพลงโดย นายวิษณุ นามมา บทเพลงนี้เป็น การประพันธ์ดนตรีคำร้องแบบดนตรีพื้นบ้านอีสาน ในส่วนของการประพันธ์คำร้อง ทำนอง และลายบรรเลงเพลงทั้งหมดได้สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ โดยอาศัยข้อมูลจากทางสืบค้นและวิเคราะห์ นำมาประพันธ์คำร้องและทำนองดนตรี โดยแบ่งช่วงทำนองออกเป็น 5 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เกริ่นพญา ใช้ดนตรีอีสานประยุกต์แบบช้า คำร้องเป็นเกริ่นอีสาน

ช่วงที่ 2 ลำพื้นเกริ่น โดยมีแคนเป็นเครื่องดนตรีหลัก

ช่วงที่ 3 ท่อนเดินลำ ใช้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยมีเสียงแคนและกลองเป็นหลัก

ช่วงที่ 4 ท่อนแห่นาค ใช้ดนตรีพื้นบ้านอีสานทำนองช้าและเร็ว ใช้เสียงของพิณและกลองยาวเป็นหลัก ซึ่งเป็นดนตรีที่ใช้ในขบวนแห่นาคทางอีสาน และสุดท้ายจึงจบด้วยเสียงตีฆ้อง

แนวคิดการออกแบบเครื่องแต่งกาย

คณะผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องแต่งกายทั้งหมด 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ชุดที่หญิงสาวชาวลาวเวียงสวมใส่ในขณะที่ทำหมอนหน้าจอกอยู่ที่บ้าน คือ การพันอกแล้วสวมขึ้นยาว

ชุดที่ 2 ชุดที่หญิงสาวชาวลาวเวียงสวมใส่ในขณะที่ไปร่วมงานบุญ คือ การสวมใส่ชุดผ้าไหมและสวมเสื้อแขนกระบอก พาดด้วยผ้าสไบ

แนวคิดการคัดเลือกนักแสดง

การคัดเลือกนักแสดง คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดงหญิงจำนวนทั้งหมด 8 คน โดยจะเน้นผู้ที่มีทักษะทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน สามารถแสดงลีลาท่าทางอย่างสวยงามอ่อนช้อย และถ่ายทอดอารมณ์ของหญิงสาวที่มีความอ่อนหวานอ่อนโยน เนื่องด้วยการแสดงที่คณะผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ขึ้นนั้นเป็นการแสดงรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานโดยการนำเอาท่าทางการฟ้อนแบบ พื้นบ้านอีสานดั้งเดิมของชาวลาวเวียงในบ้านสุโขทัย ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัด

นครราชสีมา นำมาประดิษฐ์ออกแบบให้สวยงามมากขึ้น เป็นท่ารำที่มีความอ่อนหวานนุ่มนวล ตามแนวคิดและองค์ประกอบของการแสดง

แนวคิดการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง

การสร้างสรรคการแสดงในครั้งนี้ มีการใช้อุปกรณ์ในการแสดงคือ ฝ้าย เพื่อแสดงให้เห็นถึงกรรมวิธีในการใช้ฝ้ายยัดขึ้นก่อนที่จะนำทอให้เกิดลวดลายต่างๆ และมีการโชว์หมอนที่ได้ผ่านกระบวนการทำและเย็บสมบูรณ์แล้ว

ข้อเสนอแนะ

จากการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ชุด “สอดฝ้ายลายหมอน” คณะผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาค้นคว้าและการทำวิจัยสร้างสรรค์ในอนาคต ดังนี้

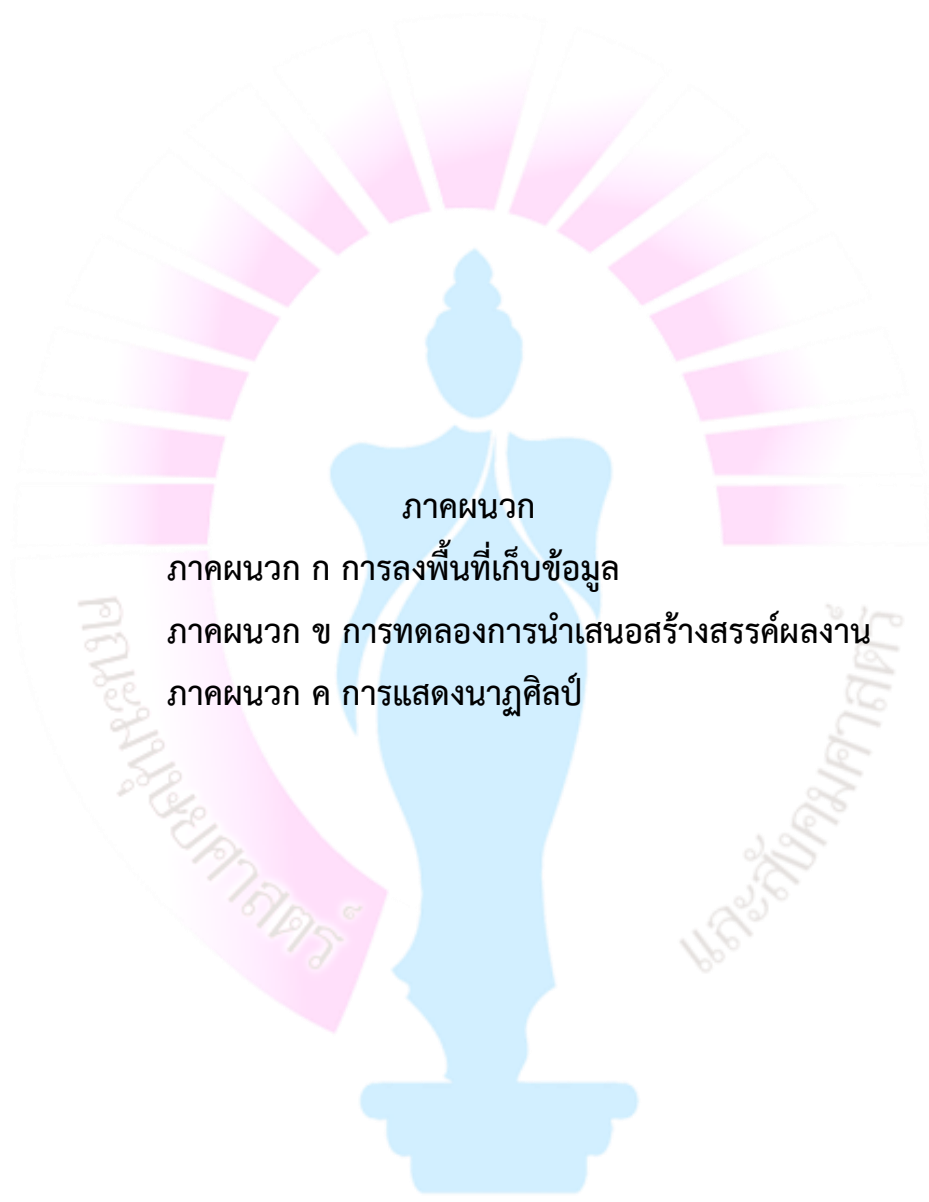
จากการศึกษาข้อมูลงานหัตถกรรมท้องถิ่น การทำหมอนหน้าจกของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในบ้านสุขขัง ตำบลตะคุ อำเภอบึงขัง จังหวัดนครราชสีมา ถือเป็นงานหัตถกรรมที่สำคัญต่อหญิงสาวชาวลาวเวียง โดยในปัจจุบันการทำหมอนหน้าจกนั้นปรากฏให้เห็นน้อยลง จึงควรนำเอาเอกลักษณ์การทำหน้าหมอนจกของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในบ้านสุขขัง ตำบลตะคุ อำเภอบึงขัง จังหวัดนครราชสีมาที่ยังคงเหลืออยู่ในพื้นที่มาสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อเป็นการสืบสานงานหัตถกรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวลาวเวียงสืบต่อไป

สรุปบท

ในบทที่ 6 คณะผู้วิจัยได้ทำการสรุปเนื้อหาองค์ความรู้ของการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ นิพนธ์ชุด “สอดฝ้ายลายหมอน” ไว้อย่างชัดเจนและครบถ้วน โดยนำเนื้อหาที่ได้มาสรุปไว้คือ แนวคิดในการแสดงครั้งนี้ การออกแบบลวดลายท่ารำ ดนตรีประกอบการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย รูปแบบการแปรแถว การคัดเลือกนักแสดง พร้อมทั้งประเด็นสำคัญที่ได้ในการนำผลงานการแสดงออกไปเผยแพร่ และพัฒนาผลงานทางด้านการแสดงในหัวข้อ ข้อเสนอแนะ ไว้หลายประเด็น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์และกระบวนการในการทำงานวิจัยต่อไป

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วรรณภา วุฒฑะกุล และยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา. (2536). **ผ้าทอกับวิถีชีวิตชาวไทย**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- วัฒน์ จุฑะวิภาต. (2545). **การออกแบบเครื่องประดับ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิถี พานิชพันธ์. (2542). **เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา "สิ่งถักทอและผ้าไท"**. เชียงใหม่: ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิบูล ลีสุวรรณ. (2532). **พจนานุกรมหัตถกรรมและอุตสาหกรรมพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: บริษัทเงินอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- ศิริ ผาสุข. (2545). **ผ้าไหมพื้นบ้าน**. ม.ป.ท.
- สมปอง เนยสูงเนิน. **ปราชญ์ชาวบ้าน**. สัมภาษณ์. 20 พฤศจิกายน 2564.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2558). **โคราชของเรา**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- เสรี ชาเลลา, สุทธิภาส ภูเมืองปาน, วิรัตน์ วงศ์รอด และอุทัยวรรณ ใจเอื้อ. (2545). **ลาวโขง ไทยโขง ผู้ลาว โขง ไตดำ เวียดนาม พวน กลุ่มชาติพันธุ์ วัฒนธรรมประเพณี ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร**. นครสวรรค์: โปรแกรมพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2547). **ความหมายและขอบข่ายงานวัฒนธรรมพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2545). **การศึกษาและเก็บข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนาชนบท : กรณีศึกษา 10 กรณี ในเขตจังหวัดนครราชสีมา**. กรุงเทพฯ: กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปักธงชัย. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์]. **ประวัติอำเภอปักธงชัย**. เข้าถึงได้จาก <http://district.cdd.go.th/pakthongchai>. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564.
- อนันต์ ชูโชติ. (2558). **โคราชบ้านเรา**. ม.ป.ป.
- อภิญา บัวสรวง และสุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2541). **กลุ่มชาติพันธุ์ ญ้อกักร ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร องค์การมหาชน**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก การลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ภาคผนวก ข การทดลองการนำเสนอสร้างสรรค์ผลงาน

ภาคผนวก ค การแสดงนาฏศิลป์

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

ภาคผนวก ก
การลงพื้นที่เก็บข้อมูล

คณະมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

การลงพื้นที่เก็บข้อมูล

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย สถานที่ บ้านสุขัง ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 1 ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลการทำวิจัย ครั้งที่ 1 ศึกษาลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2564

ภาพที่ 2 ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลการทำวิจัย ครั้งที่ 1 ศึกษาลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2564

ภาพที่ 3 ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลการทำวิจัย ครั้งที่ 1 ศึกษาลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2564

ภาพที่ 4 ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลการทำวิจัย ครั้งที่ 1 ศึกษาลายหน้าหมอนของชาวลาวเวียง
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2564

ภาพที่ 5 ลายหน้าหมอน ลายนาค

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2564

ภาพที่ 6 ลายหน้าหมอน ลายกาบ

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2564

ภาพที่ 7 ลายหน้าหมอน ลายดอกไม้

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2564

ภาพที่ 8 ลายหน้าหมอน ลายบายศรี

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2564

ภาพที่ 9 ลายหน้าหมอน ลายตะขอ

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2564

ภาพที่ 10 ลงพื้นที่ศึกษาตัวหมอนและการเย็บหน้าหมอน

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 17 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 11 ลงพื้นที่ศึกษาตัวหมอนและการเย็บหน้าหมอน
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 17 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 12 ลงพื้นที่ศึกษาการทำฝ้ายที่ใช้ในการเย็บหมอน
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 17 ธันวาคม 2564

ภาคผนวก ข

การทดลองการนำเสนอสร้างสรรค์ผลงาน

คณະมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

ภาพที่ 13 ขั้นตอนการเย็บหน้าหมอน
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 14 ขั้นตอนการเย็บหน้าหมอน
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 15 นำเสนอการแต่งกาย ครั้งที่ 1

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 24 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 16 นำเสนอการแต่งกาย ครั้งที่ 1

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 24 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 17 นำเสนอการแต่งกาย ครั้งที่ 1

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 24 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 18 นำเสนอการแต่งกาย ครั้งที่ 1

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 24 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 19 นำเสนอการแต่งกาย ครั้งที่ 1
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 24 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 20 นำเสนอการแต่งกาย ครั้งที่ 2
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 14 มกราคม 2565

ภาพที่ 21 นำเสนอการแต่งกาย ครั้งที่ 2
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 14 มกราคม 2565

ภาพที่ 22 นำเสนอการแต่งกาย ครั้งที่ 2
ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 14 มกราคม 2565

ภาพที่ 23 นำเสนอการแต่งกาย ครั้งที่ 2

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 14 มกราคม 2565

ภาพที่ 24 คัดเลือกนักแสดง

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 20 มกราคม 2565

ภาพที่ 25 นำเสนอท่ารำ

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

ภาพที่ 26 นำเสนอท่ารำ

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

ภาพที่ 27 นำเสนอท่ารำ

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

ภาพที่ 28 นำเสนอท่ารำ

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

ภาพที่ 29 นำเสนอท่ารำ

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

ภาพที่ 30 นำเสนอท่ารำ

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

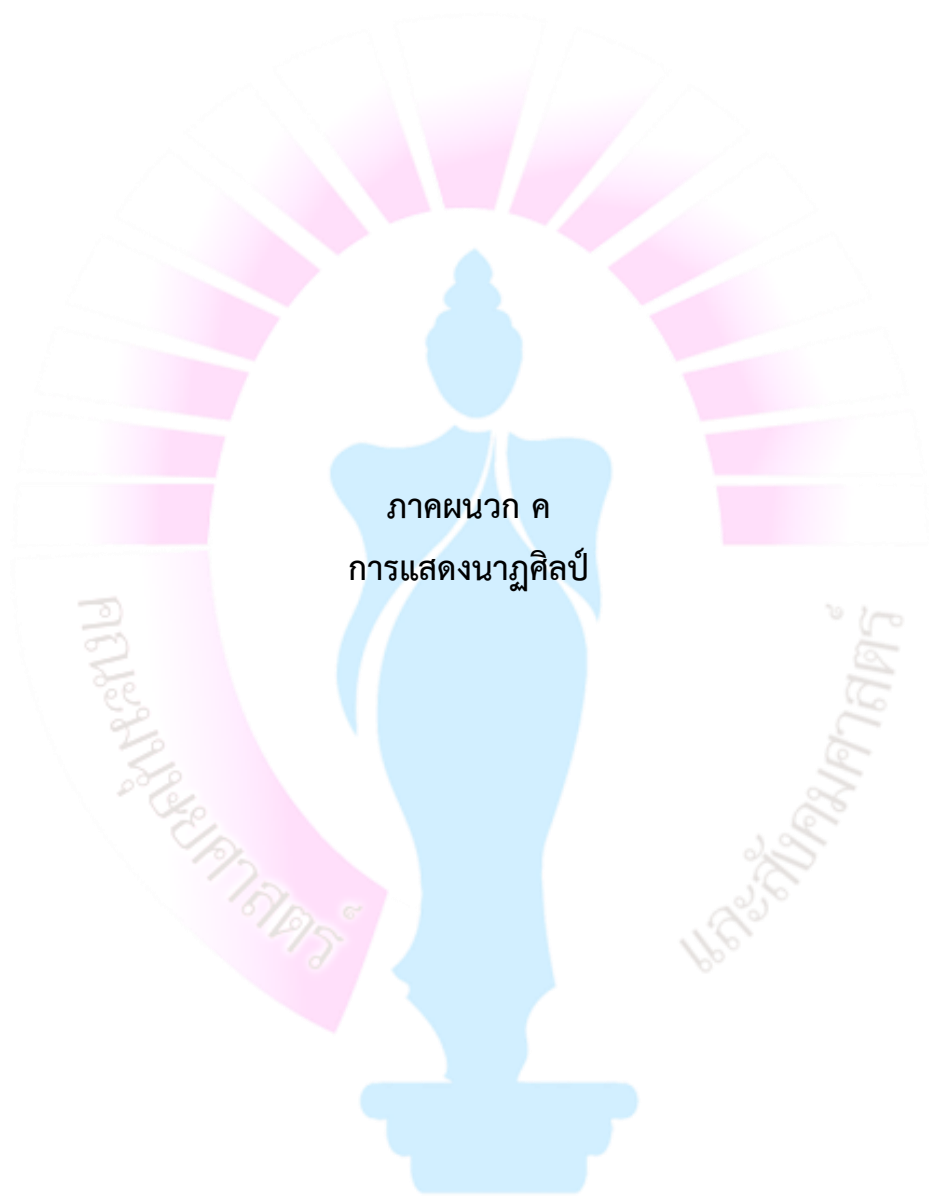
ภาพที่ 31 นำเสนอท่ารำ

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

ภาพที่ 32 นำเสนอท่ารำ

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

ภาคผนวก ค
การแสดงนาฏศิลป์

คณະมนุษย์ศาสตร์

และอภิมศาสตร์

ภาพที่ 33 รูปการแสดงผลงานจริง

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

ภาพที่ 34 รูปการแสดงผลงานจริง

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

ภาพที่ 35 รูปการแสดงผลงานจริง

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

ภาพที่ 36 รูปการแสดงผลงานจริง

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

ภาพที่ 37 รูปการแสดงผลงานจริง

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

ภาพที่ 38 รูปการแสดงผลงานจริง

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

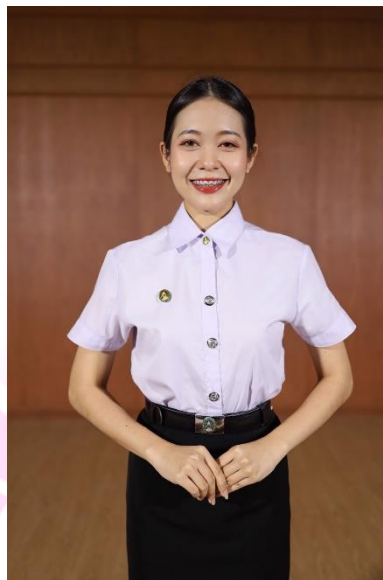
ภาพที่ 39 รูปการแสดงผลงานจริง

ที่มา : คณะผู้วิจัย บันทึกภาพเมื่อ วันที่ 28 มกราคม 2565

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

คณะผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวจริตา สีหล้า
วัน/เดือน/ปีเกิด	10 ตุลาคม 2542
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 90 หมู่ 1 บ้านหนองกง ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
เบอร์โทรศัพท์	0868769445
E-mail	lelycoejeon1997@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2554	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปราสาทศึกษาการ จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ.2555-2560	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์
ปัจจุบัน	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คณะผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวพัชราภา ฉะยกกลาง
วัน/เดือน/ปีเกิด	5 ธันวาคม 2542
สถานที่เกิด	อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 212 หมู่ 1 บ้านหมัน ตำบลหนองมะนาว อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา
เบอร์โทรศัพท์	0621862095
E-mail	Kimyuygeom00@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหมัน จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ.2557	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหมัน จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ.2560	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
ปัจจุบัน	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คณะผู้วิจัย

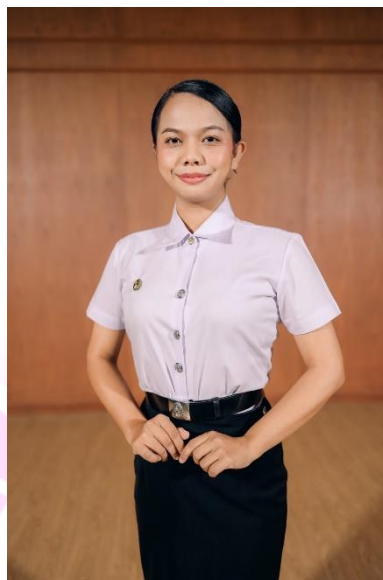
ชื่อ - นามสกุล	นางสาวสุนัฐธิดา ชราศรี
วัน/เดือน/ปีเกิด	05 เมษายน 2542
สถานที่เกิด	อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 39 หมู่ 14 บ้านนาทราย ตำบลขนุน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
เบอร์โทรศัพท์	0857565388
E-mail	iqsunatthida@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตำบลดำรงราชานุสรณ์ จังหวัดศรีสะเกษ
พ.ศ.2555-2560	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ปัจจุบัน	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คณะผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นายณฤสรณ์ ลามสันเทียะ
วัน/เดือน/ปีเกิด	7 สิงหาคม 2543
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 131 หมู่ 9 บ้านเมืองชัยพัฒนา ตำบลโนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา
เบอร์โทรศัพท์	0622974523
E-mail	nilenarueson9@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2554	ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโนนเมือง
พ.ศ.2557	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขามสะแกแสง
พ.ศ.2560	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมหิศราธิบดี
ปัจจุบัน	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คณะผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวนุชรินทร์ โพธิ์ศรี
วัน/เดือน/ปีเกิด	22 มีนาคม 2542
สถานที่เกิด	อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 31 หมู่ 1 บ้านดงบัง ตำบลห้วยยาง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
เบอร์โทรศัพท์	0901840953
E-mail	6180119204@nrru.ac.th
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านดงบัง จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ.2555-2560	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเกล็ดลิ้นวิทยา จังหวัดนครราชสีมา
ปัจจุบัน	ปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คณะผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นายวิศาล คงสูงเนิน
วัน/เดือน/ปีเกิด	20 กุมภาพันธ์ 2543
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 332 หมู่ 10 บ้านหนองหญ้ารังกา ตำบลโพนทอง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
เบอร์โทรศัพท์	0627828338
E-mail	Wisn244@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
พ.ศ.2555-2560	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
ปัจจุบัน	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา